

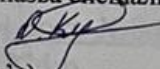
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки

Бакалаврська дипломна робота на тему:

«УДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ
РЕСУРСІВ (НА ПРИКЛАДІ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ФАРМАК»))»

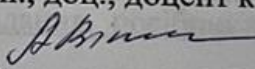
Виконала: студентка 4 курсу, групи ЕК-206
спеціальності 051 «Економіка»

(шифр і назва спеціальності)

Куран О. В.

(прізвище та ім'я)

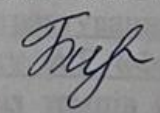
Керівник: к.е.н., доц., доцент кафедри ММЕ

Вітюк А. В.

(прізвище та ім'я)

« 6 » червня 2024 р.

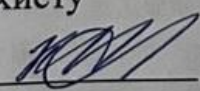
Рецензент: к.е.н., доц., доцент кафедри ПЛМ

Пілявоз Т. М.

(прізвище та ім'я)

« 11 » червня 2024 р.

Допущено до захисту

Зав. кафедри

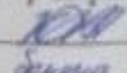
Карачина Н. П.

« 12 » червня 2024 р.

Вінниця ВНТУ – 2024 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність – 051 – «Економіка»
Освітньо-професійна програма – Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ММЕ
д.е.н., професор Карачина Н.П.

«15» серпня 2024 р.

ЗАВДАННЯ
НА БАКАЛАВРСЬКУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Куран Оксані Володимирівні

1. Тема роботи: Удосконалення ефективності використання фінансових ресурсів (на прикладі акціонерного товариства «Фармак»)

Керівник роботи: Вітюк Анна Валеріївна, к.е.н., доцент
затверджена наказом ВНТУ від «11» березня 2024 року №80.

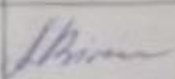
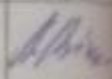
2. Строк подання студентом роботи: «5» червня 2024 р.

3. Вихідні дані для роботи: форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати» (додаток Б), навчально-методичні видання, посібники, наукові праці, законодавчі та інші нормативні акти України.

4. Зміст текстової частини: теоретико-методичні основи ефективності використання фінансових ресурсів; аналізування фінансово-господарської діяльності АТ «Фармак»; пропозиції щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак».

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: трактування сутності поняття «фінансові ресурси»; основні поняття менеджменту АТ «Фармак»; розраховані значення показників X_i для моделі Альтмана; аналіз темпів приросту фінансово-економічних показників АТ «Фармак»; статті витрат на впровадження виробництва дерматокосметики; чистий приведений дохід від впровадження виробництва та реалізації дерматокосметичних засобів «Farmak Cosmetics»; кумулятивний чистий приведений дохід реалізації проекту виробництва дерматокосметики під брендом «Farmak Cosmetics». Рисунки: зв'язок між фінансовими ресурсами та активами підприємства, капіталом і фінансовими результатами; основні внутрішні та зовнішні фактори впливу на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства; методи економічної діагностики ефективності використання фінансових ресурсів; графіки динаміки кількості штатних працівників, структури активів підприємства, капіталу, основних фінансових результатів, показників R-аналізу, власного оборотного капіталу, Z-показника моделі Альтмана; основні напрямки покращення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»; приклад вигляду нових дерматокосметичних продуктів від АТ «Фармак».

6. Консультанти розділів роботи:

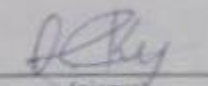
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	Вітюк А.В. доцент кафедри ММЕ		

7. Дата видачі завдання «15» березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

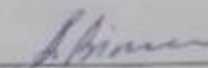
№ з/п	Назва етапів бакалаврської дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	При
1	Формування та затвердження теми бакалаврської дипломної роботи (БДР).	березень	
2	Виконання спеціальної частини БДР. Перший рубіжний контроль виконання БДР. (1-й розділ БДР)	березень-квітень	
3	Виконання спеціальної частини БДР. Другий рубіжний контроль виконання БДР. (2-й розділ БДР)	травень	
4	Виконання спеціальної частини БДР. Третій рубіжний контроль виконання БДР. (3-й розділ БДР)	травень-червень	
5	Нормоконтроль БДР. Попередній захист БДР	1-а декада червня	
6	Рецензування БДР	2-а декада червня	
7	Захист БДР	2,3-я декада червня (за графіком)	

Студент

(підпис)

Куран О.В.

Керівник роботи

(підпис)

Вітюк А.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ	6
1.1 Сутність, принципи і основні завдання фінансових ресурсів підприємства	6
1.2 Фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів	16
1.3 Методичні підходи до аналізу ефективності використання фінансових ресурсів	23
2 АНАЛІЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «ФАРМАК»	33
2.1 Організаційно-економічна характеристика АТ «Фармак»	33
2.2 Оцінка фінансово-економічних результатів діяльності АТ «Фармак»	45
2.3 Аналізування ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»	56
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «ФАРМАК»	75
3.1 Напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів	75
3.2 Заходи щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»	83
3.3 Економічне обґрунтування запропонованих заходів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»	93
ВИСНОВКИ	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107
ДОДАТОК А (обов'язковий). Протокол перевірки дипломної роботи на наявність текстових запозичень	113
ДОДАТОК Б (обов'язковий). Фінансова звітність підприємства АТ «Фармак» за 2021-2023 роки	115
ДОДАТОК В (обов'язковий). Ілюстративна частина	134

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні спостерігається значна кількість соціально-економічних викликів та посилення конкуренції на фармацевтичному ринку України, тому підприємства потребують постійного вдосконалення ефективності використання фінансових ресурсів для забезпечення стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Неефективний фінансовий менеджмент може призвести до зниження рентабельності, втрати частки ринку та, відповідно, обмеження можливостей для інноваційного розвитку. Саме тому, для забезпечення фінансової стійкості, зростання рентабельності та інвестиційної привабливості підприємству потрібно постійно слідкувати за резервами удосконалення використання власних фінансових ресурсів.

Питання сутності, класифікації та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства стали предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед них Філімоненков О. С., Опарін В. М., Рибалко Н. О., Поддєрьогін А. М., Сіліна І., Журавльова Т. О., Гудзь О. та ін.

Мета та завдання роботи. Метою бакалаврської дипломної роботи є визначення сутності та методичних засад ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, а також розробка та обґрунтування комплексу заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Відповідно до поставленої мети в бакалаврській дипломній роботі потрібно вирішити такі завдання:

1. охарактеризувати сутність, принципи та основні завдання фінансових ресурсів підприємства;
2. визначити фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів;
3. описати методичні підходи до аналізу ефективності використання фінансових ресурсів;
4. здійснити організаційно-економічну характеристику АТ «Фармак»;

5. оцінити фінансово-економічні результати діяльності АТ «Фармак»;
6. проаналізувати ефективність використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»;
7. встановити основні напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
8. розробити комплекс заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»;
9. обґрунтувати економічну доцільність запропонованих заходів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак».

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження – процес управління фінансовими ресурсами АТ «Фармак».

Предмет дослідження – методи та інструменти підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак».

Методи дослідження. При виконанні роботи використано такі загальнонаукові та спеціальні методи роботи: історичний метод – для виявлення передумов формування фінансових ресурсів на підприємстві; метод структурно-логічного аналізу – для побудови логіки та структури дослідження; метод морфологічного аналізу – для виявлення сутності понять «фінансові ресурси»; абстрактно-логічний метод – для розробки механізму формування фінансових ресурсів; порівняння та зіставлення – для дослідження динаміки даних звітних і попередніх років; монографічного – для глибокого вивчення теорії і практики підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства; статистичні – для аналізу стану і тенденцій динаміки результатів діяльності підприємства та ін.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значимість отриманих результатів полягає в розробці конкретних рекомендацій і заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак». Запропонований методологічний підхід та інструменти для аналізу фінансової діяльності, а також конкретні заходи щодо оптимізації структури капіталу,

управління оборотним капіталом та інвестиційної діяльності можуть бути впроваджені на підприємстві для досягнення таких результатів як підвищення рентабельності (прибутковості), зміцнення фінансової стійкості, покращення інвестиційної привабливості, збільшення конкурентоспроможності тощо.

Результати дослідження можуть бути використані не лише АТ «Фармак», а й іншими фармацевтичними підприємствами України для підвищення ефективності своєї діяльності.

Публікація результатів бакалаврської дипломної роботи. Основні положення дослідження опубліковано у 2 статтях у фахових виданнях України (категорія Б):

Вітюк А. В., Несен Л. М., Куран О. В. Провідні машинобудівні підприємства Вінницької області: аналіз інвестиційної привабливості. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2022.pdf.

Вітюк А. В., Куран О. В. Інтегральне оцінювання фінансової складової економічної безпеки машинобудівних підприємств. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37159/120379.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

1.1 Сутність, принципи і основні завдання фінансових ресурсів підприємства

Підвищена потреба у необхідності дослідження ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві зумовлена низкою причин.

По-перше, сьогодні суб'єкти господарювання функціонують у жорстких ринкових умовах, що пов'язано з високою конкуренцією. Саме тому, щоб залишатися успішними, вони повинні відслідковувати та контролювати процес використання всіх наявних ресурсів на підприємстві, зокрема фінансових.

По-друге, будь-які ресурси мають властивість обмеженості, що спонукає менеджерів використовувати їх раціонально.

По-третє, ведення бізнесу передбачає отримання максимально можливого прибутку за рахунок ефективного управління фінансовими ресурсами та мінімізації витрат.

По-четверте, при розширенні діяльності з'являється інтерес зі сторони інвесторів та кредиторів до підприємства, адже вони також зацікавлені у тому, щоб їхні фінансові ресурси використовувалися ефективно. Як наслідок, підприємства все частіше проводять дослідження ефективності використання як власних, так і запозичених фінансових ресурсів.

По-п'яте, наявність оперативної інформації щодо фінансового стану підприємства дозволяє менеджерам приймати швидкі, якісні та обґрунтовані управлінські рішення щодо надважливих питань. Наприклад, інвестування (де та скільки коштів спрямувати на той чи інших напрямок діяльності?), витрати (які статті витрат можна оптимізувати та яким чином?), ціноутворення (яка собівартість та які ціни встановити?), фінансування (які джерела фінансування приносять більше коштів та як їхню кількість збільшити?) тощо.

Фінансові ресурси – одне з базових понять корпоративних фінансів, вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільчий характер і відображають формування та використання різних видів доходів і накопичень підприємства сфери матеріального виробництва, держави та учасників невиробничої сфери [1].

Щодо визначення трактування поняття «фінансові ресурси» як економічної категорії існує безліч різних підходів серед українських та зарубіжних науковців (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Трактування сутності поняття «фінансові ресурси»

Автор	Визначення	Змістовні недоліки
1	2	3
Філімоненков О. С.	Фінансові ресурси – це сукупність власних, позикових і залучених грошових коштів, що використовуються підприємством для формування активів і здійснення виробничої та фінансової діяльності з метою отримання відповідного доходу і прибутку [2].	Поняття розкрито досить вузько, що не розкриває повною мірою сутність фінансових ресурсів. Акцент лише на грошових коштах, адже фінансові ресурси охоплюють ширший спектр активів.
Опарін В. М.	Фінансові ресурси – це сума коштів, інвестованих в основні та оборотні активи підприємства, які характеризують його фінансовий потенціал, тобто здатність підприємства здійснювати витрати з метою отримання доходу. Фінансові ресурси включають не тільки кошти, що лежать в основі виробничого процесу, а й кошти, що забезпечують виробничий процес [3].	Увагу зосереджено на інвестиційній складовій фінансових ресурсів, але не вказує їхньої ролі в операційній діяльності підприємства. Не вказано нічого про позикові кошти.
Рибалко Н. О.	Фінансові ресурси – це сукупність активів суб'єкта господарювання, що формуються за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел, перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання на правах власності або тимчасового володіння і використовуються для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності діяльності суб'єкта господарювання [4].	Акцент лише на активах, але фінансові ресурси можуть також формуватися за рахунок залучених коштів, які не є активами. Не розкрито мету та напрямки використання фінансових ресурсів.

Продовження табл. 1.1.

1	2	3
Поддєрьогін А. М.	Фінансові ресурси – грошові засоби, що є в розпорядженні підприємства (грошові фонди та частина грошових коштів, що використовуються у нефондовій формі) [5].	Вузьке та загальне визначення, що не розкриває складових фінансових ресурсів.
Сіліна І.	Фінансові ресурси – джерело коштів, що спрямовуються на формування активів підприємства, по суті, являють собою грошовий капітал, який використовується підприємством для формування власних активів і здійснення виробничо-господарської діяльності [6].	Визначення фінансових ресурсів як капіталу, що вкладений в активи, але вони можуть покривати також поточні витрати та зобов'язання.
Філімоненков О.	Фінансові ресурси підприємства – це грошовий капітал, інвестований у підприємство з метою отримання доходу та прибутку. Це пов'язано з тим, що сьогодні термін "кошти" (як організаційна форма грошових потоків у фінансовій звітності підприємств) замінюється терміном "капітал" [7].	На нашу думку, визначення фінансових ресурсів як «грошового капіталу» не зовсім є коректним, бо капітал – це широкі поняття, що не обмежується лише грошовими коштами.
Гудзь О.	Фінансові ресурси – сукупність високоліквідних активів, доступних компанії для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, обсяг і склад яких пов'язані з платоспроможністю компанії [8].	Обмеження фінансових ресурсів лише високоліквідними активами. Вони можуть формуватися і за рахунок позикових коштів, які не завжди високоліквідні.
Журавльова Т. О.	Фінансові ресурси – матеріальне вираження фінансових відносин на рівні суб'єктів господарювання. Вони включають грошові кошти та частину грошових коштів, що використовується суб'єктом господарювання в інших формах, ніж грошові кошти [9].	Трактування поняття абстрактне та не розкриває складових та форм існування фінансових ресурсів на підприємстві.
Герман М.	Фінансові ресурси – це частина капіталу підприємства, що утворюється в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту і національного доходу, отриманого за рахунок власного, позикового і наявного капіталу суб'єктів комерційної діяльності та необхідні для виконання фінансових зобов'язань, витрати на забезпечення розширення процесу відтворення та витрати на отримання прибутку від здійснення господарсько-виробничої діяльності [10].	Занадто детальне визначення втрачає свою стислість і є складним для розуміння. Крім того, виникає питання, чи слід включати національне багатство або ВВП у фінансові ресурси підприємства.

Отже, проаналізувавши різні тлумачення, можна зробити висновок, що кожне визначення є особливим та певною мірою не ідеальним, адже не розкриває повноцінно сутність, склад та призначення фінансових ресурсів підприємства. Вважаємо, що під фінансовими ресурсами підприємства слід розуміти комплекс власних, позикових і залучених грошових коштів та їх еквівалентів, а також інших ліквідних активів, якими управляє підприємство та які використовуються для забезпечення поточної операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також для утворення потрібних оборотних коштів та здійснення інвестицій у розвиток з метою отримання економічних вигод у вигляді доходу і прибутку.

Фінансові ресурси підприємства є центральним компонентом, з якого впливають інші елементи. Вони складаються з власних коштів, позикових коштів та залучених коштів, а також їх еквівалентів та ліквідних активів (рис. 1.1).

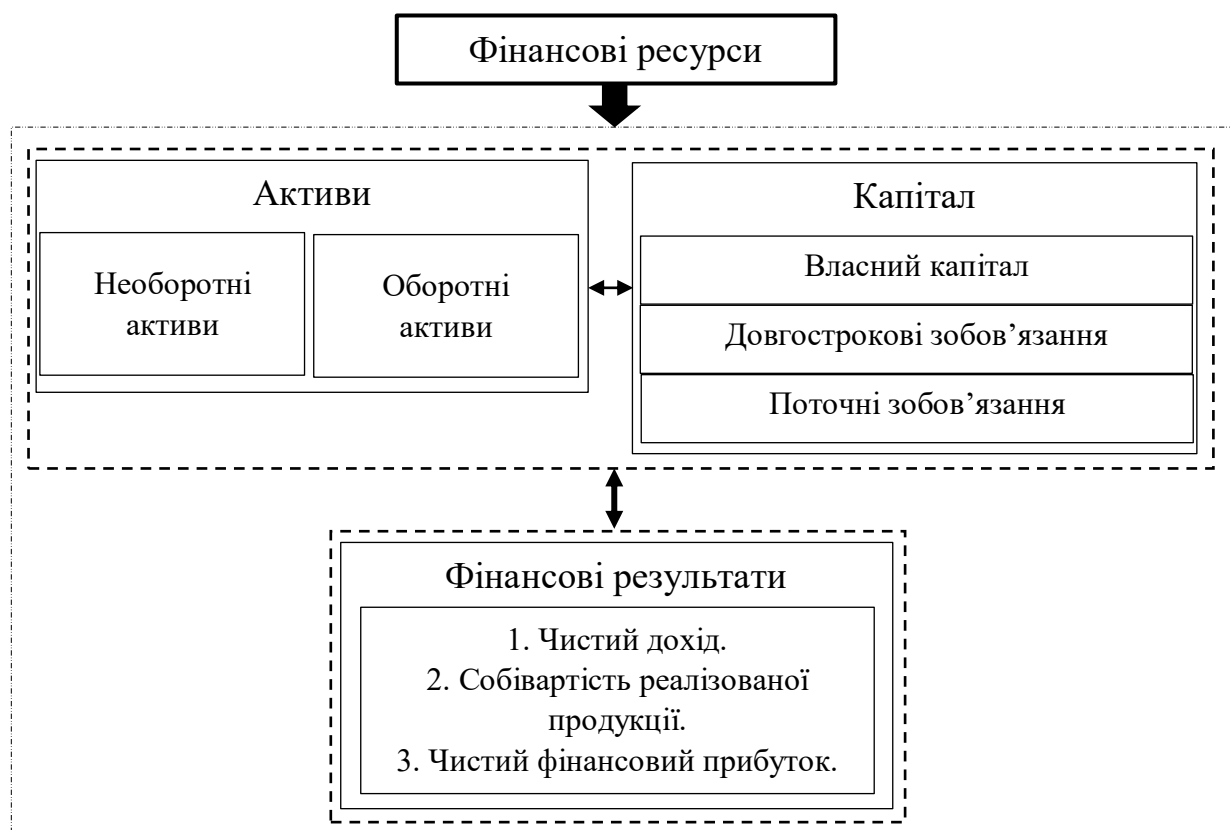

Рисунок 1.1 – Зв'язок між фінансовими ресурсами та активами підприємства, капіталом і фінансовими результатами

Фінансові ресурси розподіляються на активи підприємства, які поділяються на необоротні та оборотні активи. Необоротні активи включають основні засоби, нематеріальні активи та інші довгострокові інвестиції. Оборотні активи складаються з запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та їх еквівалентів. Фінансові ресурси також спрямовуються на формування капіталу підприємства, який включає власний капітал, довгострокові зобов'язання та забезпечення, а також поточні зобов'язання та забезпечення.

Використання фінансових ресурсів, активів та капіталу у діяльності підприємства призводить до отримання фінансових результатів, таких як чистий дохід від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції та, зрештою, чистий фінансовий прибуток. Ці компоненти взаємопов'язані та впливають один на одного. Наприклад, структура активів та капіталу визначає, як фінансові ресурси розподіляються та використовуються, що, в свою чергу, впливає на фінансові результати підприємства.

Характерними рисами фінансових ресурсів підприємств є:

1. обмежена мобільність;
2. джерело доходу;
3. об'єкт економічного управління;
4. систематичний вплив факторів ризику;
5. трансформаційна здатність;
6. цільовий характер використання;
7. сезонність формування та використання;
8. виробничий та інвестиційний ресурс;
9. об'єкт купівлі-продажу;
10. права власності та розпорядження;
11. специфічні правила формування і використання суб'єктами господарювання різних організаційно-правових форм [11];
11. ризикованість та обмеженість в часі;
12. диверсифікованість джерел формування;

Принципи утворення та використання фінансових ресурсів
1. Принцип поєднання із системою управління підприємством: усі управлінські рішення впливають на грошові та фінансові показники.
2. Принцип цілісного характеру прийняття рішень: будь-які рішення менеджменту щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів впливають на фінансові показники.
3. Принцип високого динамізму управління: врахування мінливості чинників зовнішнього середовища, матеріальних ресурсів, організації діяльності, економіки та законодавства.
4. Принцип різноманітності підходів до прийняття управлінських рішень: розгляд альтернативних можливостей дій у фінансовому управлінні.
5. Принцип зосередження на стратегічних цілях: управлінські рішення щодо фінансових ресурсів мають відповідати цілям та планам розвитку підприємства.
6. Принцип прогнозування та демонстрації стратегій розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства з урахуванням динаміки ринкового середовища та оцінки впливу макроекономічних факторів.
7. Принцип відповідності обсягу та структури власних і залучених фінансових ресурсів (капіталу) обсягу та структурі активів підприємства.
8. Принцип високоефективного використання фінансових ресурсів у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.
9. Принцип досягнення оптимальної структури та вартості власних і залучених ресурсів з метою впливу на фінансовий стан підприємства та забезпечення його фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.
10. Принцип мінімізації витрат на формування фінансових ресурсів з різних джерел (власних і позикових) з метою оптимізації середньозваженої вартості капіталу.
11. Принцип дотримання певної відповідності між складовими фінансових ресурсів та напрямками їх використання з метою мінімізації фінансових ризиків.
12. Принцип організації моніторингу, систематичного контролю, аналізу та своєчасної оцінки ефективності політики управління фінансовими ресурсами підприємства.
13. Принцип збалансованості (пропорційності) утворення фінансових ресурсів є законодавчо встановленим принципом.

Рисунок 1.2 – Принципи утворення та використання фінансових ресурсів [12; 13]

13. взаємозв'язок з фінансовою стратегією підприємства;
14. альтернативність використання;
15. невідчутність, адже не мають фізичної форми
16. взаємозамінність тощо.

Сьогодні економічні відносини між суб'єктами господарювання для ефективного управління наявними ресурсами, стратегічного фінансового управління, фінансового аналізу та оптимізації капітальної структури потребують виокремлення принципів організації фінансових ресурсів (рис. 1.2). Завдяки їхньому дотриманню, підприємства матимуть можливість максимізувати прибуток за рахунок оптимізації витрат, забезпечити фінансово-економічну стабільність та покращити прийняття управлінських рішень.

Отже, результативне управління фінансовими ресурсами підприємства вимагає дотримання певних принципів, які ґрунтуються на системному та сталому підході. Варто виокремити окремо такі ключові принципи утворення та використання фінансових ресурсів як інтеграція в загальну систему менеджменту підприємства, узгодженість зі стратегічними цілями, ефективне використання ресурсів, оптимізація структури ресурсів потребам підприємства та систематичний моніторинг й контроль. Саме на основі їх дотримання формуються допоміжні принципи, які в сумі дозволяють підприємствам максимізувати прибутки, мінімізувати витрати, забезпечити фінансово-економічну стабільність та сталість у довгостроковій перспективі.

Найважливішими завданнями управління фінансовими ресурсами є формування потрібного обсягу для розвитку підприємства, ефективне використання вже наявних ресурсів, забезпечення реінвестування частини прибутку, мінімізації фінансових ризиків шляхом збалансування активів і пасивів та здійснення моніторингу й оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами для формування фінансово-економічної стратегії. Їх формування часто здійснюється за рахунок витрат з власного капіталу підприємства, позикових і залучених фінансових джерел.

Підприємство у своїй діяльності періодично вдається до інвестування коштів у нове виробництво, розширення й технічну модернізацію основних засобів, науково-технічні дослідження тощо. Усе це не обходиться без формування з різних джерел фінансових ресурсів.

Розглянемо класифікацію фінансових ресурсів підприємства за різними ознаками (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація фінансових ресурсів підприємства [14; 15; 16]

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
1	2
За видами господарської діяльності	Операційні, інвестиційні, фінансові
За кругообігом	Початкові, нагромаджені
За видами сформованих активів	Необоротні активи, оборотні активи, витрати майбутніх періодів
За джерелами формування	Власні, позичені, залучені
За ступенем ліквідності активів	Найбільш ліквідні, швидко реалізовані, повільно реалізовані, важко реалізовані
За об'єктами інвестування	У фінансові інструменти, у реальні інвестиційні об'єкти
За ймовірністю погашення зобов'язань	Найтерміновіші зобов'язання, короткострокові пасиви, довгострокові пасиви, постійні пасиви
За напрямками залучення	Зовнішні, внутрішні
За призначенням	Для виконання фінансових зобов'язань, для забезпечення розширеного відтворення, для забезпечення інших господарських і соціальних потреб
За характером використання	Матеріалізовані, обігові кошти
За джерелами покриття активів	Власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання
За терміном використання	Вкладені, використані
За матеріально-речовою структурою	Грошові кошти і їх еквіваленти, фінансові ресурси перетворені в матеріальну форму, тобто капітал
За об'єктом інвестування	Основний, оборотний
За видатками або напрямками використання	Поповнення фонду відшкодування, формування фонду споживання, формування фонду нагромадження
За стадією утворення	Початкові, державні, акціонерні, приватні
За метою використання	Виробничий, фінансовий, спекулятивний

Таким чином, фінансові ресурси бувають різноманітні, що може вказувати на те, що вони є важливими під час управління підприємством, адже вони виступають матеріальним фундаментом для ведення економічної діяльності на конкурентному

ринку, де потрібно боротися за клієнта. Коли виникає їхня нестача – підприємства отримують можливість використати це на власну користь, а саме, оптимізувавши витрати, підвищити рентабельність продукції або послуг. Різноманітність класифікації фінансових ресурсів підприємств пов'язана з різними підходами трактування поняття серед науковців. Проте найбільш узгодженою та поширеною класифікацією є поділ фінансових ресурсів за джерелами формування: власні кошти, позикові кошти та залучені кошти.

Управління фінансовим станом, у тому числі фінансовими ресурсами, є невід'ємною складовою діяльності підприємства, що вимагає послідовної реалізації певних етапів [17]:

1. Підготовчий етап – робота організаційного характеру.

1.1. Визначення мети та об'єкту аналізу – необхідно чітко сформулювати мету аналізу фінансового стану та визначити, який саме напрямок буде досліджуватися (ліквідність, платоспроможність, рентабельність тощо).

1.2. Вивчення інформаційних матеріалів відібраного об'єкта – варто зібрати всю інформацію щодо об'єкту аналізу (бухгалтерську та управлінську звітність, статистику, аналітичні звіти тощо) та його зовнішнього й внутрішнього середовища (галузь, конкуренти, вид економічної діяльності тощо).

1.3. Складання плану аналізу і графіку його проведення – рекомендовано розробити структурований план, у якому окреслити етапи, терміни, методи та механізми, які мають бути використанні в дослідженні.

2. Аналітичний етап – робота з інформацією: її перевірка на правдивість, повноту, об'єктивність; обробка даних.

2.1. Збір та перевірка правдивості інформації – потрібно перевірити інформацію на достовірність та актуальність, а також здійснити додаткове збирання інформації, якщо це необхідно.

2.2. Накопичення необхідної інформації – необхідно систематизувати та узагальнити зібрані відомості (наприклад, створити базу даних).

2.3. Обробка даних та формування аналітичних таблиць – на основі проведених розрахунків та аналізу фінансових показників скласти аналітичні таблиці з відображенням динаміки та структури досліджуваних показників.

2.4. Порівняння показників базисного року з попередніми – варто здійснити порівняльний аналіз фінансових показників за різні періоди, акцентуючи увагу на тенденції їхньої зміни.

2.5. Визначення відхилень та їх причин – виявити чинники, що вплинули на наявність тих чи інших відхилень.

2.6. Виявлення резервів поліпшення фінансових показників – рекомендовано провести оцінку потенціалу та можливостей покращення фінансового стану підприємства.

3. Завершальний етап – узагальнення даних, обґрунтування управлінських рішень.

3.1. Підведення підсумкової оцінки аналізу – варто узагальнити здійснений аналіз за допомогою формування змістовних висновків щодо об'єкту дослідження.

3.2. Формування висновків і пропозицій відносно мети та завдань аналізу – потрібно на основі чітких та лаконічних висновків розробити пропозиції щодо удосконалення фінансового стану підприємства.

3.3. Розроблення заходів щодо усунення недоліків, підвищення ефективності використання резервів – необхідно скласти план, у якому прописати відповідальних осіб та терміни.

3.4. Доведення результатів до зацікавлених осіб – слід надати результати дослідження та пропозиції менеджменту підприємства, кредиторам, інвесторам тощо.

3.5. Контроль за виконанням рішень, прийнятих за результатом аналізу – рекомендовано встановити систему моніторингу виконання сформованих пропозицій, здійснювати періодичний контроль та оцінку їхньої ефективності й впливу на фінансовий стан підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що фінансові ресурси відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, конкурентоспроможності та максимізації прибутку підприємства. Під фінансовими ресурсами пропонується розуміти комплекс власного капіталу, позикового капіталу та залученого капіталу, еквівалентних активів та інших оборотних активів.

Для ефективного управління фінансовими ресурсами необхідно дотримуватися певних принципів, а саме: інтегрованість у систему управління, узгодженість зі стратегічними цілями, ефективне використання ресурсів, оптимізація структури ресурсів, систематичний моніторинг і контроль.

Основними завданнями управління фінансовими ресурсами є: формування необхідного обсягу, забезпечення ефективного використання, реінвестування прибутку, мінімізація ризиків, моніторинг та оцінка ефективності управління. Існує багато способів класифікувати фінансові джерела за різними ознаками, найпоширенішим з яких є поділ за джерелами навчання на власні джерела, запозичені джерела та запозичені джерела.

Управління фінансовим станом, в тому числі фінансовими ресурсами, вимагає послідовного виконання певних етапів: підготовка, аналіз і формування рекомендацій.

1.2 Фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів

Основними компонентами фінансів підприємства є фінансові ресурси та розподіл доходів, які разом включають в себе капітал, грошові надходження від операційної діяльності, амортизаційні відрахування, бюджетне фінансування та цільові надходження, інвестиції тощо.

Для ведення виробничо-господарської діяльності та забезпечення соціально-економічного розвитку підприємства необхідні фінансові ресурси, бо вони є первинним фундаментом здійснення фінансової діяльності (рис. 1.3).

Грошові фонди є ключовою складовою фінансових ресурсів підприємства. Вони представляють собою виділену частину грошових коштів, призначених для конкретних цілей. Ці грошові ресурси включають в себе статутний капітал, резервний капітал, фонд оплати праці, амортизаційний фонд, фонд розвитку виробництва та інші.

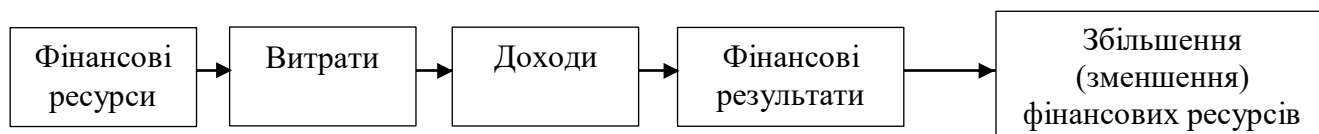

Рисунок 1.3 – Механізм фінансової діяльності підприємств [18]

У Звіті про фінансовий стан, а саме у Балансі, фінансові ресурси, які підприємство використовує для формування своїх активів, відображаються у пасиві. Ці ресурси мають за мету підтримувати фінансову стійкість підприємства та забезпечувати його потреби у розвитку та функціонуванні.

Фінансові ресурси формуються на різних етапах діяльності підприємства. Починаючи зі створення підприємства і формування його статутного капіталу, вони далі поповнюються через різноманітні фінансові операції (реалізація продукції, виконання робіт, надання послуг тощо), а також через інвестиційну діяльність підприємства.

Обсяг сформованих фінансових ресурсів визначає можливості підприємства щодо формування необхідних активів, виконання фінансових зобов'язань та задоволення соціальних потреб [18].

Підприємства формують свої фінансові ресурси за рахунок власних коштів (дохід, прибуток, амортизаційні витрати, статутний капітал тощо) та залучених з різних джерел (кредиторська заборгованість, короткострокові кредити банків тощо).

Фінансові ресурси мають певні характеристики, що відрізняють їх від інших видів ресурсів.

По-перше, акумуляційний характер фінансових ресурсів, адже вони виникають внаслідок накопичення коштів, які не були витрачені на споживання або інвестування.

По-друге, фінансові ресурси є кінцевими прибутками, тобто коштами, що призначені для обміну на товари, послуги або інші активи. Також це означає, що вони не призначені для прямого споживання або інвестування в основні засоби.

По-третє, фінансові ресурси завжди існують в грошовій формі, що підвищує їхню зручність для зберігання, транспортування та використання.

По-четверте, фінансові ресурси є важливим інструментом економічного регулювання, адже легко можуть бути перенаправлені в інші сфери діяльності підприємства [19].

На ефективність використання фінансових ресурсів підприємства впливають безліч факторів, які поділяються на дві групи: внутрішні та зовнішні. «Внутрішні фактори – це фактори, які безпосередньо пов'язані з результатами діяльності господарюючого суб'єкта. Зовнішні фактори – це, як правило, неконтрольовані сили, що впливають на рішення менеджерів, на їх дії і, врешті-решт, на внутрішню структуру і процеси в організації» [20].

Основні внутрішні фактори щодо використання фінансових ресурсів підприємства охарактеризовано на рис. 1.4. Також варто виділити й інші внутрішні фактори, що мають вплив на фінансові ресурси:

1. планування маркетингової діяльності;
2. аналіз цін конкурентів та пошук шляхів їх зниження;
3. аналіз структури витрат підприємства та шляхи її оптимізації;
4. оцінка ефективності функціонування виробництва та узгодження його із фінансовим планом підприємства;
5. характеристика персоналу згідно організаційної структури та фінансового плану підприємства [21];
6. фінансова стратегія підприємства та стан майна підприємства;
7. рівень корпоративної культури та виробничий менеджмент;

Рисунок 1.4 – Основні внутрішні фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, та приклади їхньої дії [21]

8. загальний рівень витрат на підприємстві;
9. чистий прибуток підприємства [22] та інші.

Вище було визначено основні зовнішні фактори впливу на ефективність фінансових ресурсів суб'єкту господарювання. Добринь С. В. [23] виділяє також такі не менш важливі фактори зовнішнього середовища:

1. нераціональна галузева структура та територіальне розміщення підприємств.
2. вибіркова спеціалізація більшості підприємств;
3. розрив традиційних зв'язків з партнерами із інших пострадянських країн;
4. тривала фінансова і бюджетна криза;
5. недосконалість механізму міждержавного співробітництва;
6. недосконалість державного регулювання діяльності підприємств на національному та регіональному рівнях та ін.

Розглянемо основні зовнішні фактори з наведеними відповідними прикладами (рис. 1.5). Вважаємо за доцільне додати до списку такі фактори зовнішнього середовища як валютні коливання, доступність кредитних ресурсів та вартість позикового капіталу. Девальвація може знецінити виручку і збільшити витрати, обмеження кредитування – позбавити джерел фінансування, а висока вартість позик – зробити багато інвестиційних проектів нерентабельними.

Усі вищезазначені фактори впливають на утворення та використання фінансових ресурсів через регулювання структури та обсягу різних джерел фінансування. Наприклад, зниження витрат при стабільних умовах виробництва та продажу товарів призведе до збільшення прибутку підприємства і, відповідно, розширення його фінансових ресурсів.

У формуванні фінансових ресурсів підприємств важливе значення має збалансованість та оптимальна структура їхніх джерел. Ця структура постійно змінюється під впливом різних чинників, зокрема збільшення важливості залучених зовнішніх коштів, зокрема кредиторської заборгованості, яка може призвести до проблем з платежами та обмеження можливостей для інвестицій.

Загалом, потрібно уникати як надмірної кредиторської заборгованості, що загрожує платоспроможності, так і зайвих власних фінансових ресурсів, які можуть сповільнювати розвиток підприємства через недостатнє їх використання у виробничому процесі.

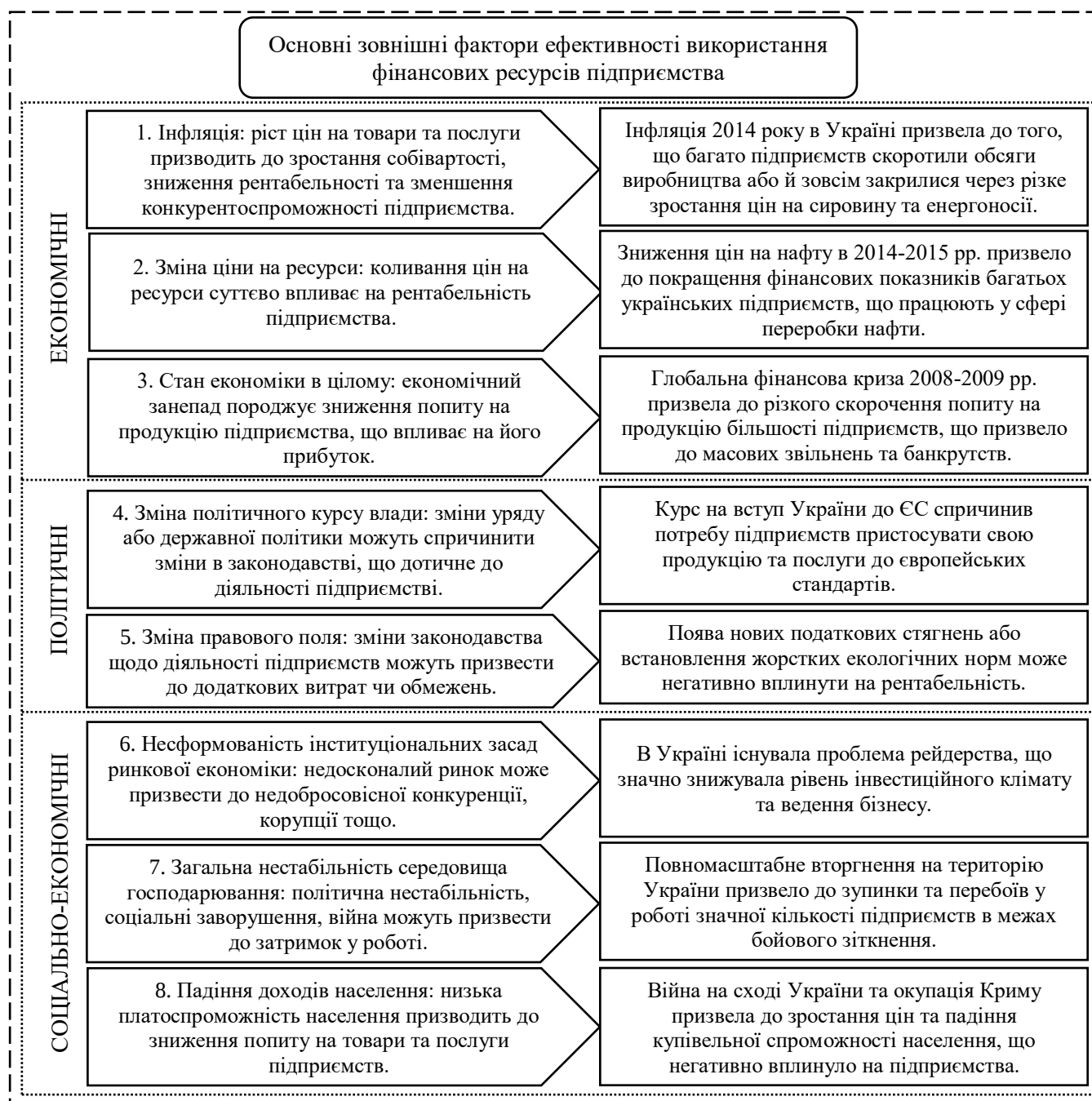

Рисунок 1.5 – Основні зовнішні фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, та приклади їхньої дії [21; 23]

Джерела утворення фінансових ресурсів на різних життєвих циклах підприємства поділяються на три групи: власні, позичені та залучені (рис. 1.5).

З рис. 1.6 видно, що власні джерела фінансових ресурсів поділяються на внутрішні та зовнішні грошові надходження. Внутрішні – це чистий дохід підприємства від всіх видів діяльності, який не збільшує власний капітал, а лише відтворює або примножує його. Зовнішні – це внески засновників, безоплатна фінансова допомога та цільове фінансування. Ці грошові надходження, порівняно з внутрішніми, збільшують власний капітал.

Позичені кошти підприємство отримує у формі позики від фінансових установ або фінансового ринку. Вони характеризуються наданням фінансових ресурсів на певний термін та під плату кредитору (відсотки). Рекомендовано використовувати за умови, що прибутковість підприємства перевищує відсотки за позикою [24].

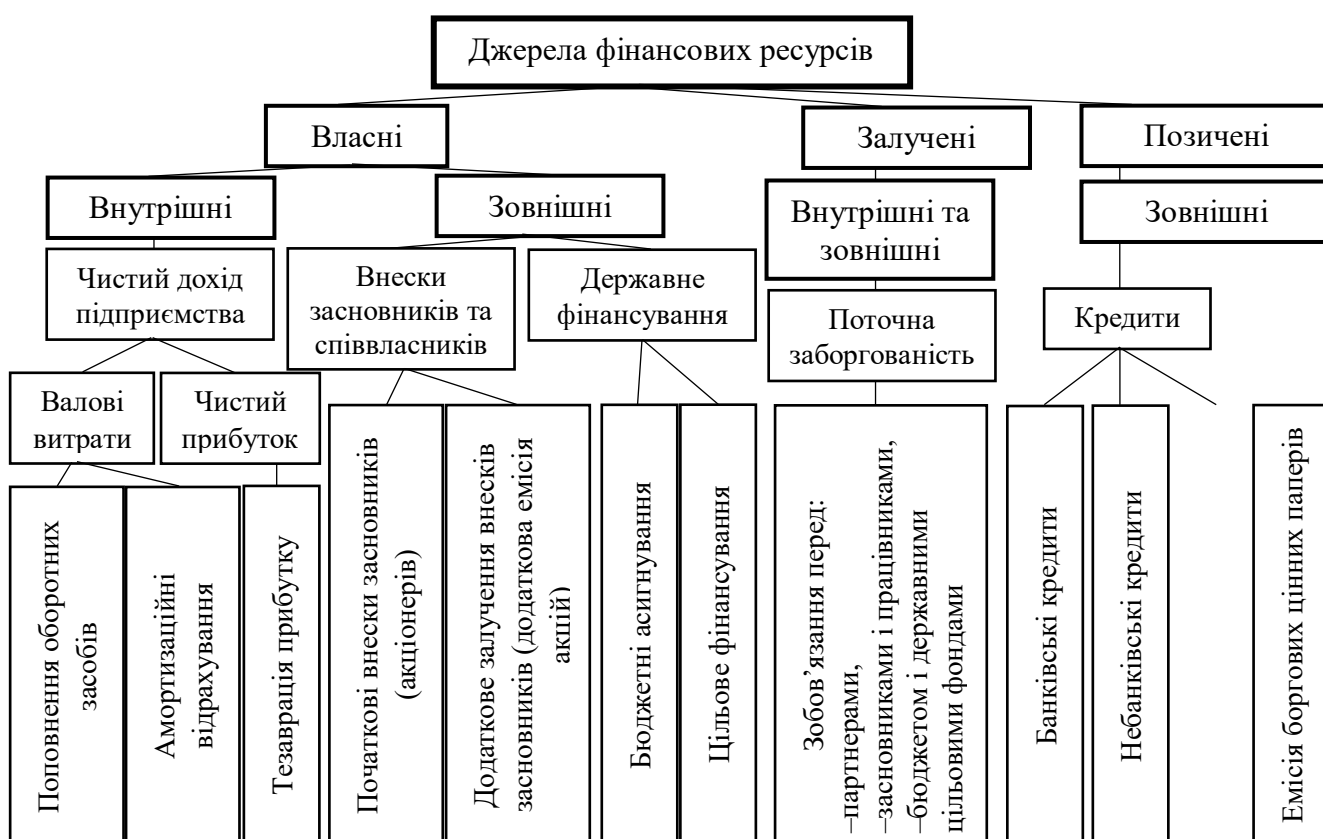

Рисунок 1.6 – Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємств

Залучені кошти надходять у формі відстрочки платежів перед партнерами, засновниками, працівниками, бюджетом, фондами тощо. Вони не є істинними грошовими надходженнями, проте підприємство має можливість тимчасово користуватися цими коштами без додаткової плати за це. Варто зауважити, що зловживання цим може погіршити репутацію.

Отже, можна зробити висновок, що фінансові ресурси є ключовим компонентом фінансів підприємства та фундаментом для здійснення фінансової діяльності. Вони формуються на різних етапах життєвого циклу підприємства та визначають його можливості щодо формування активів, виконання зобов'язань та задоволення потреб.

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства залежить від впливу багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх належать: виробничий менеджмент, маркетинг, фінансове планування, стратегія розвитку, стан майна, корпоративна культура тощо. Зовнішні фактори включають стан економіки, законодавство, інфляцію, оподаткування, кредитну політику, галузеві особливості тощо.

Фінансові ресурси формуються з власних, залучених та позичених джерел. Власні кошти включають внутрішні (прибуток, амортизація) та зовнішні (внески засновників, безоплатна допомога) надходження. Для ефективного формування та використання фінансових ресурсів важливо досягти оптимальної структури їх джерел, уникаючи надмірної залежності від кредиторської заборгованості та недовикористання власних коштів. Це дозволить підвищити фінансову стійкість, платоспроможність та інвестиційні можливості підприємства.

1.3 Методичні підходи ефективності використання фінансових ресурсів

Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів на основі фінансової звітності є ключовою умовою для оцінки якості господарської діяльності підприємства. Проведення аналітичних досліджень фінансової звітності дозволяє

визначити рівень фінансової стійкості, співвідношення власного та залученого капіталу підприємства, а також обсяги і якість дебіторської та кредиторської заборгованості.

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства є визначальним фактором його успішного функціонування та розвитку. Для всебічної оцінки та діагностики цього важливого аспекту діяльності використовується низка методів економічної діагностики (рис. 1.7).

Рисунок 1.7 – Методи економічної діагностики ефективності використання фінансових ресурсів [26; 27]

Найбільш поширеним методом фінансової діагностики є R-аналіз (табл. 1.3). Він охоплює великий спектр фінансових показників, адже він враховує показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, що дає змогу виявити проблемні зони та резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Інформаційним фундаментом для проведення дослідження є публічна фінансова звітність, а саме Баланс (Звіт про фінансовий стан) та Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). R-аналіз дозволяє комплексно оцінити фінансовий стан підприємства за допомогою різних груп фінансових показників.

Таблиця 1.3 – Фінансові показники R-аналізу [28; 29; 30; 31]

Назва групи	Розрахунок згідно з П(С)БО України	Рекомендовані значення
1	2	3
Показники ліквідності		
Коефіцієнт поточної ліквідності	$Кп. л = \frac{p. 1195}{p. 1695}$	1-2; зростання; стабільність значень в динаміці
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$Ка. л = \frac{p. 1160 + p. 1165}{p. 1695}$	0,2-0,6; зростання
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$Кш. л = \frac{p. (1195 - 1100)}{p. 1695}$ або $\frac{p. (1120 + 1125 + 1130 + 1135 + 1140 + 1145 + 1155 + 1160 + 1165 + 1190)}{p. 1695}$	0,6-1; зростання (але не більше 2)
Показники ділової активності		
Коефіцієнт оборотності активів	$Ко.а = \frac{p. 2000гр. 3}{p. 1300}$	Значення коливається залежно від сфери діяльності підприємства; не порівнюються з нормативними значеннями, але порівнюються з показниками інших підприємств або середніми по галузі; зростання
Оборотність активів	$Оз = \frac{T}{Ко.а},$ де Т – кількість днів у році	
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$Ко. о. а = \frac{p. 2000гр. 3}{p. 1195}$	
Оборотність оборотних активів	$Оз = \frac{T}{Ко. о. а}$	
Коефіцієнт оборотності запасів	$Ко. з = \frac{p. 2000гр. 3}{p. 1100 + p. 1110}$	
Оборотність запасів	$Оз = \frac{T}{Ко. з}$	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$Ко. дз = \frac{p. 2000гр. 3}{\sum p. з 1125 по 1155}$	
Оборотність дебіторської заборгованості	$Од. з = \frac{T}{Ко. дз}$	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$Ко. кз = \frac{p. 2000гр. 3}{p. 1695}$	
Оборотність кредиторської заборгованості	$Ок. з = \frac{T}{Ко. дз}$	
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$Ко. вк = \frac{p. 2000гр. 3}{p. 1495}$	
Оборотність власного капіталу	$Оо. вк = \frac{T}{Ко. о. а}$	
Показники структури капіталу		
Коефіцієнт фінансової стійкості	$Кф. с = \frac{p. 1495}{p. 1595 + p. 1695}$	≥ 1; зростання

Продовження табл. 1.3.

1	2	3
Коефіцієнт фінансової стабільності	$Kф. ст = \frac{p. 1495 + p. 1595}{p. 1900}$	0,67-1,5; зростання
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$Kа = \frac{p. 1495}{p. 1900}$	$\geq 0,5$; зростання
Коефіцієнт фінансової залежності	$Kф. з = \frac{p. 1595 + p. 1695}{p. 1900}$	$< 2,0$; зниження
Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу)	$Kл = \frac{p. 1595 + p. 1695}{p. 1495}$	$< 0,25$; зниження
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$Kд. з. пк = \frac{p. 1595}{p. 1495 + p. 1595}$	$< 0,5$; зниження
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	$Kк. з = \frac{p. 1695}{p. 1595 + p. 1695}$	$< 0,5$; зниження
Показники прибутковості (рентабельності)		
Рентабельність основної діяльності, %	$Ро. д = \frac{p. 2350гр. 3}{p. 2050 p. 3} \times 100$	Не менше 15%; зростання
Рентабельність власного капіталу, %	$Рв. к = \frac{p. 2350гр. 3}{p. 1495} \times 100$	Не менше 20%; зростання
Рентабельність активів, %	$Ра = \frac{p. 2350гр. 3}{p. 1300} \times 100$	25-30%; зростання
Рентабельність продажу, %	$Рп = \frac{p. 2090(2095)гр. 3}{p. 2000} \times 100$	Не менше 20%; зростання
Рентабельність реалізації, %	$Рр = \frac{p. 2350гр. 3}{p. 2000гр. 3} \times 100$	Не менше 15%; зростання
Загальна рентабельність витрат господарської діяльності, %	$ЗРв. гд = \frac{p. 2290(2295)гр. 3 \times 100}{p. (2050 + 2130 + 2150 + 2180 + 2250 + 2255 + 2270) гр. 3}$	> 0 ; зростання
Період окупності власного капіталу, років	$По. вк = \frac{p. 1495}{p. 2350гр. 3}$	Велике підприємство – 13-15 років; середнє – 5-6 років; мале – 2-4 роки.

Також не менш популярним методом дослідження ефективності використання фінансових ресурсів є діагностика забезпеченості підприємства власним оборотним капіталом.

Власний оборотний капітал (ВОК) – частина оборотного капіталу, що залишається у підприємства після сплати поточних зобов'язань [26]. Він має також такі назви як «робочий капітал», «власний оборотний капітал», «функціонуючий капітал» та розраховується двома способами [32]:

1. різниця суми власного капіталу, довгострокових зобов'язань і необоротних активів:

$$\text{ВОК} = \text{ВК} + \text{ДЗ} - \text{НА}, \quad (1.1)$$

де ВК – власний капітал;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

НА – необоротні активи.

2. різниця оборотних активів і поточних зобов'язань

$$\text{ВОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ}, \quad (1.2)$$

де ОА – оборотні активи підприємства;

ПЗ – поточні зобов'язання підприємства.

Графічна інтерпретація власного оборотного капіталу [33] наведена на рис.

1.7.

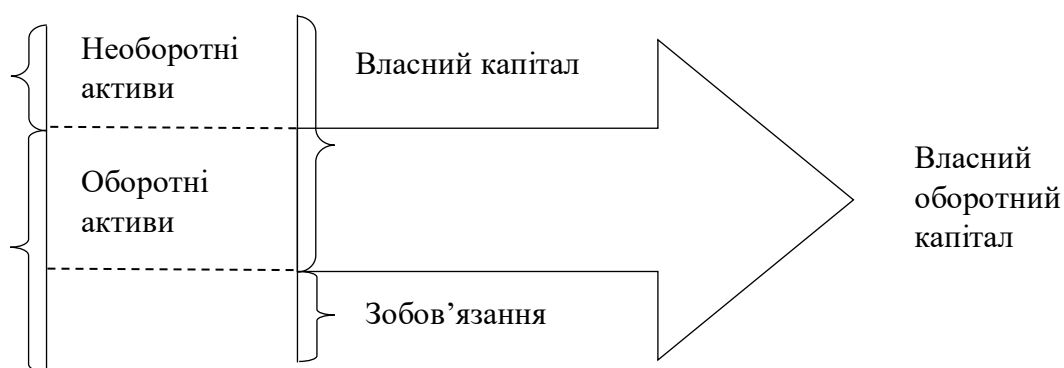

Рисунок 1.8 – Графічна інтерпретація власного оборотного капіталу

Якщо $\text{ВОК} > 0$, тобто є позитивним, то це означає, що підприємство має більше власних ресурсів, ніж потрібно для самофінансування. Якщо ж $\text{ВОК} < 0$, тобто є негативним, то це свідчить про те, що для покриття основних засобів та необоротних активів використовуються короткострокові зобов'язання. У випадку настання терміну сплати цих зобов'язань, негативний показник ВОК вказує на потребу залучити позикові кошти або продати основні засоби і необоротні активи

для погашення поточних зобов'язань. Це свідчить про нестабільне фінансове становище підприємства, яке потребує негайних заходів для поліпшення.

Для оцінки фінансового стану підприємства порівнюють величину власного оборотного капіталу з величиною його запасів, що дозволяє визначити здатність забезпечувати виробничу діяльність за рахунок власних коштів [26]. Якщо власні кошти підприємства є досить мобільними і демонструють динаміку до зростання, то це кваліфікується як ефективне використання фінансових ресурсів.

Банкрутство – це пов'язана з браком активів у ліквідній формі неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги та виконати зобов'язання перед бюджетом [34].

Обставини, що призвели до цього можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми. До основних внутрішніх причин відносять:

1. нечітка або відсутня маркетингова стратегія та погане управління наявними ресурсами;
2. складна або неефективна організаційна структура;
3. низький рівень кваліфікація працівників підприємства;
4. використання застарілих або несумісних технологій;
5. відсутність інвестицій та реінвестицій у виробництво та покращення продукції;
6. нераціональна фінансова стратегія та низька ліквідність активів;
7. перевищення частки позикового капіталу;
8. зростання дебіторської заборгованості.

Основні зовнішні причини:

1. інфляція, безробіття та девальвація національної валюти;
3. скорочення національного доходу країни;
4. зниження купівельної спроможності населення;
5. нестабільність податкового законодавства;
6. коливання на фінансовому та валютному ринках;

7. низький рівень наукової та науково-технічної діяльності;
8. неспроможність виходу на іноземні ринки [35].

Один із напрямків аналізу ефективності використання фінансових ресурсів полягає у визначенні ймовірності банкрутства підприємства. Це здійснюється шляхом аналізу статистичних даних і створення емпіричних моделей для оцінки ризику банкрутства.

Найпопулярнішою є модель Альтмана, економічний сенс якої полягає у функції від деяких показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період. У своїх дослідженнях Альтман аналізував дані стабільних компаній, які зазнали банкрутства протягом п'ятирічного періоду. Для створення своєї Z-моделі вчений застосував метод мультиплікативного дискримінантного аналізу. Основною метою цієї моделі було визначити, наскільки ефективно вона може диференціювати підприємства без ризику банкрутства від тих, що мають високу ймовірність кризи та можливого банкрутства [36].

Модель Альтмана може застосовуватися при обрахунку двох та більше факторів. Найбільш поширеною та точною вважають п'ятифакторну модель Альтмана (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі п'ятифакторного Z-розрахунку Альтмана Шкала [36]

Назва	Позначення	Розрахунок
1	2	3
Z-модель Альтмана для підприємств, акції яких котируються на біржі	Z	$1,2 \times X_1 + 1,4 \times X_2 + 3,3 \times X_3 + 0,6 \times X_4 + 0,99 \times X_5$
Z-модель Альтмана для підприємств, акції яких не котируються на біржі	Z	$0,717 \times X_1 + 0,847 \times X_2 + 3,107 \times X_3 + 0,42 \times X_4 + 0,995 \times X_5$
Розрахунок показників X_i ($i = 1 \div 5$)	X_1	$\frac{p. 1195}{p. 1300}$
	X_2	$\frac{p. 1420}{p. 1300}$
	X_3	$\frac{p. 2190 \text{ гр. 3}}{p. 1300}$

Продовження табл. 1.4.

1	2	3
Для підприємств, акції яких котируються на біржі	X_4	$\frac{p.2610 \times p.2600}{p.1600 + p.1700}$
Для підприємств, акції яких не котируються на біржі	X_4	$\frac{p.1495}{p.1600 + p.1700}$
	X_5	$\frac{p.2000}{p.1300}$

Після виконання всіх необхідних обрахунків, необхідно проаналізувати результати. Інтерпретація отриманих значень представлена у табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Інтерпретація результатів застосування моделі Альтмана [26; 36]

Значення «Z рахунку»	Вірогідність банкрутства	Ймовірність банкрутства, %
Менше 1,8	Дуже висока	80-100
1,81-2,7	Висока	35-50
2,71-2,99	Середня	15-20
Більше 3	Низька	0

Недоліки цього методу: модель не має під собою самостійної теоретичної бази, всі коефіцієнти розраховані на основі статистики результатів діяльності підприємств США, використовується для великих суб'єктів господарювання та модель не враховує фактори неекономічного характеру. Точність моделі Альтмана для підприємства, акції яких котируються на біржі, на один рік становить 95 %, на два роки — 83 %, що є її перевагою [36].

Отже, для економічної діагностики банкрутства підприємства використовують різноманітні моделі (Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта та ін.), які на основі розрахунку відповідних коефіцієнтів дозволяють оцінити ризик банкрутства підприємства в найближчій перспективі. Висока ймовірність банкрутства є сигналом про неефективне управління фінансовими ресурсами та необхідність вжиття невідкладних заходів. При використанні моделі в сучасних умовах, варто враховувати її недоліки та те, що в 1968 р. американські підприємства функціонували у різних умовах порівняно з українськими. Тому, «у

разі застосування для діагностування ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств модель Альтмана не забезпечить достатньої точності й обґрунтованості отриманих результатів» [26].

Не менш важливим є останній метод економічної діагностики ефективності використання фінансових ресурсів, а саме аналіз відповідності розвитку підприємства принципу ефективного розвитку.

На основі даних фінансової звітності підприємства необхідно проаналізувати відповідність розвитку підприємства принципу ефективного розвитку за оптимального досягнення такого співвідношення:

$$T_{\text{чп}} > T_{\text{под}} > T_{\text{пзд}} > T_{\text{вп}} > T_{\text{чд}} > T_{\text{оа}} > T_{\text{вк}} > T_{\text{а}} > T_{\text{пз}}, \quad (1.3)$$

де $T_{\text{чп}}$, $T_{\text{под}}$, $T_{\text{пзд}}$, $T_{\text{вп}}$, $T_{\text{чд}}$, $T_{\text{оа}}$, $T_{\text{вк}}$, $T_{\text{а}}$, $T_{\text{пз}}$ – темпи приросту, відповідно, чистого прибутку, прибутку від основної діяльності, прибутку до оподаткування, валового прибутку, чистого доходу від реалізації продукції, оборотних активів, власного капіталу, загальних активів та поточних зобов'язань підприємства.

Аналіз цього співвідношення дозволяє оцінити, чи зростають показники підприємства в оптимальному порядку, забезпечуючи ефективний розвиток. В ідеалі, чистий прибуток має зростати швидше за інші показники, а поточні зобов'язання — найповільніше. Це свідчить про зростання прибутковості, ефективності операційної діяльності та стабільності фінансового стану підприємства.

Доцільно зробити висновок, що комплексне застосування зазначених методів економічної діагностики дозволяє всебічно оцінити ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, виявити існуючі проблеми та резерви підвищення ефективності, а також розробити відповідні заходи з оптимізації формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Отже, у першому розділі визначено, що під фінансовими ресурсами слід розуміти комплекс власних, позикових і залучених грошових коштів та їх еквівалентів, а також інших ліквідних активів, якими управляє підприємство для забезпечення поточної операційної, інвестиційної та фінансової діяльності з метою отримання доходу й прибутку. Виділено принципи їх утворення та використання: інтеграція в систему менеджменту, узгодженість зі стратегією, ефективне використання, оптимізація структури, систематичний моніторинг.

Проаналізовано внутрішні й зовнішні фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів. До внутрішніх віднесено виробничий менеджмент, маркетинг, фінансове планування, стратегію розвитку, стан майна та інші. Зовнішні фактори включають стан економіки, законодавство, інфляцію, оподаткування, кредитну політику, галузеві особливості тощо.

Розглянуто методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, зокрема: R-аналіз, діагностика забезпеченості власним оборотним капіталом, моделі оцінки ймовірності банкрутства та аналіз дотримання принципу ефективного розвитку. Застосування цих методів дозволяє комплексно діагностувати ефективність формування і використання фінансових ресурсів, виявити проблемні зони та резерви підвищення ефективності.

2 АНАЛІЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «ФАРМАК»

2.1 Організаційно-економічна характеристика АТ «Фармак»

На початку минулого століття вітчизняного виробництва синтетичних лікарських засобів та сировини практично не було. Вони імпортувалися з інших країн. Глобальний збройний конфлікт, що переріс у Першу світову війну, призвів до дефіциту ліків та медичних виробів, тому імпорт було припинено. Саме на такому переломному етапі було прийнято рішення про відкриття власного фармацевтичного виробництва. У 1925 р. було відкрито перший в Україні завод із виробництва синтетичних лікарських засобів – Київський хіміко-фармацевтичний завод ім. М. В. Ломоносова (КХФЗ), який згодом став акціонерним товариством «Фармак».

У 1925 р. завод почав виробляти хлороформ та саліцилову кислоту. У 1937 р. освоїв випуск медичного резорцину. Незважаючи на серйозний брак кваліфікованих працівників і сучасного обладнання, завод зміг організувати виробництво 15 лікарських препаратів.

Під час Другої світової війни частину заводу евакуювали до Казані, де продовжили виробництво необхідних препаратів для військових шпиталів. Після визволення Києва у 1944 р. завод відновив роботу, випускаючи стрептоцид, дисульфам, ізафенін та електроліт. У 1950-х рр. став єдиним у СРСР великим виробником рентгеноконтрастних засобів.

У 1960 р. почалося випуск вітчизняного серцево-судинного препарату «Корвалол», який швидко став відомий у світі і досі є «фішкою» заводу. У 1961 році налагоджено виробництво ексклюзивного лікарського препарату «Нафтизину».

Київський хіміко-фармацевтичний завод ім. М. В. Ломоносова став першим у вітчизняній фармацевтичній галузі України відкритим акціонерним товариством

«Фармак». Генеральним директором та головою правління ВАТ «Фармак» обрано Філю Іванівну Жебровську. З тих пір основним напрямом діяльності підприємства став фундаментальний зсув у виробництві в бік випуску конкурентоспроможної продукції, що відповідає стандартам належної виробничої практики GMP.

Наприкінці 1990-х рр. АТ «Фармак» підписав угоду про довгострокову партнерську угоду з лідером у галузі розробки та виробництва інсулінів — американською корпорацією Eli Lilly.

З 2000-х рр. акціонерне товариство стало одним з провідних фармацевтичних компаній України, чия продукція експортується до багатьох країн світу [37].

У 2010 р. АТ «Фармак» заснувало асоціацію «Виробники ліків України», до якої ввійшли ЗАТ «Борщагівський хімзавод», ТОВ «Інтерхім», ТОВ «Кусум Фарм», ТОВ «Юрія-Фарм», ПРАТ «Індар», ТОВ «Сперко Україна». Метою створення є об'єднання зусиль для підвищення ефективності використання наявних ресурсів та покращення фармацевтичного ринку України [38].

У 2021 р. третина продукції надійшла на іноземні ринки. АТ «Фармак» розширила свою присутність, розпочавши експортувати до таких країн, як Швейцарія, Бразилія, Індонезія та Болівія. Того ж року компанія відкрила офіси в ОАЕ та В'єтнамі.

Латинська Америка стала новим регіоном для експансії компанії, розпочавши з Мексики. Після цього співпраця поширилася на Перу, Колумбія, Ель-Сальвадор, Чилі, Панама та Болівія.

Компанія має потужний науково-дослідний відділ і працює над розвитком інноваційних рішень, зокрема будівництвом інноваційного центру в Києві. "Фармак" презентував новітній ПЛР-тест на Генасамблеї ООН.

Під час повномасштабної війни з 2022 р. АТ «Фармак» зіграло важливу роль у забезпеченні цивільного населення та військових необхідними ліками. Компанія та благодійний фонд Жебрієвських надали суттєву фінансову та гуманітарну допомогу Збройним Силам України. АТ «Фармак» припинило діяльність у Білорусі через її підтримку російської агресії.

Підприємство активно працює над розширенням своєї присутності на міжнародних ринках, зокрема у країнах ЄС, Великій Британії та Малайзії. АТ «Фармак» успішно завершив участь у програмі Horizon 2020 та розпочав будівництво виробництва в Іспанії [37].

Основні відомості про АТ «Фармак» наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні відомості про АТ «Фармак» [37; 39]

Повне найменування	Акціонерне товариство «Фармак» (укр.) JOINT STOCK COMPANY FARMAC (JSC FARMAC) (англ.)
Код ЄДРПОУ	00481198
Дата реєстрації	27.06.1994
Уповноважені особи	Костюк Володимир Григорович – виконавчий директор. Філя Іванівна Жебровська – голова наглядової ради, кінцевий бенефіціар.
Розмір статутного капіталу	36366000,00 грн. (1327 акціонерів)
Організаційно-правова форма	Приватне акціонерне товариство
Вид цінного паперу	Проста іменна акція
Номинал цінного паперу	5,00 грн.
Кількість випущених цінних паперів	7273200 шт.
Форма власності	Недержавна власність
Місцезнаходження	вул. Кирилівська, 63, м. Київ, 04080
Міжміський код, телефон та факс	(044)239-19-40, (044)485-26-86
Адреса електронної пошти	info@farmak.ua
Міжнародні офіси	Узбекистан (м. Ташкент), Киргизстан (м. Бішкек), Казахстан (м. Алмати), В'єтнам (м. Хошимін), ОЕА (м. Дубай), Польща

Види економічної діяльності, які здійснює підприємство, перераховані у таблиці 2.2. Основною діяльністю акціонерного товариства є виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів, що включає виробництво лікарських засобів, хімічних протизаплідних препаратів зовнішнього застосування та гормональних протизаплідних препаратів, медичних діагностичних препаратів, радіоактивних діагностичних реактивів, фармацевтичних препаратів із застосуванням біотехнологій, медично просочених вати, марлі, бандажів, пов'язок тощо.

Таблиця 2.2 – Економічна діяльність АТ «Фармак» [39]

Код КВЕД	Опис діяльності
Основна діяльність:	
21.20	Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів
Інші:	
46.46	Оптова торгівля фармацевтичними товарами
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля
47.73	Роздрібна торгівля фармацевтичними товарами в спеціалізованих магазинах
49.41	Вантажний автомобільний транспорт
49.42	Надання послуг перевезення речей (переїзду)
36.00	Забір, очищення та постачання води

Аналізуючи основну діяльність підприємства, зокрема обсяг виробництва фармацевтичних препаратів і матеріалів [37], виявили, що цей показник є основним для оцінки ефективності діяльності підприємства, оскільки відображає його виробничий потенціал. Незважаючи на військовий стан в Україні, у 2023 р. АТ «Фармак» випустило 22 нових лікарських засоби. Інвестиції підприємства склали близько 1,5 млрд. грн., з них майже 600 млн. грн. у дослідження та розробку [40].

Огляд менеджменту підприємства також є не менш важливим, адже, по-перше, дозволяє краще зрозуміти, як підприємство функціонує та розвивається. Місія, бачення та цілі підприємства визначають його стратегію та напрями розвитку, а також як воно розподіляє ресурси та як воно реагує на зміни у зовнішньому середовищі. По-друге, це дозволяє виявити потенційні проблеми та можливості. Наприклад, невідповідність ресурсів цілям, неправильні інвестиції або нездатність конкурувати на ринку. Основні поняття менеджменту АТ «Фармак» представленні у табл. 2.3.

Компанія АТ «Фармак» здійснює успішну діяльність на ринках України та за її межами протягом тривалого часу і продовжує активний розвиток. У 2020 році вона визнала, що внутрішні можливості для зростання в Україні вичерпані, що свідчить про насиченість внутрішнього ринку. Таким чином, стратегією подальшого розвитку стало розширення експорту та вихід на нові ринки. Компанія, яка раніше залучала фінансування від Європейського банку реконструкції та розвитку для модернізації

виробництва, зараз активно досліджує нові можливості на міжнародному ринку [41].

Таблиця 2.3 – Основні поняття менеджменту АТ «Фармак» [37; 42]

Поняття менеджменту	Зміст
Місія	Робити доступним лікування сучасними ефективними лікарськими засобами, допомагаючи людині бути здоровою та щасливою.
Бачення	«Фармак» – успішна міжнародна фармацевтична компанія, лідер фармацевтичної галузі в Україні з постійно зростаючою часткою ринку, яка має сталу репутацію відповідального бізнесу та надійного партнера. Більша частина прибутку «Фармак» щорічно реінвестується у зростання та розвиток компанії, що дає змогу розширювати бізнес із європейськими стандартами якості в Україні та зміцнювати позиції на міжнародній арені.
Кредо	Прозорість та відкритість.
Цінності	1. Якість – забезпечення найвищих стандартів і вимог як до продукції компанії, так і до роботи кожного співробітника й колективу в цілому. 2. Зростання – розвиток людини всередині компанії та компанії у масштабах України й усього світу. 3. Професіоналізм – висока кваліфікація кожного співробітника та компанії в цілому, як основа успіху і гарантія якості. 4. Залученість – сприйняття співробітниками себе частиною компанії та прагнення виконувати роботу якнайкраще, допомагаючи підприємству в реалізації своєї місії. 5. Інноваційність – застосування передових практик у виробництві та управлінні, пошук вирішення завдань інноваційним способом.
Цілі	1. Розширення асортименту продукції шляхом впровадження інноваційних технологій виробництва. 2. Розробка нових лікарських препаратів для задоволення зростаючих потреб населення в лікарських засобах. 3. Збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції шляхом розширення каналів збуту та просування продукції на міжнародних ринках. 4. Підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом впровадження сучасних систем управління та контролю якості. 5. Забезпечення фінансової стабільності та прибутковості підприємства.

Для ефективного довгострокового розвитку підприємства важливим є дотримання принципів сталого розвитку та ведення соціально відповідального бізнесу. Приєднання до мережі Глобального Договору ініціативи ООН доводить відповідність підприємства глобальним трендам сталого розвитку [43]. АТ «Фармак» активно бере участь в реалізації проектів, забезпечуючи дотримання принципів сталого розвитку, у таких сферах: освіта і наука, охорона навколишнього середовища, забезпечення доступними ліками, гідна праця та економічне зростання,

розвиток громад, благодійність, захист прав людини тощо.

На головній сторінці офіційного сайту АТ «Фармак» [37] у рубриці «Сталий розвиток» подано детальну інформацію про соціальні проекти компанії. Рубрика включає поділ інформації за ключовими напрямками: екологія, здоров'я, освіта і наука, благодійна допомога.

Розділ «Здоров'я» програми сталого розвитку АТ "Фармак" охоплює ініціативи з донорства крові, пропагування бігу та спорту, турботу про здоров'я постраждалих від окупації, реабілітації військовослужбовців тощо.

У розділі «Освіта та наука» представлена безкоштовна онлайн «Екошкола» для учнів 6-11 класів, метою якої є популяризація екологічних знань серед молоді. Також проводяться наукові конференції, хакатони для студентів відповідних спеціальностей.

Розділ «Благодійна допомога» інформує про діяльність компанії та Благодійного фонду Родини Жебрівських. До повномасштабного вторгнення вони допомагали боротися з COVID-19, онкохворим дітям. Після 2022 р. АТ «Фармак» надав допомогу армії на понад 45 млн грн, передав гуманітарні ліки, підтримує проект «Мобільні лікарі» та фінансує проекти з відновлення історико-культурної спадщини.

У розділі «Екологія» можна знайти інформацію про озеленення вулиць м. Києва, прибирання, заклики до утилізації протермінованих ліків, скорочення викидів тощо.

Як і кожне підприємство, АТ «Фармак» має прямих та непрямих конкурентів. Прямі конкуренти – це компанії, що пропонують аналогічні або дуже схожі товари чи послуги на одному ринку. Вони задовольняють однакові потреби споживачів і є безпосередніми суперниками. Для АТ «Фармак», яке займається виробництвом фармацевтичної продукції, прямими конкурентами будуть інші фармацевтичні компанії, що виробляють ті ж або схожі ліки.

Непрямі конкуренти – це компанії, які пропонують інші продукти чи послуги, але задовольняють схожі потреби споживачів або вирішують аналогічні проблеми.

Вони можуть впливати на ринкову позицію підприємства, але менш безпосередньо. Для АТ «Фармак» непрямими конкурентами можуть бути компанії, що пропонують альтернативні методи лікування, наприклад, натуральні добавки, гомеопатичні засоби або послуги нетрадиційної медицини.

АТ «Фармак» має прямих конкурентів в галузі з виробництва фармацевтичних препаратів і матеріалів (рис. 2.1).

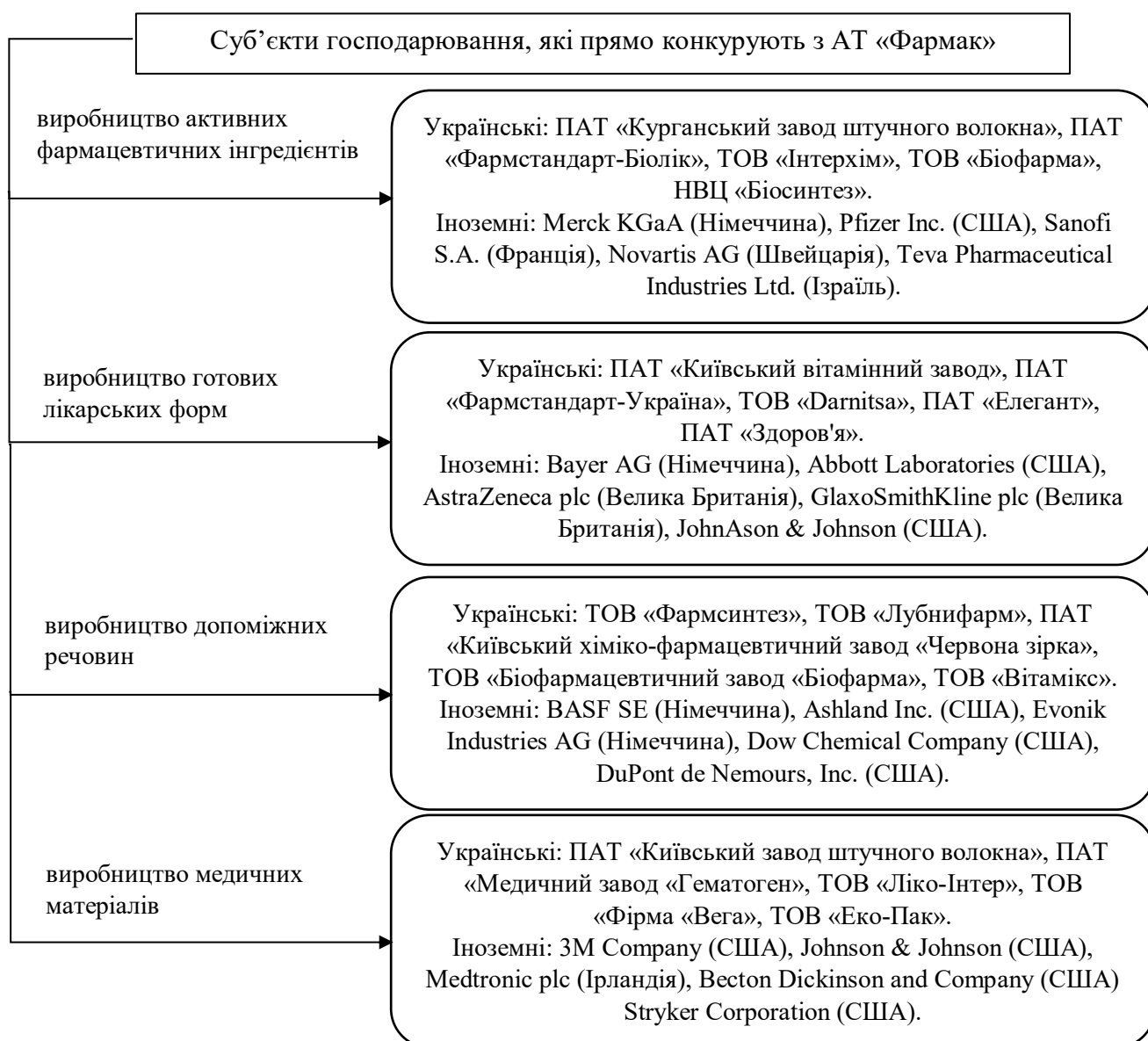

Рисунок 2.1 – Суб'єкти господарювання, які прямо конкурують з АТ «Фармак»

Також АТ «Фармак» має також перелік основних непрямих конкурентів:

1. Лікарні та амбулаторні медичні заклади, які призначають та видають фармацевтичні препарати пацієнтам: міські лікарні, Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова, Львівська обласна клінічна лікарня, Охматдит, Харківська обласна клінічна лікарня, Johns Hopkins Hospital (США), Charité - Universitätsmedizin Berlin (Німеччина) та інші.

2. Підприємства-виробники медичних приладів, які виробляють продукт, що може бути альтернативою або доповненням до ліків: ТОВ «Еко-Пак», ТОВ «Інтерпак», ТОВ «Укрпласт», ТОВ «Паперовий комбінат «Розваж», ТОВ «Склозавод «Оскол», Johnson & Johnson (США), Medtronic plc (Ірландія) та інші.

3. Фармацевтичні страхові компанії, що обирають список лікарських препаратів, які покриваються страховими полісами: «Українська страхова група», «PZU Україна», «UNIQA», «Vienna Insurance Group», «Allianz», UnitedHealth Group (США), Anthem, Inc. (США) тощо.

4. Підприємства-виробники харчових добавок та вітамінів, які можуть конкурувати з певними продуктами АТ «Фармак», а саме з тими, що позиціонуються як профілактичні або оздоровчі: ТОВ «Еко-Пак», ТОВ «Інтерпак», ТОВ «Укрпласт», ТОВ «Паперовий комбінат «Розваж», ТОВ «Склозавод «Оскол», Nestlé S.A. (Швейцарія), Herbalife Nutrition Ltd. (США), Amway Corp. (США) тощо.

5. Компанії з альтернативної медицини, адже певна частина людей обирають альтернативні методи лікування на заміну лікуванням ліками: Центр гомеопатії, Центр китайської медицини, Інститут фітотерапії та народної медицини, Центр йоги та медитації, Центр аюрведи, National Center for Complementary and Integrative Health (США), European Centre for Integrative Medicine (Швейцарія) та інші.

На сьогодні реалізація основних завдань концепції розвитку АТ «Фармак» і розробка нових проектів є дещо обмеженою за рахунок останніх подій у світі та країні, а саме військових дій на території України. Вони значно впливають на діяльність підприємства та змушують змінювати плани залежно від актуальних проблем (повітряна тривога, блокування кордонів, порушення логістики,

відсутність світла та зв'язку тощо). Це варто враховувати для зваженого фінансово-економічного аналізу підприємства.

Перш за все варто розглянути організаційну структуру підприємства, яка зображена на рис. 2.2.

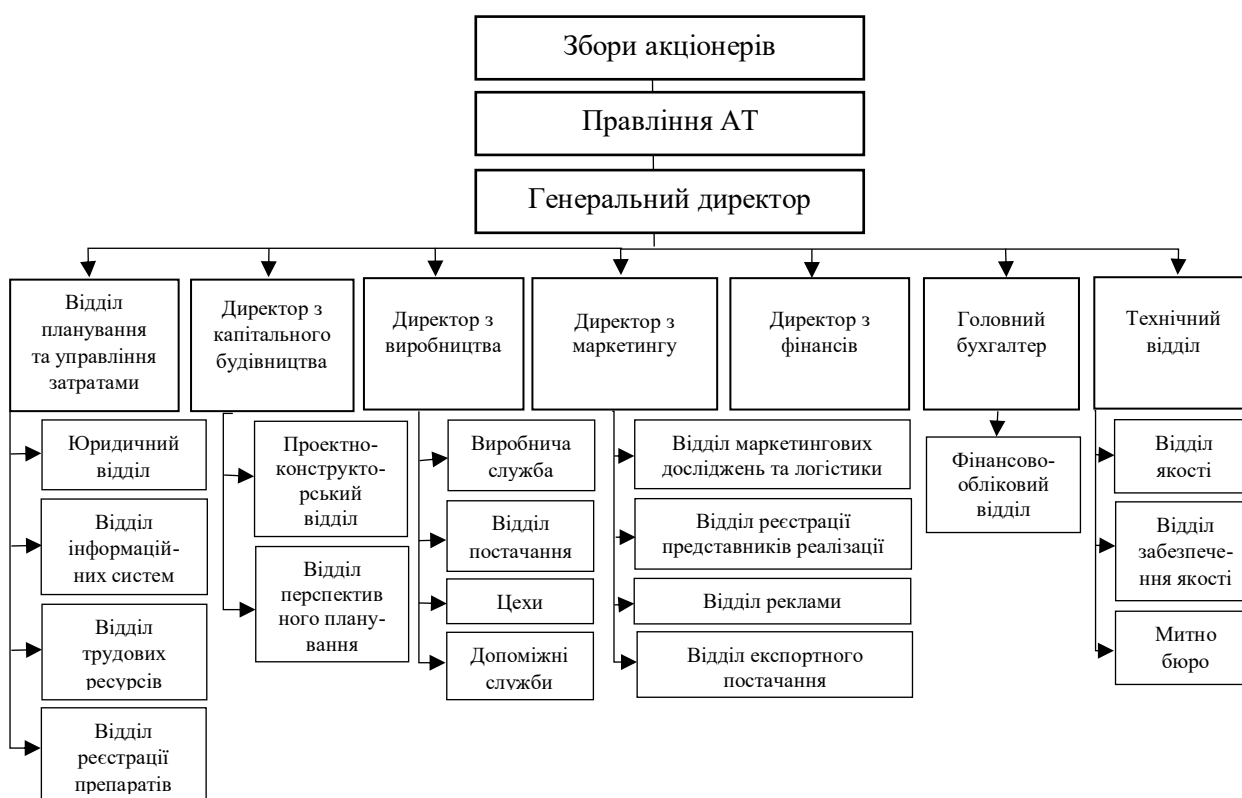

Рисунок 2.2 – Організаційна структура АТ «Фармак»

Відповідно до чинного законодавства, управління акціонерним товариством здійснюють такі органи: загальні збори акціонерів, правління акціонерного товариства та генерального директора.

Загальні збори акціонерів є найвищим органом управління акціонерним товариством, що займається такими основними завданнями:

1. визначення стратегії розвитку;
2. затвердження статуту та змін до нього;
3. прийняття рішення про ліквідацію або реорганізацію акціонерного товариства;
4. обрання членів наглядової ради тощо.

Правлінням акціонерного товариства є Наглядова рада, на яку покладені такі завдання:

1. контроль діяльністю виконавчого органу;
2. призначення членів виконавчого органу;
3. затвердження угод, якщо це передбачено статутом;
4. скликання загальних зборів акціонерів тощо.

У ролі виконавчого органу виступає генеральний директор, який керує поточною діяльністю акціонерного товариства та виконує такі основні завдання:

1. представлення акціонерного товариства у відносинах з іншими особами;
2. розпорядження майном та коштами підприємства;
3. приймання на роботу та звільнення працівників;
4. видача наказів та розпоряджень тощо.

З рис. 2.2 видно, що на досліджуваному підприємстві існують лінійні повноваження – «це повноваження, які передаються від начальника безпосередньо йому підлеглому і далі іншим підлеглим. Делегування лінійних повноважень утворює ієрархію рівнів управління в організації. Така ієрархічна побудова називається «скалярним принципом організації» [44]. Отже, повноваження лінійного керівника знаходяться у прямому ланцюгу команд від вищого керівника до виконавця.

Для того, щоб підприємство ефективно працювало необхідно правильно організувати робочий та виробничий процес. Звідси виникає потреба об'єднання різноманітних складових організації таким чином, щоб фармацевтичне підприємство було одним цілим та функціонувало надійно й цілеспрямовано. Саме тому, існує певна підпорядкованість між необхідними складовими підприємства та рівнями управління персоналом, чіткий розподіл влади, прав, обов'язків та відповідальності. На допомогу приходять різні між собою типи організаційної структури.

Досліджуючи вищенаведену організаційну структуру АТ «Фармак», можна зробити висновок про те, що вона є лінійно-функціональною. У даному випадку

функціональні керівники мають право безпосередньо впливати на виконавців. Також це дає змогу підприємству бути клієнтоорієнтовним, виробляти продукцію або послуги з високою якістю, стабільно забезпечувати попит і задовольняти потреби клієнтів. Також доволі важливим є відносно низький рівень переміщення персоналу, що позитивно впливає на якість виробництва та підтримує корпоративні стандарти на високому рівні.

Однією з ключових рис лінійно-функціональної структури є розподіл повноважень, що дозволяє здійснювати стратегію сталого розвитку більш ефективно. Децентралізація повноважень надає ширший орієнтир для розвитку та мотивації персоналу, сприяє залученню нових ідей і дозволяє гнучко реагувати на зміни у середовищі. Враховуючи власні цінності та принципи ощадливого виробництва, які компанія «Фармак» почала застосовувати в 2021 році, такий підхід сприяє досягненню високої ефективності роботи і формуванню власних фахівців, які відзначаються багаторічним досвідом в компанії.

Загальна кількість штатних працівників протягом 2021-2023 рр. (рис. 2.3) щорічно зменшувалася, зокрема у 2022-2023 рр. відбулося стрімке зниження на 264 особи у 2022 р. порівняно з 2021 р. та на 15 осіб у 2023 р. порівняно з 2022 р.. Причин зниження чисельності працівників АТ «Фармак» у 2022-2023 рр. може бути декілька:

1. Військові дії в Україні призвели до значних економічних потрясінь, що негативно вплинуло на діяльність багатьох підприємств, у тому числі і АТ «Фармак». Ймовірно, підприємство було змушено скоротити витрати, зокрема і на персонал.

2. Зміна економічної ситуації в Україні, яка характеризувалася високим рівнем інфляції та призвела до необхідності оптимізації виробництва, тим самим підприємство скоротило персонал.

3. Збільшення мобілізації чоловіків. Чоловіки, які за фахом медици та фармацевти, становлять більшість працівників підприємства, і їхня мобілізація призвела до дефіциту робочої сили. Так як відбулося скорочення персоналу,

ймовірно, це могло призвести до скорочення виробництва. АТ «Фармак» станом на липень 2023 рік зазначає у себе на сайті [45], що їм критично не вистачає людей на ключових виробничих та інших операційних позиціях.

Рисунок 2.3 – Динаміка кількості штатних працівників АТ «Фармак» за 2021-2023 рр., осіб [37; 39]

Кадрова стратегія АТ «Фармак» ґрунтується на принципах прозорості, систематичності та комплексності у використанні методів, додержанні справедливості, виконанні соціальної відповідальності та відповідності трудовому законодавству. Саме тому головною метою кадрової стратегії АТ «Фармак» є залучення висококваліфікованих фахівців, постійне підвищення їх професійної кваліфікації та створення сприятливих умов праці, спрямованих на забезпечення конкурентоздатності та сталого розвитку компанії.

За найновішими даними Державної служби статистики України [46], у 2022 р. мобілізація охопила 5,4 мільйона чоловіків. Це становить близько 15% від загальної кількості чоловіків у працездатному віці в Україні. Таким чином, можна припустити, що мобілізація призвела до скорочення чисельності працівників АТ «Фармак» на близько 15%.

Загалом, можна сказати, що зниження чисельності працівників АТ "Фармак" у 2022-2023 рр. є наслідком комплексу факторів, у тому числі війни в Україні, змін в економіці та оптимізації виробництва.

Таким чином, можна зробити висновок, що АТ «Фармак» є одним із провідних фармацевтичних підприємств України з тривалою історією та досвідом роботи. Підприємство активно просуває свою продукцію як на внутрішньому ринку, так і на зовнішніх ринках. Також воно має чітку організаційну структуру лінійно-функціонального типу, що забезпечує ефективне управління та розподіл повноважень між підрозділами.

АТ «Фармак» слідує принципам сталого розвитку, активно впроваджуючи соціальні та екологічні проекти в різних сферах: освіта, наука, охорона довкілля, благодійність тощо. Підприємство має прямих та непрямих конкурентів як на внутрішньому ринку, так і на міжнародному рівні. Однак її конкурентні переваги дозволяють зберігати лідируючі позиції.

Військові дії в Україні у 2022-2023 рр. негативно вплинули на діяльність підприємства, призвели до скорочення персоналу та внесли корективи в плани розвитку. Попри складну ситуацію, АТ «Фармак» продовжує функціонувати, забезпечуючи населення та військових необхідними ліками, а також працює над розширенням своєї присутності на міжнародних ринках.

Отже, АТ «Фармак» є потужним фармацевтичним підприємством з великим потенціалом для подальшого розвитку, незважаючи на виклики, пов'язані з військовим конфліктом в Україні.

2.2 Оцінка фінансово-економічних результатів діяльності АТ «Фармак»

Внутрішній механізм управління ефективністю використання фінансових ресурсів підприємства створюється всередині нього і включає методичні підходи до розробки управлінських рішень у сфері забезпечення фінансової діяльності. Цей механізм також формується під впливом фінансової філософії підприємства.

Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємства здійснюється за допомогою двох основних методів: вертикальний та лінійний аналізи фінансової звітності.

Вертикальний аналіз – це метод фінансового аналізу, який дозволяє знати процентну вагу кожного елемента у фінансовій звітності компанії за певний проміжок часу. Це також називається структурним аналізом фінансової звітності [47].

Вертикальний (структурний) аналіз є одним із базових методик дослідження фінансово-економічних результатів діяльності підприємства для розробки фінансових планів та прогнозів як на короткостроковий, так і на довгостроковий період. Під стабільністю та захистом фінансового стану підприємства тлумачать рівень забезпеченості фінансовими ресурсами для здійснення прибуткової діяльності та своєчасної сплати своїх зобов'язань. Саме тому необхідно провести структурний аналіз фінансового стану для визначення структури активів, капіталу та грошових потоків на основі даних фінансової звітності підприємства за 2021-2023 рр.

Активи підприємства складаються з необоротних та оборотних активів, тому найточніше загальну структуру активів характеризує коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, який виходить з співвідношення оборотних активів до необоротних.

Аналіз структури активів (табл. 2.4) засвідчив, що АТ «Фармак» у 2022-2023 рр. порівняно з 2021 р. спрямувало найбільшу частину своїх джерел коштів на зростання обсягів оборотних активів: запаси, готова продукція, товари, дебіторська заборгованість, гроші, готівка тощо (це демонструє розмір частки у загальній величині активів).

Зміни у абсолютних величинах досліджуваних показників демонструють зростання як необоротних, так і оборотних активів підприємства протягом 2021-2023 рр. При цьому темпи зростання оборотних активів були вищими, ніж необоротних, тому у структурі активів відбувся перерозподіл між необоротними та оборотними активами. Частка необоротних активів скоротилася з 53,09% у 2021 р. до 42,95% у 2023 р., а частка оборотних активів зросла з 46,91% до 57,05% відповідно.

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів збільшився з 0,88 у 2021 р. до 1,33 у 2023 р., що свідчить про зростання частки мобільних активів у структурі балансу. Зростання суми активів може бути пов'язане з розширенням діяльності підприємства, інвестиціями в основні засоби та збільшенням оборотного капіталу.

Таким чином, що динаміка структури активів АТ «Фармак» демонструє зміщення у бік оборотних активів, що може бути пов'язано з необхідністю підтримки ліквідності та платоспроможності в умовах воєнного стану та економічної нестабільності в Україні.

На рис. 2.4 можна спостерігати інформацію щодо динаміки структури активів АТ «Фармак».

Рисунок 2.4 – Динаміка структури активів підприємства за 2021-2023 рр., %.

Як видно з рис. 2.4 структура активів підприємства протягом 2021-2023 рр. зазнала певних структурних змін. Збільшення частки оборотних активів може свідчити про зміну стратегії підприємства у бік більшої гнучкості та мобільності активів, а також про можливе нарощування виробничих запасів та дебіторської заборгованості.

Аналіз складу і структури оборотних активів підприємства (табл. 2.5) свідчить, що у АТ «Фармак» найбільша частина необоротних активів представлена

Таблиця 2.4 – Динаміка структури активів за 2021-2023 рр., тис. грн. [48]

Показник	Абсолютні величини, тис. грн.			Частка у загальній величині активів, %			Зміни			
							в абсолютних величинах		у частках	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Необоротні активи	4965227,0	5242356,5	5308953,0	53,09	49,27	42,95	277129,5	66596,5	-3,82	-6,32
Оборотні активи	4386472,5	5397708,0	7052453,0	46,91	50,73	57,05	1011235,5	1654745,0	3,82	6,32
Разом	9351699,5	10640064,5	12361406,0	100	100	100	1288365,0	1721341,5	-	-
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,88	1,03	1,33	-	-	-	-	-	-	-

основними засобами: 57,06% у 2021 р., 68,79% у 2022 р. та 68,16% у 2023 р. Їх вартість зросла з 2833211 тис. грн. у 2021 р. до 3618627,5 тис. грн. у 2023 р., що може свідчити про інвестиції в оновлення та розширення виробничих потужностей. Значну частку становлять незавершені капітальні інвестиції – 23,58% у 2021 р., проте їх частка скоротилася до 9,07% у 2023 р. В абсолютних величинах вони знизились з 1170739,5 тис. грн. до 481506 тис. грн., що може бути пов'язано із завершенням певних інвестиційних проектів. Нематеріальні активи мають невелику, але зростаючу питому вагу: 3,43% у 2021 р. та 3,57% у 2023 р. Довгострокові фінансові інвестиції та відстрочені податкові активи займають незначну частку необоротних активів.

Найбільшу питому вагу в оборотних активах займає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, а саме 3,95% у 2021 р. та 34,82% у 2023 р. В абсолютних величинах вона зросла з 1401359 тис. грн. до 2455350 тис. грн., що може свідчити про зростання обсягів реалізації в кредит. Значну частку становлять запаси – 33,77% у 2021 р. та 26,64% у 2023 р. Також вони зросли у грошовому виразі з 1481485 тис. грн. до 1878472 тис. грн., що може бути пов'язано з нарощуванням виробництва. Гроші та їх еквіваленти займають значну частку оборотних активів – 25,33% у 2021 р. та 22,85% у 2023 р., хоча в абсолютному вираженні спостерігалось зниження у 2022 р. Дебіторська заборгованість за виданими авансами та з бюджетом мають помітну питому вагу, проте демонструють різноспрямовану динаміку в різні роки. Інша поточна дебіторська заборгованість значно зросла в абсолютних величинах у 2023 р. до 529357 тис. грн, що підвищило її питому вагу до 7,51%.

Запаси в структурі оборотних активів займають третину коштів. До них відносять виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари тощо. У структурі запасів найбільшу питому вагу займають виробничі запаси – 51,3% у 2021 р. та 53,52% у 2023 р., що може бути пов'язано зі збільшенням обсягів сировини, матеріалів для забезпечення виробничого процесу. Запаси готової продукції також мали тенденцію до зростання – з 522119 тис. грн. у 2021 р. до

Таблиця 2.5 – Динаміка структури необоротних та оборотних активів за 2021-2023 рр., тис. грн. [48]

Показник	Абсолютні величини, тис. грн.			Частка у загальній величині активів, %			Зміни			
							в абсолютних величинах		у частках	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Необоротні активи										
Нематеріальні активи	170295,0	185090,5	189286,0	3,43	3,53	3,57	14795,5	4195,5	0,10	0,03
Незавершені капітальні інвестиції	1170739,5	645611,5	481506,0	23,58	12,32	9,07	-525128,0	-164105,5	-11,26	-3,25
Основні засоби	2833211,0	3606245,5	3618627,5	57,06	68,79	68,16	773034,5	12382,0	11,73	-0,63
Довгострокові фінансові інвестиції	4979,5	5990,5	6670,5	0,10	0,11	0,13	1011,0	680,0	0,01	0,01
Відстрочені податкові активи	6096,0	5712,5	0	0,12	0,11	0	-383,5	-5712,5	-0,01	-0,11
Усього необоротних активів	4965227,0	5242356,5	5308953,0	100,0	100,0	100,0	277129,5	66596,5	-	-
Оборотні активи										
Запаси	1481485,0	1673214,0	1878472,0	33,77	31,00	26,64	191729,0	205258,5	-2,78	-4,36
виробничі запаси	760056,0	857666,0	1005377,0	51,30	51,26	53,52	97609,5	147711,0	-0,05	2,26
незавершене виробництво	175676,0	159038,0	137711,0	11,86	9,50	7,33	-16637,5	-21327,5	-2,35	-2,17
готова продукція	522119,0	618668,0	685730,0	35,24	36,97	36,50	96549,0	67061,5	1,73	-0,47
товари	23634,0	37842,0	49655,0	1,60	2,26	2,64	14208,0	11813,0	0,67	0,38
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1401359,0	1969719,0	2455350,0	31,95	36,49	34,82	568360,0	485631,0	4,54	-1,68
Дебіторська заборгованість за розрахунками:										
- за виданими авансами	89700,5	417857,5	245646,0	2,04	7,74	3,48	328157,0	-172211,5	5,70	-4,26
- з бюджетом	76108,5	144360,0	85788,5	1,74	2,67	1,22	68251,5	-58571,5	0,94	-1,46
Інша поточна дебіторська заборгованість	7305,5	5463,0	529357,0	0,17	0,10	7,51	-1842,5	523894,0	-0,07	7,40
Гроші та їх еквіваленти	1111211,0	1040872	1611161,0	25,33	19,28	22,85	-70339,0	570289,5	-6,05	3,56
Витрати майбутніх періодів	7593,0	7238,5	8188,5	0,17	0,13	0,12	-354,5	950,0	-0,04	-0,02
Інші оборотні активи	3168,5	1512,5	211,0	0,07	0,03	0,00	-1656,0	-1301,5	-0,04	-0,03
Усього оборотних активів	4386473,0	5397708,0	7052453,0	100,0	100,0	100,0	1011236,0	1654745,0	-	-

685730 тис. грн. у 2023 р.. Їх частка коливалась в межах 35-37%., що може означати зростання обсягів випуску та реалізації продукції.

Запаси незавершеного виробництва навпаки скоротились з 175676 тис. грн. у 2021 р. до 137711 тис. грн. у 2023 р., що може свідчити про оптимізацію виробничого циклу. Запаси товарів мають незначну питому вагу, проте демонструють зростання з 23634 тис. грн. у 2021 р. до 49655 тис. грн. у 2023 р., що може бути пов'язано з розширенням асортименту торгівельної діяльності.

У табл. 2.6 проведено аналіз структури капіталу АТ «Фармак» протягом 2021-2023 рр. Найбільшу частку у власному капіталі займає нерозподілений прибуток – 98,99% у 2021 р. та 99,25% у 2023 р. , також він зріс з 7334498 тис. грн. до 10177494 тис. грн., що свідчить про успішну діяльність підприємства. Частки зареєстрованого та додаткового капіталу є незначними і демонструють незначне зниження. Накопичені курсові різниці мають невелику питому вагу в межах 0,09-0,12%. Загалом власний капітал продемонстрував значне зростання як в абсолютному (з 7409524 тис. грн. до 10254400,5 тис. грн.), так і відносному вираженні, що характеризує підвищення фінансової стійкості підприємства.

Структурний аналіз довгострокових зобов'язань показав, що найбільшу частку у 2021 р. займали довгострокові кредити банків (43,41%), проте їх питома вага значно знизилась до 13,79% у 2023 р. Відстрочені податкові зобов'язання продемонстрували протягом 2021-2023 рр. зростання як у частці (з 3,78% до 36,74%), так і в абсолютних величинах (з 18561,5 тис. грн. до 152714,5 тис. грн.). Пенсійні зобов'язання мають помітну питому вагу, яка коливається в межах 28-33%, проте в абсолютних величинах спостерігається незначне зменшення. Загальна сума довгострокових зобов'язань скоротилась з 490953 тис. грн. у 2021 р. до 415619,5 тис. грн. у 2023 р.

Основну частку поточних зобов'язань становить поточна кредиторська заборгованість (близько 96-97%). Найбільшими статтями поточної кредиторської заборгованості є заборгованість за товари, роботи, послуги (близько 60% у 2022-2023 рр.) та за розрахунками з оплати праці (близько 25% у

Таблиця 2.6 – Динаміка структури капіталу за 2021-2023 рр., тис. грн. [48]

Показник	Абсолютні величини, тис. грн.			Частка у загальній величині, %			Зміни			
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	в абсолютних величинах		у частках	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Власний капітал										
Зареєстрований капітал	36366,0	36366,0	36366,0	0,49	0,41	0,35	0	0	-0,08	-0,06
Додатковий капітал	29972,0	29866,0	30912,0	0,40	0,34	0,30	-106,0	1046,0	-0,06	-0,04
Накопичені курсові різниці	8688,0	8582,5	9628,5	0,12	0,10	0,09	-105,5	1046,0	-0,02	0,00
Нерозподілений прибуток	7334498,0	8718269,0	10177494,0	98,99	99,15	99,25	1383771,0	1459225,0	0,16	0,10
Разом	7409524,0	8793084,0	10254400,5	100,0	100,0	100,0	1383559,5	1461317,0	18,67*	16,62*
Довгострокові зобов'язання і забезпечення										
Довгострокові кредити банків	213135,0	131479,0	57305,5	43,41	31,68	13,79	-81656,0	-74173,5	-11,74	-17,89
Відстрочені податкові зобов'язання	18561,5	80831,5	152714,5	3,78	19,47	36,74	62270,0	71883,0	15,69	17,27
Пенсійні зобов'язання	150615	134818,0	119576,5	30,68	32,48	28,77	-15797,0	-15241,5	1,80	-3,71
Інші довгострокові зобов'язання	108641,5	67952,5	86023,0	22,13	16,37	20,70	-40689,0	18070,5	-5,76	4,33
Разом	490953,0	415081,0	415619,5	100,0	100,0	100,0	-75872,0	538,5	-15,45*	0,13*
Поточні зобов'язання і забезпечення										
Поточна кредиторська заборгованість (всього):	1560218,5	1385148,5	1646080,0	96,29	96,16	96,77	-175070,0	260931,5	-0,13	0,61
за довгостроковими зобов'язаннями	167742,0	99663,0	109586,0	10,75	7,20	6,66	-68079,0	9923,0	-3,56	-0,54
за товари, роботи, послуги	765269,0	832878,0	1007825,0	49,05	60,13	61,23	67609,0	174947,0	11,08	1,10
за розрахунками з бюджетом	92256,5	84646,5	105656,0	5,91	6,11	6,42	-7610,0	21009,5	0,20	0,31
за розрахунками зі страхування	10424,5	5924,0	5467,5	0,67	0,43	0,33	-4500,5	-456,5	-0,24	-0,10
за розрахунками з оплати праці	499176,0	342147,5	399285,0	31,99	24,70	24,26	-157028,5	57137,5	-7,29	-0,44
за одержаними авансами	24908,0	19453,5	17824,5	1,60	1,40	1,08	-5454,5	-1629,0	-0,19	-0,32
за розрахунками з учасниками	442,5	436,0	436,0	0,03	0,03	0,03	-6,5	0	0,00	0,00
Поточні забезпечення	28667,0	32118,0	32292,0	1,77	2,23	1,90	3451,0	174,0	0,46	-0,33
Доходи майбутніх періодів	3687,0	2532,5	793,5	0,23	0,18	0,05	-1154,5	-1739,0	-0,05	-0,13
Інші поточні зобов'язання	27742,5	20683,5	21849,0	1,71	1,44	1,28	-7059,0	1165,5	-0,28	-0,15
Разом	1620315,0	1440482,5	1701014,5	100,0	100,0	100,0	-179832,5	260532,0	-11,10*	18,09*
Баланс	9351699,5	10640064,5	12361406,0	-	-	-	1288365,0	1721341,5	13,78*	16,18*

*у розрахунку за основу було обрано дані попереднього року

2022-2023 рр.). Заборгованість за поточними зобов'язаннями зросла з 1620315 тис. грн. у 2021 р. до 1701014,5 тис. грн. у 2023 р. Загальна величина зобов'язань (довгострокових та поточних) знизилась з 2111268 тис. грн. у 2021 р. до 2116634 тис. грн. у 2023 р.

Можна зробити висновок, що структура капіталу демонструє зростання власного капіталу за рахунок нарощування нерозподіленого прибутку, скорочення довгострокових кредитних зобов'язань, проте збільшення поточних зобов'язань, переважно кредиторської заборгованості. Такі тенденції можуть свідчити про поступове покращення фінансової стійкості підприємства.

Динаміка капіталу АТ «Фармак» у розрізі його структури протягом 2021-2023 рр. наведена на рис. 2.5.

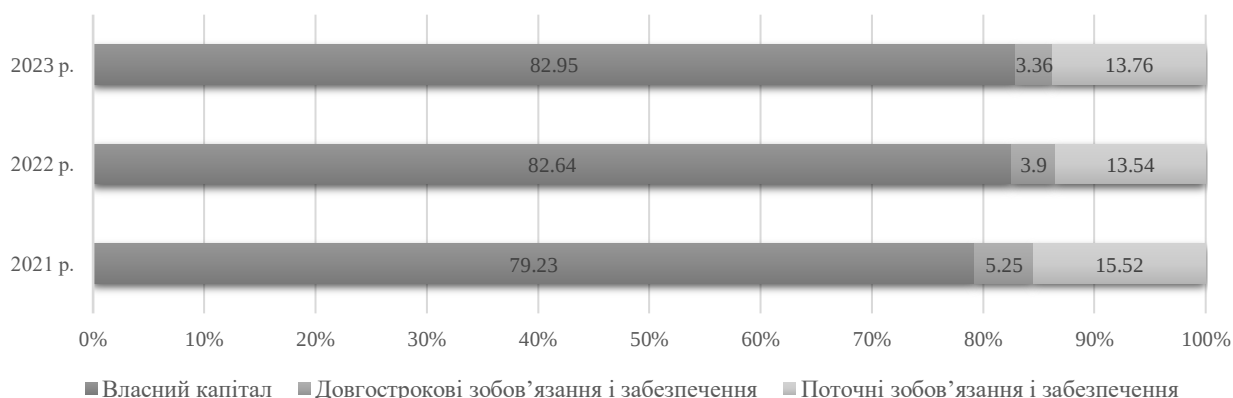

Рисунок 2.5 – Структура капіталу АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

З рис. 2.5 видно, що протягом 2021-2023 рр. найбільша частка у структурі капіталу належить власному капіталу підприємства, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що значно знижує ризики банкрутства. Скорочення довгострокових зобов'язань зменшує фінансовий ризик та відсоткове навантаження на підприємство у майбутньому. Поточні зобов'язання знаходяться на помірному рівні в межах 13-16% та необхідні для забезпечення операційної діяльності підприємства.

Наступним етапом структурного аналізу фінансово-економічних результатів діяльності АТ «Фармак» є дослідження динаміки фінансових результатів (табл. 2.7).

З табл. 2.7 бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції зменшився у 2022 р. на 1431059 тис. грн. порівняно з 2021 р., але у 2023 р. відновився і збільшився на 1915501 тис. грн. порівняно з 2022 р. Собівартість реалізованої продукції слідувала тенденції чистого доходу – зменшилася у 2022 р. та збільшилась у 2023 р. Валовий прибуток зменшився у 2022 р. на 504991 тис. грн., але у 2023 р. відновився і збільшився на 606002 тис. грн. Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток) зменшився у 2022 р. на 779639 тис. грн., але у 2023 р. збільшився на 608810 тис. грн. Чистий фінансовий результат (прибуток) демонструє схожу тенденцію: зменшився у 2022 р. на 364528 тис. грн., але у 2023 р. збільшився на 274209 тис. грн. Найбільше збільшення витрат спостерігалось у 2022 р. за статтею «Інші операційні витрати» (+717250 тис. грн), а у 2023 р. – за статтею «Витрати на збут» (+404296 тис. грн). Загалом, незважаючи на тимчасове погіршення фінансових результатів у 2022 р., у 2023 р. спостерігалось відновлення та збільшення доходів і прибутків підприємства.

Наглядно можна побачити динаміку основних фінансових результатів за 2021-2023 рр. на рис. 2.6.

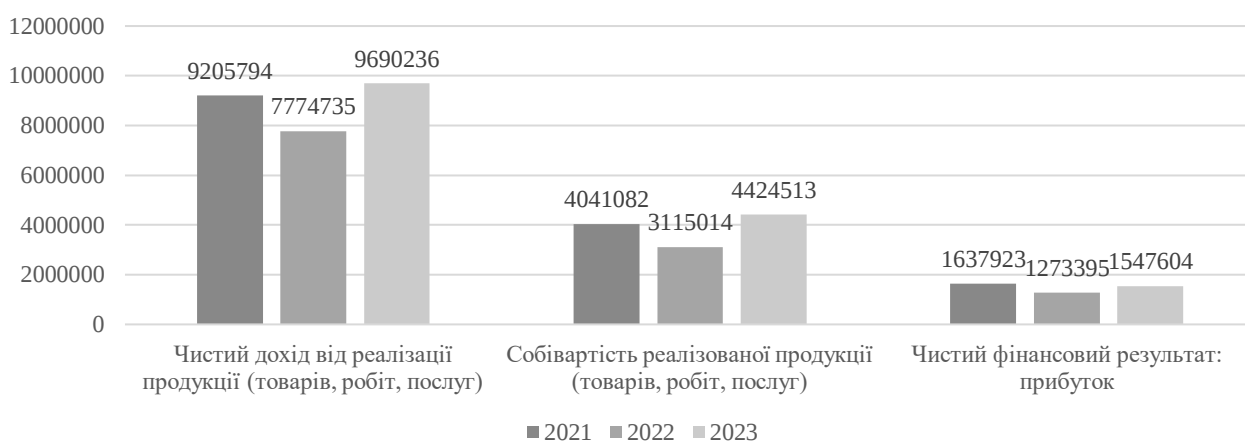

Рисунок 2.6 – Динаміка основних фінансових результатів за 2021-2023 рр.

Таблиця 2.7 – Динаміка фінансових результатів за 2021-2023 рр., тис. грн. [48]

Показник	Абсолютні величини, тис. грн.			Зміни		
	2021	2022	2023	2021/22	2022/23	2021/23
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	9205794,0	7774735,0	9690236,0	-1431059,0	1915501,0	484442,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4041082,0	3115014,0	4424513,0	-926068,0	1309499,0	383431,0
Валовий: прибуток	5164712,0	4659721,0	5265723,0	-504991,0	606002,0	101011,0
Інші операційні доходи	14225,0	17389,0	22563,0	3164,0	5174,0	8338,0
Адміністративні витрати	997877,0	917136,0	1168504,0	-80741,0	251368,0	170627,0
Витрати на збут	1530079,0	1171382,0	1575678,0	-358697,0	404296,0	45599,0
Інші операційні витрати	643688,0	1360938,0	707640,0	717250,0	-653298,0	63952,0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2007293,0	1227654,0	1836464,0	-779639,0	608810,0	-170829,0
Дохід від участі в капіталі	3949,0	4479,0	3398,0	530,0	-1081,0	-551,0
Інші фінансові доходи	17647,0	14541,0	91363,0	-3106,0	76822,0	73716,0
Інші доходи	32991,0	359539,0	41576,0	326548,0	-317963,0	8585,0
Фінансові витрати	42010,0	47756,0	65078,0	5746,0	17322,0	23068,0
Інші витрати	120439,0	0	0	-120439,0	0	-120439,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2019870,0	1558457,0	1907723,0	-461413,0	349266,0	-112147,0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-381947,0	-285062,0	-360119,0	96885,0	-75057,0	21828,0
Чистий фінансовий результат: прибуток	1637923,0	1273395,0	1547604,0	-364528,0	274209,0	-90319,0

Отже, на основі проведеного структурного аналізу фінансово-економічних результатів діяльності АТ «Фармак» можна зробити основні висновки. Структура активів підприємства зазнала змін у бік збільшення частки оборотних активів (з 46,91% у 2021 р. до 57,05% у 2023 р.), що може свідчити про стратегію більшої гнучкості та мобільності активів, а також нарощування запасів та дебіторської заборгованості.

Власний капітал продемонстрував значне зростання переважно за рахунок нарощування нерозподіленого прибутку, що характеризує підвищення фінансової стійкості підприємства. Структура зобов'язань змінилася у бік зменшення довгострокових кредитних зобов'язань і збільшення поточної кредиторської заборгованості, головним чином за товари, роботи, послуги та з оплати праці.

Фінансові результати у 2022 р. погіршилися порівняно з 2021 р. через зменшення чистого доходу та збільшення витрат, проте у 2023 р. спостерігалось відновлення доходів, прибутків та покращення показників. Незважаючи на тимчасові негативні тенденції 2022 р., загалом фінансовий стан підприємства покращився у 2023 р., що характеризується зростанням прибутку, власного капіталу, оптимізацією структури активів та зобов'язань.

2.3 Аналізування ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»

Фінансовий стан кожного підприємства тісно пов'язаний з ефективністю його господарської діяльності. Негативний фінансовий стан може призвести до скорочення зовнішніх фінансових надходжень, що, у свою чергу, відбивається на потенційному обсязі виробництва продукції, тобто на кількості фінансових ресурсів, що генеруються. Однак, грамотне управління наявними фінансовими ресурсами та їх раціональне використання здатні покращити фінансовий стан підприємства.

Основним показником «фінансового здоров'я» підприємства є ефективне розміщення його фінансових ресурсів, що є ключовим фактором для досягнення високих результатів у господарській діяльності загалом. Раціональні методи управління фінансовими ресурсами дають можливість підприємству отримувати додатковий прибуток [49].

У першому розділі було визначено чотири основних методи економічної діагностики ефективності використання фінансових ресурсів: діагностика фінансового стану за допомогою R-аналізу, діагностика забезпеченості підприємства власним оборотним капіталом, діагностика ймовірності банкрутства підприємства та діагностика відповідності розвитку підприємства принципу ефективного розвитку. Сукупність застосування цих методів дозволяє всебічно оцінити ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, виявити існуючі проблеми та резерви підвищення ефективності, а також розробити відповідні заходи з оптимізації формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Використаємо R-аналіз для загальної оцінки фінансового стану АТ «Фармак» за показниками ліквідності, структури капіталу, прибутковості (рентабельності), ділової активності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Загальна оцінка фінансового стану АТ «Фармак» за допомогою R-аналізу [48]

Показник	Розраховане значення			Абсолютні зміни		
	2021	2022	2023	2021/22	2022/23	2021/23
1	2	3	4	5	6	7
Показники ліквідності						
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кп.л)	2,71	3,75	4,15	1,04	0,40	1,44
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кш.л)	1,79	2,59	3,04	0,79	0,46	1,25
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Ка.л)	0,77	0,82	1,09	0,05	0,27	0,32
Показники структури капіталу						
Коефіцієнт фінансової стійкості (Кф.с)	3,51	4,74	4,84	1,23	0,11	1,34
Коефіцієнт фінансової стабільності (Кф.ст)	0,84	0,87	0,86	0,02	-0,002	0,02
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) (Ка)	0,79	0,83	0,83	0,03	0,003	0,04
Коефіцієнт фінансової залежності (Кф.з)	0,23	0,17	0,17	-0,05	-0,003	-0,05

Продовження табл. 2.8.

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу) (Кл)	0,28	0,21	0,21	-0,07	-0,005	-0,08
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (Кд.з.пк)	0,06	0,05	0,04	-0,02	-0,01	-0,02
Коефіцієнт короткострокової заборгованості (Кк.з)	0,77	0,78	0,80	0,01	0,03	0,04
Показники ділової активності						
Коефіцієнт оборотності активів (Ко.а)	0,98	0,73	0,78	-0,25	0,05	-0,20
Оборотність оборотності активів, днів (Оо.а)	370,78	499,52	465,61	128,73	-33,90	94,83
Коефіцієнт оборотності оборотних активів (Ко.о.а)	2,10	1,44	1,37	-0,66	-0,07	-0,72
Оборотність оборотності оборотних активів, днів (Оо.о.а)	173,92	253,41	265,64	79,49	12,24	91,72
Коефіцієнт оборотності запасів (Ко.з)	6,21	4,65	5,16	-1,57	0,51	-1,06
Оборотність запасів, днів (Оз)	58,74	78,55	70,76	19,81	-7,80	12,02
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Ко.дз)	5,85	3,06	2,92	-2,78	-0,14	-2,92
Оборотність дебіторської заборгованості, днів (Од.з)	62,43	119,12	124,91	56,70	5,79	62,48
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Ко.кз)	5,68	5,40	5,70	-0,28	0,30	0,02
Оборотність кредиторської заборгованості, днів (Ок.з)	64,24	67,63	64,07	3,38	-3,55	-0,17
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (Ко.вк)	1,24	0,88	0,94	-0,36	0,06	-0,30
Оборотність оборотності власного капіталу, днів (Оо.вк)	293,78	412,81	386,25	119,03	-26,56	92,47
Показники прибутковості (рентабельності)						
Рентабельність основної діяльності (Ро.д), %	40,53	40,88	34,98	0,35	-5,90	-5,55
Рентабельність власного капіталу (Рв.к), %	22,11	14,48	15,09	-7,62	0,61	-7,01
Рентабельність активів (Ра), %	17,51	11,97	12,52	-5,55	0,55	-5,00
Рентабельність продажу (Рп), %	56,10	59,93	54,34	3,83	-5,59	-1,76
Рентабельність реалізації (Рр), %	17,79	16,38	15,97	-1,41	-0,41	-1,82
Загальна рентабельність витрат господарської діяльності (ЗРв.гд), %	27,39	23,57	24,02	-3,82	0,45	-3,36
Період окупності власного капіталу (По.вк), років	4,52	6,91	6,63	2,38	-0,28	2,10

У табл. 2.8 проаналізовано детально зміни за кожною групою показників R-аналізу фінансового стану АТ «Фармак» за 2021-2023 рр. Одним із важливих даних про ефективність використання фінансових ресурсів підприємства є оцінка показників ліквідності та платоспроможності. Ці поняття дуже близькі. Ліквідність – це змога підприємства розраховуватися зі своїми поточними зобов'язаннями

перед іншими суб'єктами господарювання шляхом перетворення активів на гроші. Ліквідність підприємства свідчить про наявність грошових коштів для термінового виконання фінансових зобов'язань даного періоду.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів. Коефіцієнт поточної ліквідності зріс з 2,71 у 2021 р. до 4,15 у 2023 р., що свідчить про покращення платоспроможності підприємства. Нормативне значення становить 1-2 (табл. 1.2), тому підприємство має надлишок ліквідних оборотних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає можливість погашення поточних зобов'язань підприємства за рахунок наявних грошових засобів та дебіторської заборгованості, яка не є простроченою [50]. Отриманий показник характеризує також зріс з 1,79 до 3,04, що вказує на зростання ліквідності за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує здатність підприємства відповідати за своїми поточними зобов'язаннями за рахунок найбільш ліквідних коштів [50, с.165]. Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився з 0,77 до 1,09, що перевищує рекомендовані значення 0,2-0,6. Це говорить про високу частку грошових коштів у структурі оборотних активів та про можливість сплати підприємством поточних зобов'язань без необхідності залучення коштів дебіторів. У свою чергу це може свідчити певним чином про ефективність використання фінансових ресурсів підприємства у випадку ризику неповернення коштів дебіторів.

Отже, коефіцієнти ліквідності підприємства (поточної, швидкої та абсолютної) за період 2021-2023 рр. зросли й перевищують рекомендовані нормативні значення (рис. 2.7), що свідчить про підвищення платоспроможності підприємства та його здатності вчасно погашати поточні зобов'язання за рахунок наявних ліквідних активів, зокрема грошових коштів та дебіторської заборгованості. Особливо високе значення коефіцієнта абсолютної ліквідності

вказує на велику частку найбільш ліквідних активів (грошових коштів) у структурі оборотних активів, що може бути ознакою ефективного використання фінансових ресурсів у контексті мінімізації ризику неповернення коштів дебіторами.

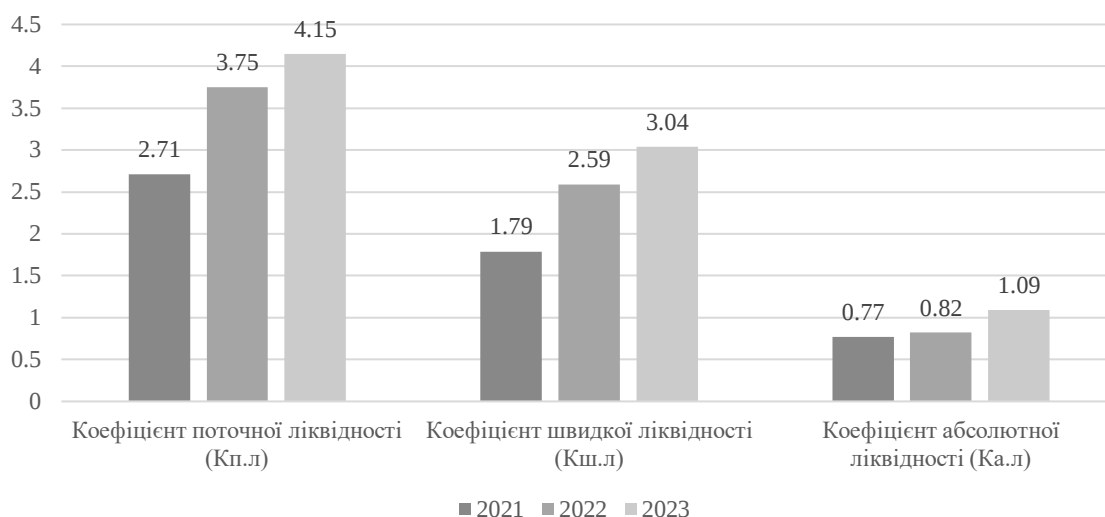

Рисунок 2.7 – Динаміка показників ліквідності АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

Аналіз структури капіталу включає в себе значну кількість показників з метою дотримання принципу комплексності та інформативності розрахованих даних.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає співвідношення між власним та залученим капіталом та показує, скільки гривень власного капіталу припадає на одиницю залученого [50]. Він зріс з 3,51 у 2021 р. до 4,84 у 2023 р. Нормативне значення цього коефіцієнта повинно бути не менше 1, тому можна стверджувати про значне покращення фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності розраховується як відношення власного капіталу та довгострокового позикового капіталу до загальної вартості капіталу [29]. Він залишився майже незмінним – 0,84 у 2021 р. та 0,86 у 2023 р. Рекомендоване значення 0,67-1,5, тобто підприємство знаходиться в межах нормативу.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) – відношення власного капіталу до загальної вартості капіталу [29]. Він також майже не змінився – 0,79 у 2021 р. проти 0,83 у 2023 р., але його значення перевищує рекомендоване 0,5, що свідчить про високу незалежність від позикових коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності розраховується завдяки відношенню позикового капіталу до загальної вартості капіталу [29]. Показник протягом 2021-2023 рр. знизився з 0,23 до 0,17, що позитивно характеризує зниження залежності від позикових джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу) – відношення позикового та власного капіталів [29]. Він також скоротився з 0,28 до 0,21, переважно через зростання власного капіталу, що означає зниження ризику неплатоспроможності.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів розраховується як відношення довгострокових зобов'язань та суми власного капіталу й довгострокових зобов'язань, а коефіцієнт короткострокової заборгованості як відношення короткострокових зобов'язань та позикового капіталу. Згідно з розрахованими даними у табл. 2.8, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів знизився протягом досліджуваного періоду (з 0,06 до 0,04), що вказує на скорочення частки довгострокових зобов'язань у структурі капіталу. Інший показник навпаки зріс з 0,77 до 0,8, проте його значення не досягає критичного 0,5.

Отже, високі значення коефіцієнтів фінансової стійкості, стабільності та незалежності стверджують про задовільну структуру джерел фінансування підприємства, зниження залежності від позикового капіталу та відсутності реальної загрози фінансово-економічній безпеці підприємства. Коефіцієнти фінансової залежності, фінансового ризику і короткострокової заборгованості знизилися, що також позитивно характеризує фінансову стійкість. Динаміку показників структури капіталу наглядно проілюстровано на рисунку 2.8.

Наступною складовою R-аналізу є оцінка показників ділової активності. Ці показники дозволяють оцінити ефективність використання підприємством своїх ресурсів та здатність генерувати доходи.

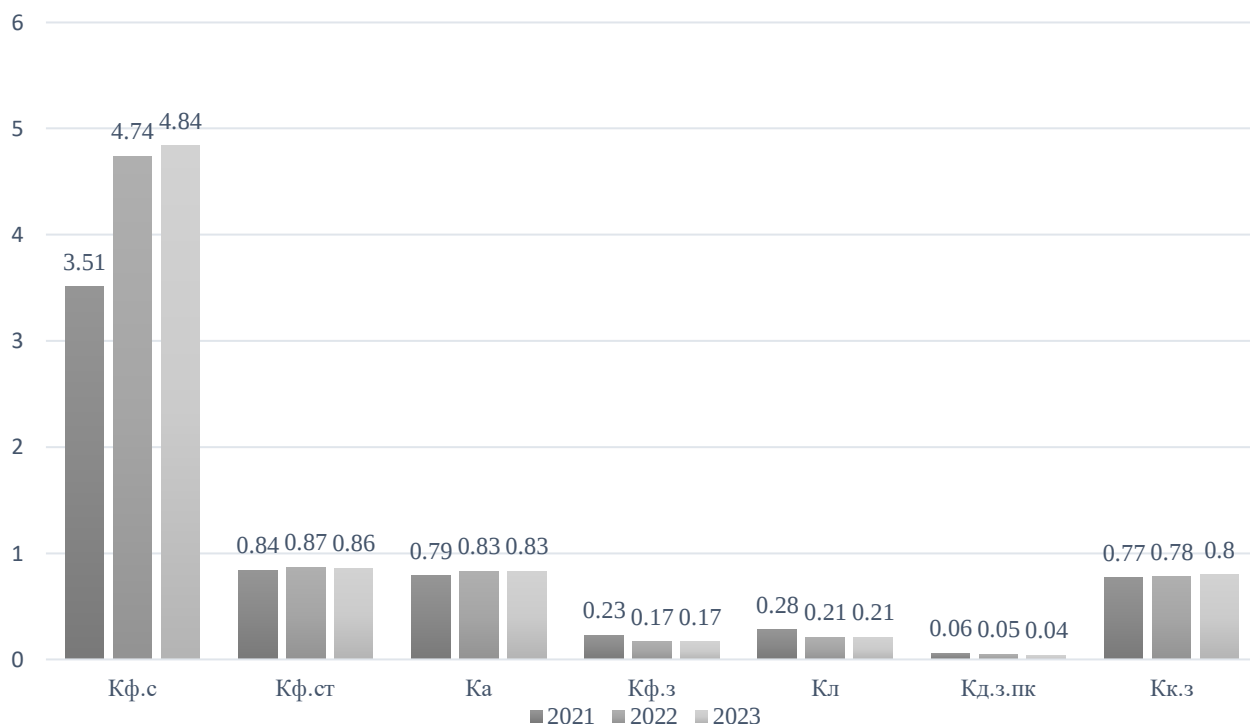

Рисунок 2.8 – Динаміка показників структури капіталу АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт оборотності активів показує, скільки разів за звітний період активи підприємства були використані для генерування виручки [30]. Показник знизився з 0,98 у 2021 р. до 0,78 у 2023 р., що свідчить про деяке уповільнення оборотності та менш ефективне використання активів. Оборотність активів показує кількість днів, за яку оборотні активи підприємства повністю оновлюються. У 2023 р. цей показник становив 465,61 днів, що на 94,83 дні більше, ніж у 2021 р. (370,78 днів), але менше, ніж у 2022 р. (499,52 дні). Збільшення оборотності активів може вказувати на уповільнення оборотності активів підприємства.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів показує, скільки разів за звітний період оборотні активи підприємства, а саме запаси та дебіторська заборгованість були використані для генерування виручки [30]. Він також знизився з 2,10 до 1,37, що означає збільшення періоду одного обороту оборотних активів. Оборотність оборотності оборотних активів відображає кількість днів, необхідних для обороту оборотних активів підприємства. У 2023 р. цей показник становив 265,64 дні, що на 91,72 дні більше, ніж у 2021 р. (173,92 дні), але більше, ніж у 2022 р. (253,41 день). Зростання оборотності оборотності оборотних активів може свідчити про певне уповільнення оборотності оборотних активів.

Коефіцієнт оборотності запасів показує, скільки разів за звітний період запаси підприємства були продані та оновлені [30]. Коефіцієнт скоротився з 6,21 до 5,16., що демонструє негативну тенденцію, яка вказує на уповільнення обороту запасів.

Оборотність запасів показує, скільки днів в середньому запаси знаходяться на складі суб'єкта господарювання [30]. На АТ «Фармак» період оборотності запасів збільшився протягом 2021-2023 рр. з 59 до 71 дня, що негативно характеризує ділову активність.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів за звітний період дебіторська заборгованість підприємства була погашена. Показник практично не змінився – 5,68 у 2021 р. проти 5,70 у 2023 р., проте 2022 р. він дещо зменшився, проте період оборотності дебіторської заборгованості збільшився майже вдвічі – до 125 днів, що є негативним фактором.

Оборотність дебіторської заборгованості демонструє, скільки днів в середньому дебіторська заборгованість перебуває на балансі підприємства, а оборотність кредиторської заборгованості – скільки днів кредиторська заборгованість перебуває на балансі підприємства. Оборотність кредиторської заборгованості також залишилася майже без змін – близько 64-68 днів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу знизився протягом 2021-2023 рр. з 1,24 до 0,94, що вказує на погіршення ефективності використання власного

капіталу, проте у 2023 р. спостерігається покращення ситуації порівняно з 2022 р. Ймовірно, це пов'язану через складнощі в роботі, що спричинило повномасштабне вторгнення на територію України. Оборотноість оборотності власного капіталу показує, скільки днів потрібно для обороту власного капіталу підприємства. У 2023 р. цей показник становив 386,25 днів, що на 92,47 дні більше, ніж у 2021 р. (293,78 днів), але менше, ніж у 2022 р. (412,81 день). Зростання оборотності оборотності власного капіталу може свідчити про певне сповільнення оборотності власного капіталу.

Отже, найбільш негативні зміни спостерігались у 2022 р. для більшості показників ділової активності (рис. 2.9), що могло бути спричинено несприятливою ситуацією в галузі, кризовими явищами в економіці на тлі військових дій в Україні. У 2023 р. тенденція залишалась переважно негативною, хоча для деяких показників відбулось незначне поліпшення. Основними причинами загальної негативної тенденції можна назвати проблеми зі збутом продукції, неефективне управління запасами та дебіторською заборгованістю.

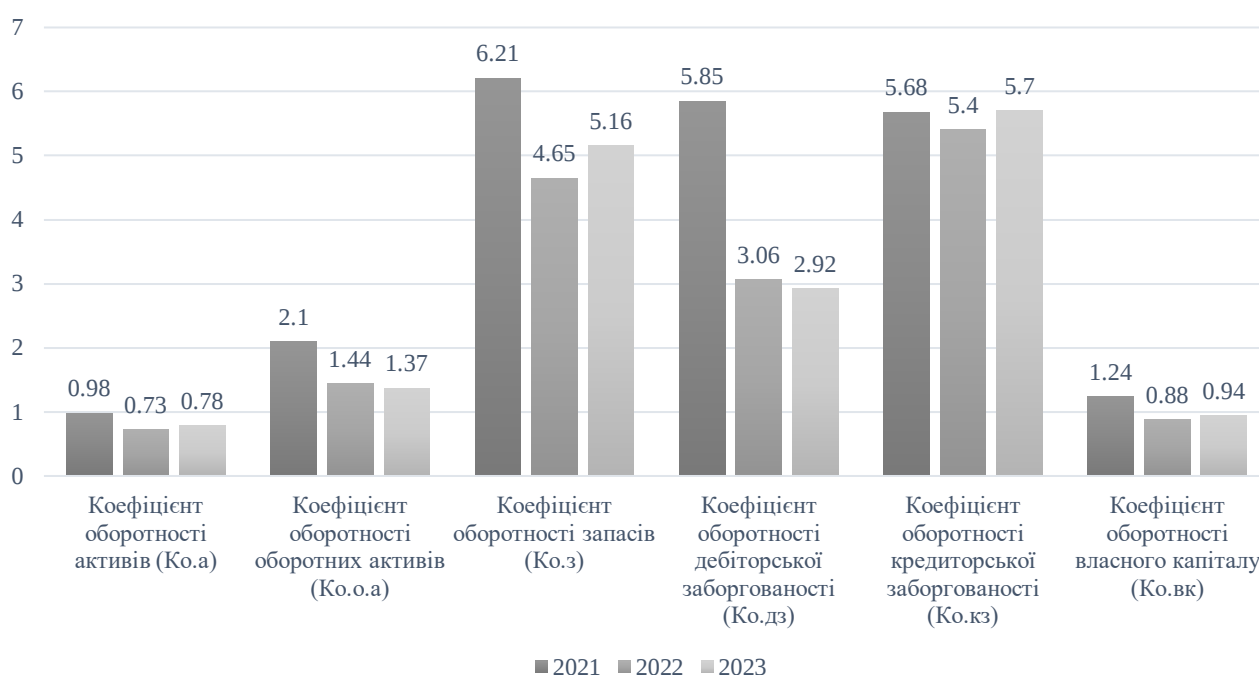

Рисунок 2.9 – Динаміка показників ділової активності АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

Останнім етапом R-аналізу є дослідження показників прибутковості: рентабельності основної діяльності, власного капіталу, активів, продажу, реалізації, загальної рентабельності витрат господарської діяльності та періоду окупності власного капіталу.

Рентабельність основної діяльності показує, скільки одержано прибутку віж основної діяльності з однієї гривні основних витрат [51]. Прибутковість у 2023 р. порівняно з 2021 р. дещо знизилася з 40,53% до 34,98%, проте залишається на досить високому рівні. У 2022 р. рентабельність основної діяльності дещо зросла, що може свідчити про тимчасове ефективне управління витратами або про акумулятивний ефект ефективної діяльності підприємства в попередньому році.

Рентабельність власного капіталу показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Постійна робота над його збільшенням є головним завданням управління підприємством [51]. У 2022 р. порівняно з 2021 р. відбулося різке падіння на 7,62%, а вже у 2023 р. – незначне зростання на 0,61% порівняно з 2022 р. На фоні кризових явищ, зниження попиту, військових дій у 2022 р. незначне зростання у наступному році може свідчити про певну стабілізацію ефективності використання капіталу.

Рентабельність активів показує ефективність використання всіх активів підприємства для генерування прибутку. Причини змін аналогічні попередньому показнику – у 2022 р. знизилась ефективність використання активів (22,11% до 15,09%), у 2023 р. вона дещо підвищилася (з 17,51% до 12,52%).

Рентабельність продажу показує, яку величину операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції. Рентабельність реалізації характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності [51]. Ці показники також знизилися, що пов'язано зі зростанням витрат реалізації.

Загальна рентабельність витрат господарської діяльності демонструє, скільки прибутку припадає на одну гривню витрат господарської діяльності. Вона

знизилися протягом 2021-2023 рр. з 27,39% до 24,02%, що негативно характеризує діяльність підприємства.

Розглянемо розраховані показники прибутковості (рентабельності) в динаміці (рис. 2.10).

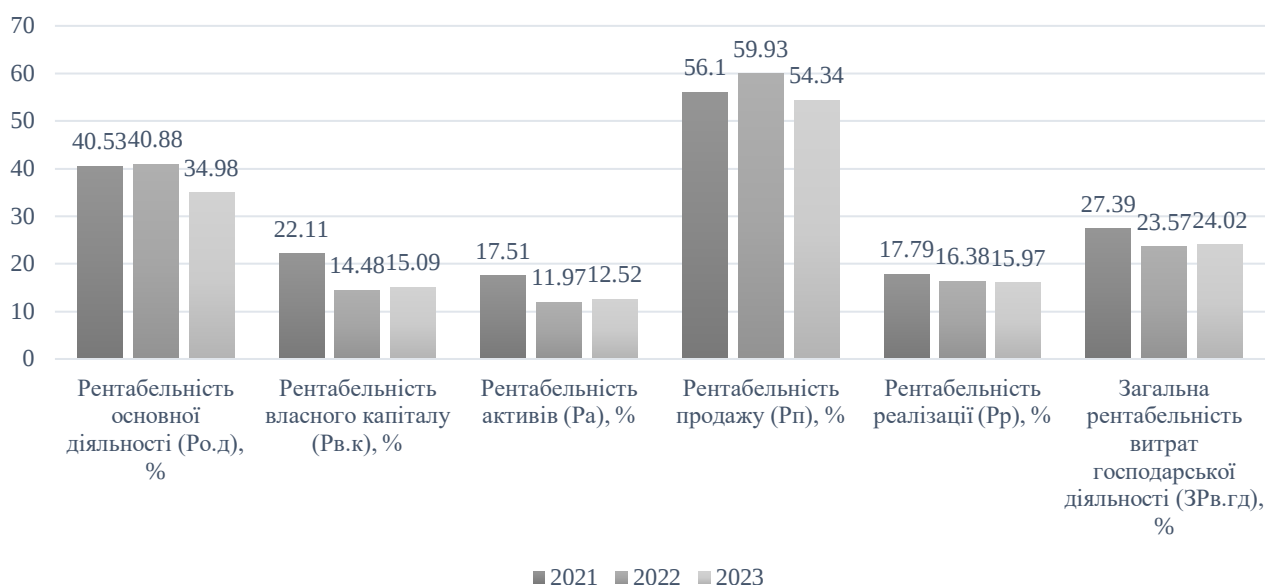

Рисунок 2.10 – Динаміка показників прибутковості (рентабельності) АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

Період окупності власного капіталу показує, за скільки років підприємство зможе повернути суму, інвестовану власниками в підприємство, за рахунок чистого прибутку. У 2022 р. період окупності власного капіталу суттєво зріс порівняно з 2021 р. (з 4,52 роки до 6,91 років) через зниження прибутковості, що зумовило подовження терміну повернення капіталу. У 2023 р. цей період дещо скоротився (з 6,91 років до 6,63 років).

Можна зробити висновок, що ліквідність та фінансова стійкість АТ «Фармак» покращилися, що дозволяє підприємству швидко розраховуватися за поточними зобов'язаннями та забезпечує фінансову незалежність. Показники ділової активності дещо погіршилися через зростання періоду оборотності запасів та дебіторської заборгованості, що може свідчити про проблеми зі збутом продукції.

Прибутковість діяльності знизилася за більшістю показників, що пов'язано зі зростанням витрат та недостатньо ефективним використанням активів і власного капіталу.

Таким чином, найбільш негативні зміни показників прибутковості спостерігались у 2022 р., що може бути пов'язано з кризовими явищами в економіці, зниженням попиту, зростанням витрат на фоні військових дій на території України. У 2023 р. для деяких показників відбулось незначне поліпшення, проте для більшості з них негативна тенденція зберігалась. Основні причини – зростання витрат, недостатньо ефективне використання активів і капіталу, вплив загальної економічної ситуації в країні.

Наступний етапом оцінки ефективності використання фінансових ресурсів АТ «ФАРМАК» є використання діагностики забезпеченості підприємства власним оборотним капіталом. Для цього розрахуємо власний оборотний капітал (ВОК) за формулою 1.1:

$$2021 \text{ р.: ВОК} = 7409524 + 490953 - 4965227 = 2935250 \text{ тис. грн.}$$

$$2022 \text{ р.: ВОК} = 8793084 + 415081 - 5242356,5 = 3965808 \text{ тис. грн.}$$

$$2023 \text{ р.: ВОК} = 10254400,5 + 415619,5 - 5308953 = 5361067 \text{ тис. грн.}$$

З вищевказаних розрахунків видно, що у 2021 р. ВОК становив 2935250 тис. грн. Позитивне значення ВОК вказує на те, що підприємство має достатньо власних ресурсів для фінансування поточної діяльності. У 2022 р. показник збільшився до 3965808 тис. грн. (на 1 030 558 тис. грн. або на 35%), що є дуже позитивною тенденцією і свідчить про зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. У 2023 р. ВОК продовжив зростати і досяг 5361067 тис. грн., збільшившись ще на 1 395 259 тис. грн. або на 35% порівняно з 2022 р.

Всього за 2021-2023 рр. власний оборотний капітал АТ «Фармак» зріс більш ніж на 80% з 2,9 млрд. грн до 5,4 млрд. грн. (рис. 2.11). Таке значне і стійке зростання показника свідчить про накопичення підприємством власних фінансових

ресурсів і покращення його фінансового стану, що дозволяє повністю профінансувати весь операційний цикл за рахунок власних коштів.

Рисунок 2.11 – Динаміка власного оборотного капіталу АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

Отже, результати аналізу власного оборотного капіталу демонструють ефективне використання фінансових ресурсів АТ «Фармак», високу фінансову стійкість та платоспроможність підприємства, адже воно забезпечене власним оборотним капіталом і здатне повністю профінансувати свою господарську діяльність за рахунок внутрішніх джерел.

Один із напрямків економічної діагностики ефективності використання фінансових ресурсів полягає у визначенні ймовірності банкрутства підприємства завдяки аналізу статистичних даних і створення емпіричних моделей для оцінки ризику банкрутства.

На основі вже проведеного часткового аналізу фінансово-економічної діяльності АТ «Фармак» можемо припустити, що підприємство не підлягає ризику банкрутства. Доведемо це за допомогою Z-моделі Альтмана та розрахуємо за формулою 1.4, що використовується для підприємств, акції яких котируються на біржі:

$$Z = 1,2 \times X_1 + 1,4 \times X_2 + 3,3 \times X_3 + 0,6 \times X_4 + 0,99 \times X_5 \quad (1.4)$$

Результати розрахунків показників X_i ($i = 1 \div 5$) наведено у табл. 2.9. У нашому випадку відсутній показник X_4 , бо згідно з фінансовою звітністю АТ «Фармак» за 2021-2023 рр. [48], дані у знаменнику, які необхідно розрахувати за формулою з табл. 1.3, дорівнюють нулю.

Таблиця 2.9 – Розраховані значення показників X_i для моделі Альтмана

Позначення	Розраховане значення		
	2021	2022	2023
1	2	3	4
X_1	0,47	0,51	0,57
X_2	0,78	0,82	0,82
X_3	0,21	0,12	0,15
X_4^*	-	-	-
X_5	0,98	0,73	0,78

*вихідні дані, що в знаменнику, дорівнюють нулю

На основі даних з табл. 2.9 розрахуємо чотирифакторну модель Альтмана для кожного досліджуваного року:

$$2021 \text{ р.: } Z = 1,2 \times 0,47 + 1,4 \times 0,78 + 3,3 \times 0,21 + 0,99 \times 0,98 = 3,34.$$

$$2022 \text{ р.: } Z = 1,2 \times 0,51 + 1,4 \times 0,82 + 3,3 \times 0,12 + 0,99 \times 0,73 = 2,86.$$

$$2023 \text{ р.: } Z = 1,2 \times 0,57 + 1,4 \times 0,82 + 3,3 \times 0,15 + 0,99 \times 0,78 = 3,1.$$

Згідно з інтерпретацією результатів застосування моделі Альтмана (табл. 1.4), значення $Z > 3$ свідчить про низьку вірогідність банкрутства, тобто 0%. Лише у 2022 р. показник дещо відхилився та означав середню вірогідність банкрутства (рис. 2.12).

Отже, для АТ «Фармак» протягом 2021-2023 рр. спостерігаємо значення Z вище 3, що вказує на дуже низький ризик банкрутства підприємства у короткостроковій перспективі. Передумовами цього є позитивні значення X_i :

1. X_1 (частка власного оборотного капіталу у активах) – 0,47-0,57, що свідчить про достатність власних обігових коштів;

2. X_2 (рентабельність активів з нерозподіленого прибутку) – 0,78-0,82, що демонструє ефективність використання активів;

3. X_3 (рентабельність активів) – 0,12-0,21, проте з тенденцією до зростання у 2023 р.;

4. Показник X_4 відсутній, адже підприємство не має короткострокових кредитів в банку та зобов'язань, пов'язаних з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття – це може вказувати на те, що підприємство недовикористовує можливості свого розвитку;

5. X_5 (коефіцієнт фінансової стійкості) – 0,73-0,98, що свідчить про достатність власних коштів для фінансування активів.

Рисунок 2.12 – Динаміка Z-показника моделі Альтмана за 2021-2023 рр.

Таким чином, за Z-моделлю Альтмана ризик банкрутства АТ «Фармак» залишається низьким. Разом з іншими показниками фінансового стану, наведеними раніше, це підтверджує припущення про відсутність загрози банкрутства підприємства. Однак, необхідно враховувати певні недоліки моделі Альтмана, зокрема її застарілість та побудову на даних американських компаній.

Завершальним етапом є розгляд методу визначення відповідності розвитку підприємства принципу ефективного розвитку завдяки оцінці темпів приросту основних фінансових показників та дослідження їх взаємозалежності. Для успішної та врівноваженої діяльності підприємства бажано, щоб чистий прибуток і виручка від реалізації продукції зростали (тобто їхні темпи приросту перевищували 100%),

тоді як вартість активів збільшувалася повільнішими темпами (темпи приросту активів були нижчими за 100%). Така ситуація вказуватиме на високий рівень ділової активності підприємства, коли фінансові результати покращуються швидше, ніж зростають активи, задіяні для їх отримання.

На основі зібраної аналітичної інформації АТ «Фармак» за 2020-2021 рр. [48], проаналізуємо відповідність розвитку підприємства принципу ефективного розвитку за оптимального досягнення співвідношень досліджуваних показників (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз темпів приросту фінансово-економічних показників АТ «Фармак», 2020-2023 рр.

Темпи приросту за 2020-2021 рр., %									Відповідність тенденції ефективного розвитку
Тчп	Тпод	Тпдз	Твп	Тчд	Тоа	Твк	Та	Тпз	
35,61	24,11	36,20	20,66	24,23	22,44	21,34	20,61	26,84	Значення всі позитивні, проте тенденції згідно з співвідношенням не досконалі
Темпи приросту за 2021-2022 рр., %									Негативні темпи приросту вказують на погіршення ситуації на підприємстві, тенденції в цілому задовільні
Тчп	Тпод	Тпдз	Твп	Тчд	Тоа	Твк	Та	Тпз	
-25,08	-2,49	-25,64	-9,78	-15,55	23,05	18,70	13,78	-0,0001	
Темпи приросту за 2022-2023 рр., %									Спостерігаються невідповідності принципу ефективного розвитку, проте значення значно покращилися порівняно з попереднім періодом.
Тчп	Тпод	Тпдз	Твп	Тчд	Тоа	Твк	Та	Тпз	
26,12	-1,93	27,02	13,01	24,64	30,66	16,73	16,18	18,09	

*колір вказує на відповідність співвідношенню: білий – відповідає, сірий – не відповідає

З табл. 2.10 видно, що у 2020-2021 рр. найбільш помітний приріст відбувся в чистому прибутку (Тчп), прибутку до оподаткування (Тпдз) та чистому доході від реалізації продукції (Тчд). Деякі інші показники теж зростають, але не так істотно. У 2021-2022 рр. відбулася різка зміна на гірше в багатьох показниках, зокрема в чистому прибутку, прибутку від основної діяльності та прибутку до оподаткування. Проте оборотні активи, власний капітал і загальні активи зростають, що може вказувати на покращення фінансової стабільності. У 2022-2023 рр. спостерігається

певне покращення ситуації на підприємстві порівняно з попереднім періодом 2021-2022 рр., коли більшість показників демонстрували негативну динаміку.

До принципу ефективного розвитку було наближено у 2020-2021 рр., коли більшість показників демонстрували позитивну динаміку. Період 2020-2021 рр. пов'язаний з коронакризою, де люди більше хворіли та могли потребувати більше фармацевтичних засобів, погіршення у 2021-2022 рр. можна пов'язати з військовими діями на території України. У 2022-2023 рр. АТ «Фармак», ймовірно, пристосувалося до навколишніх економічно-кризових змін, що допомогло йому утримувати використання фінансових ресурсів на відносно позитивному рівні. Однак, принцип ефективного розвитку повністю не дотримується. Наприклад, темп приросту прибутку від операційної діяльності ($T_{\text{под}}$) виявився від'ємним (-1,93%), що свідчить про можливі проблеми в операційній діяльності підприємства.

Таким чином, порівняно з попереднім кризовим періодом 2021-2022 рр., ситуація у 2022-2023 рр. значно покращилася за більшістю показників, але залишаються певні невідповідності принципу ефективного розвитку, зокрема щодо операційної діяльності. Це може бути пов'язано з післякризовим відновленням підприємства після економічних та військових потрясінь 2021-2022 рр.

Отже, на основі отриманих даних можна зробити певні висновки щодо ефективності використання фінансових ресурсів на АТ «Фармак». Показники ліквідності та фінансової стійкості демонструють високу платоспроможність підприємства, його фінансову незалежність та стабільність. Власний оборотний капітал стрімко зростає протягом 2021-2023 рр., що свідчить про те, що АТ «Фармак» здатне повністю профінансувати свою діяльність за рахунок внутрішніх джерел. Показники ділової активності дещо погіршилися через зростання періодів оборотності запасів та дебіторської заборгованості, що може вказувати на проблеми зі збутом продукції. Рентабельність діяльності за більшістю показників знизилася, що пов'язано із зростанням витрат та недостатньо ефективним використанням активів і капіталу. Найбільш негативні зміни відбулися у 2022 р. на фоні військових дій та економічної кризи.

За моделлю Альтмана підприємство має низький ризик банкрутства у короткостроковій перспективі. Аналіз відповідності розвитку принципу ефективного розвитку продемонстрував певні невідповідності, особливо у 2022-2023 рр., хоча ситуація значно покращилася порівняно з кризовим 2021-2022 рр.

Підсумуємо, АТ «Фармак» ефективно використовує фінансові ресурси, про що свідчать високі показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та низький ризик банкрутства. Водночас у діяльності підприємства виявлено певні проблеми з прибутковістю, ефективністю використання активів і капіталу, а також деякі невідповідності принципу ефективного розвитку. Ймовірно, це пов'язано з загальною економічною ситуацією в країні на фоні військових дій.

Отже, у другому розділі визначено, що АТ «Фармак» є одним із провідних фармацевтичних підприємств України, що активно просуває свою продукцію як на внутрішньому ринку, так і на зовнішніх ринках. Розглянуто організаційну структуру підприємства, яка забезпечує ефективне управління та розподіл повноважень між підрозділами. Віднесено АТ «Фармак» до підприємств, які слідують принципам сталого розвитку, активно впроваджуючи соціальні та екологічні проекти в різних сферах. Розглянуто, що підприємство має прямих та непрямих конкурентів як на внутрішньому ринку, так і на міжнародному рівні, однак її конкурентні переваги дозволяють зберігати лідируючі позиції.

Здійснено структурний аналіз фінансово-економічних результатів діяльності АТ «Фармак» за 2021-2023 рр. Встановлено, що структура активів підприємства зазнала змін у бік збільшення частки оборотних активів, зокрема запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, що може свідчити про стратегію підвищення гнучкості та мобільності. Власний капітал продемонстрував значне зростання переважно за рахунок накопичення нерозподіленого прибутку, що підвищило фінансову стійкість підприємства. У структурі зобов'язань спостерігалось скорочення довгострокових кредитів та збільшення поточної кредиторської заборгованості за товари, послуги та оплату праці. Фінансові

результати у 2022 р. тимчасово погіршилися через зменшення чистого доходу та зростання витрат, проте у 2023 р. відбулося відновлення показників доходів, прибутків та їх збільшення порівняно з попереднім роком.

Проаналізовано ефективність використання фінансових ресурсів АТ «Фармак» за 2021-2023 рр. Встановлено, що підприємство демонструє високі показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, які свідчать про його здатність своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями та фінансову незалежність від зовнішніх джерел. Визначено стрімке зростання власного оборотного капіталу протягом досліджуваного періоду, що вказує на спроможність АТ «Фармак» повністю профінансувати господарську діяльність за рахунок внутрішніх джерел. Разом з тим, виявлено деяке погіршення показників ділової активності через збільшення періодів оборотності запасів і дебіторської заборгованості, що може свідчити про проблеми зі збутом продукції. Зафіксовано зниження рентабельності діяльності за більшістю показників, пов'язане із зростанням витрат та недостатньо ефективним використанням активів і капіталу підприємства. Найбільш негативні зміни спостерігалися у 2022 р. на тлі військових дій в Україні та економічної кризи. За моделлю Альтмана визначено низький ризик банкрутства АТ «Фармак» у короткостроковій перспективі, проте встановлено певні невідповідності принципу ефективного розвитку підприємства, особливо у 2022-2023 рр., хоча ситуація значно покращилася порівняно з кризовим періодом 2021-2022 рр.

З ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «ФАРМАК»

3.1 Напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів

Сучасні економічні реалії, як на макро-, так і на мікрорівні, характеризуються високою волатильністю та нестабільністю, що ставить під загрозу фінансову безпеку підприємств. Ризики, притаманні фінансовій сфері, можуть суттєво вплинути на ключові аспекти діяльності АТ «Фармак», такі як ефективність виробництва, раціональне використання ресурсів, платоспроможність та фінансову стійкість. Тривалий вплив внутрішніх та зовнішніх загроз може призвести до погіршення фінансового стану підприємства, а у крайніх випадках – до банкрутства.

У світлі цих викликів, оптимізація використання фінансових ресурсів стає пріоритетним завданням для будь-якого підприємства. Розробка та впровадження ефективної системи управління фінансовими ресурсами є запорукою фінансового благополуччя, забезпечуючи високу ліквідність, довгострокову стабільність та платоспроможність.

Зважаючи на це, дослідження та вдосконалення підходів до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів дозволить не лише виявити потенційні загрози, але й розробити превентивні заходи, спрямовані на зміцнення фінансової безпеки та забезпечення сталого розвитку досліджуваного підприємства [52].

Враховуючи слабкі місця, виявлені на основі результатів аналізу фінансово-господарської діяльності, зокрема проведень оцінці ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак», варто визначити основні напрямки покращення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства АТ «Фармак» (рис. 3.1):

1. Оптимізація управління дебіторською заборгованістю.

Рисунок 3.1 – Основні напрямки покращення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»

1.1. Удосконалення кредитної політики, встановлення чітких критеріїв оцінки платоспроможності дебіторів та лімітів заборгованості.

1.2. Система стимулювання дострокового погашення заборгованості.

1.3. Активізація роботи з моніторингу та стягнення дебіторської заборгованості, використовувати інструменти факторингу, страхування ризиків неплатежів.

Розглянемо використання факторингу і страхування неплатежів більш детально на рис. 3.2. Дебіторська заборгованість є частиною оборотних активів підприємства, але її наявність призводить до «заморожування» коштів. Продаж дебіторської заборгованості факторинговій компанії дозволяє швидко отримати кошти, збільшуючи ліквідність та платоспроможність. Це, відповідно, покращує загальний фінансовий стан та збільшує доступні фінансові ресурси. Страхування ризиків неплатежів захищає підприємство від втрат, пов'язаних з неплатежами дебіторів. Це підвищує фінансову стабільність, знижує витрати на управління ризиками та дозволяє оптимізувати використання фінансових ресурсів.

Рисунок 3.2 – Зв'язок інструментів факторингу та страхування ризиків неплатежів з фінансовими ресурсами підприємства

1.4. Політика авансових платежів, по можливості варто мінімізувати аванси видані або забезпечити їх надійними гарантіями виконання зобов'язань контрагентами.

2. Підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю.

2.1. Оптимізація договірної роботи з постачальниками та підрядниками в напрямку збалансування термінів оплати з термінами надходження виручки.

2.2. Уникнення прострочення платежів та штрафних санкцій шляхом впровадження системи бюджетування та платіжного календаря (рис. 3.3). Система бюджетування визначає, скільки коштів доступно для витрат та коли вони очікуються. Платіжний календар визначає, коли і скільки потрібно сплатити, враховуючи наявні ресурси та пріоритети. Разом вони допомагають забезпечити, щоб кошти були доступні для здійснення платежів вчасно.

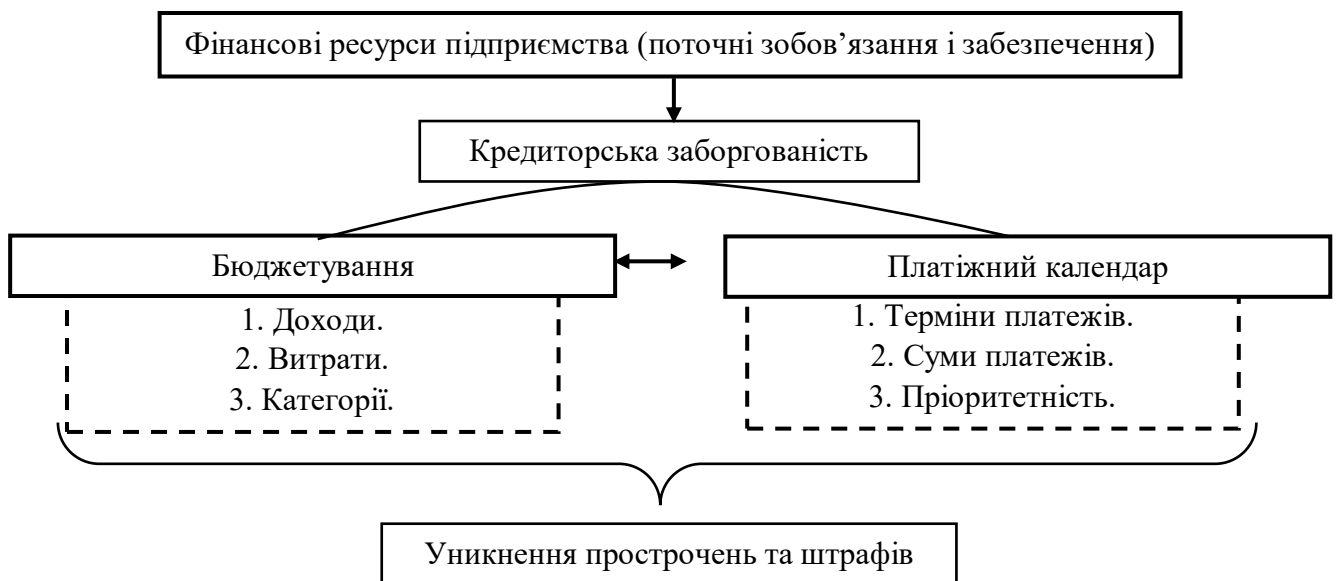

Рисунок 3.3 – Зв'язок системи бюджетування, платіжного календаря та фінансових ресурсів підприємства

2.3. Використання інструментів реструктуризації заборгованості, отримання знижок за дострокову оплату, використання вексельних форм розрахунків для подовження термінів оплати.

2.4. Пошук альтернативних шляхів фінансування для зменшення залежності від короткострокових кредитів (рис. 3.4).

Рисунок 3.4 – Можливі шляхи залучення додаткових коштів

2.5. Ведення переговорів з постачальниками щодо більш вигідних умов оплати.

2.6. Використання фінансових інструментів для хеджування ризиків, пов'язаних з кредиторською заборгованістю.

3. Забезпечення стабільності фінансових результатів.

3.1. Здійснення постійного моніторингу та аналізу факторів впливу на доходи і витрати, виявлення резервів нарощування виручки та оптимізації затрат.

3.2. Підвищення рентабельності діяльності шляхом контролю за ціноутворенням, асортиментною політикою, зниження собівартості за рахунок ресурсозбереження та зростання продуктивності.

3.3. Диверсифікація ринків збуту та асортименту продукції для зниження впливу кон'юнктурних коливань.

3.4. Застосовування методів хеджування валютних, процентних та інших фінансових ризиків для мінімізації негативних впливів фінансового ринку (рис. 3.5). Фінансові ресурси підприємства піддаються впливу фінансових ризиків, таких як валютний та процентний ризики. Для мінімізації негативних наслідків цих ризиків та захисту фінансових ресурсів використовуються методи хеджування, зокрема форвардні, ф'ючерсні та опціонні контракти. Ці інструменти дозволяють фіксувати майбутні ціни та ставки, знижуючи невизначеність та захищаючи підприємство від несприятливих коливань на фінансових ринках.

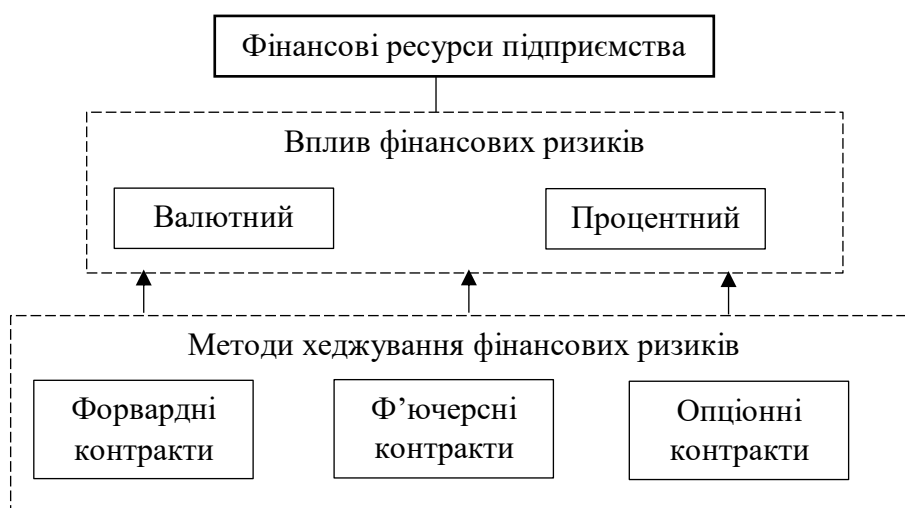

Рисунок 3.5 – Зв'язок між методами хеджування фінансових ризиків та фінансовими ресурсами підприємства

4. Удосконалення системи бюджетування та контролю витрат:

4.1. Запровадження деталізованої системи бюджетування за центрами фінансової відповідальності для забезпечення контролю та оперативного реагування на відхилення.

4.2. Проведення аналізу структури та доцільності витрат, виявлення непродуктивних витрат та розробка заходів щодо їх мінімізації.

4.3. Оптимізація логістичних процесів, використання матеріальних та енергетичних ресурсів для зниження собівартості без втрати якості.

5. Удосконалення системи фінансового планування.

5.1. Розробка більш точних та деталізованих фінансових планів із застосуванням нормативного методу планування на основі технологічних норм і нормативів витрат матеріалів, енергії, трудових ресурсів тощо. Такі плани доцільно деталізовувати за видами продукції, центрами витрат, підрозділами для підвищення контролю та відповідальності.

5.2. Використання сучасних фінансових інструментів та технологій для аналізу та прогнозування фінансових показників, а саме застосування спеціалізованих програмних продуктів для автоматизації фінансового планування (наприклад, Oracle Hyperion, SAP BPC), використання методів фінансового моделювання та симуляцій для оцінки наслідків різних сценаріїв розвитку, впровадження технологій Big Data та Data Mining для аналізу великих обсягів фінансових та нефінансових даних, створення системи діагностики та раннього попередження для своєчасного реагування на відхилення від планових фінансових показників та використання хмарних технологій для обміну фінансовими даними та сценаріями планування між підрозділами компанії.

6. Підвищення кваліфікації фінансових менеджерів.

6.1. Організація тренінгів та семінарів з актуальних питань фінансового менеджменту, бухгалтерського обліку, оподаткування, ризик-менеджменту тощо для підвищення професійного рівня фінансових менеджерів. Також мають місце навчальні курси з питань застосування спеціалізованих фінансових програмних продуктів та тренінги з розвитку лідерських якостей, навичок презентації, комунікації.

6.2. Залучення зовнішніх консультантів для вирішення складних фінансових питань. Це може бути співпраця з провідними консалтинговими компаніями для вирішення складних фінансових завдань, періодичний аудит системи фінансового менеджменту незалежними експертами та залучення фахівців за окремими напрямками (оптимізація оподаткування, вирішення податкових спорів, реструктуризація тощо).

6.3. Впровадження системи мотивації фінансових менеджерів, що враховує результати їхньої роботи. Вона може включати конкурентний рівень заробітної плати у галузі, преміювання за досягнення цільових фінансових показників, винагороди за успішну реалізацію проектів підвищення ефективності, програми кар'єрного розвитку, горизонтальної та вертикальної ротації, а також навчання та стажування за кошти компанії.

7. Підвищення ефективності операційної діяльності.

7.1. Аналіз та оптимізація витрат, зокрема інших операційних витрат, за допомогою системи бюджетування і жорсткого контролю за дотриманням бюджетів підрозділами. Рекомендується проведення функціонально-вартісного аналізу для виявлення можливостей зниження витрат, оптимізація логістичних, транспортних та складських витрат, скорочення адміністративних і загальновиробничих витрат шляхом оптимізації організаційної структури. Ресурсозберігаючі технології дозволять знизити втрати ресурсів та відходів виробництва.

7.2. Впровадження заходів щодо підвищення рентабельності продукції та послуг: оптимізувати асортимент, вилучивши збиткові позиції; провести реінжиніринг виробничих процесів для зниження собівартості; проаналізувати цінову політику та підвищити ефективність ціноутворення; посилити маркетингові зусилля для просування високорентабельних продуктів; знайти можливості збільшення доданої вартості продуктів.

7.3. Здійснення пошуку нових ринків збуту та розширення асортименту продукції, зокрема: дослідження та вихід на нові географічні ринки збуту, розробка та впровадження інноваційних фармацевтичних продуктів, диверсифікація асортименту для охоплення нових сегментів споживачів. Важливим є також розширення каналів збуту через розвиток електронної комерції, посилення позицій бренду компанії та активна маркетингова промоція для залучення нових клієнтів.

8. Підвищення інвестиційної привабливості та фінансової стійкості.

8.1. Забезпечення прозорості фінансової звітності, проведення аудиту та оптимізація облікової політики відповідно до міжнародних стандартів.

8.2. Спрямування частини прибутку на поповнення власного капіталу для зниження залежності від позикових ресурсів.

8.3. Здійснення оптимізації структури капіталу з точки зору співвідношення власного і позикового капіталу, вартості їх залучення та обслуговування.

8.4. Покращення якості інвестиційного планування, забезпечивши вибір найбільш ефективних проектів з точки зору співвідношення ризику та доходності, впровадження методики оцінки інвестиційних проектів із застосуванням дисконтування грошових потоків.

Таким чином, запровадження комплексу заходів за даними напрямками дозволить АТ «Фармак» поступово усунути виявлені слабкі місця в управлінні фінансовими ресурсами, підвищити ефективність їх формування та використання, забезпечивши зростання фінансової результативності та інвестиційної привабливості підприємства. При цьому важливою є взаємоузгодженість запропонованих напрямків та поетапність їх реалізації в рамках єдиної фінансової стратегії розвитку АТ «Фармак».

3.2 Заходи щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»

У попередньому підрозділі були розглянуті основні напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак». Проте для практичної реалізації цих напрямів необхідно розробити конкретні заходи, які б враховували специфіку діяльності підприємства, його фінансовий стан та наявні ресурси.

У нинішніх складних реаліях воєнного стану в Україні перед підприємствами постає низка безпрецедентних викликів, які вимагають оперативного реагування та адаптації для збереження фінансової стійкості. Однак, кризові часи також

відкривають нові можливості для розвитку та диверсифікації бізнесу, що є запорукою довгострокової стабільності.

Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів є ключовим завданням для забезпечення стійкого розвитку та зміцнення конкурентних позицій будь-якого підприємства, зокрема АТ «Фармак». Вважаємо, що одним з найбільш перспективних шляхів досягнення цієї мети є підвищення інвестиційної привабливості та фінансової стійкості підприємства.

АТ «Фармак», будучи одним із лідерів фармацевтичної галузі України, протягом 2021-2023 рр. демонструвало стійку прибутковість. Це дозволяє підприємству розглядати реалізацію масштабних інноваційно-інвестиційних проєктів, не покладаючись виключно на залучені кошти, а використовуючи внутрішні фінансові резерви. Синергія власних і залучених ресурсів забезпечить потужний поштовх для нарощування прибутків та підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів.

Одним з перспективних заходів диверсифікації для АТ «Фармак» може стати впровадження виробництва косметичної продукції. Це відкриє нові горизонти для підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів шляхом наступних позитивних накопичувальних ефектів: нарощування доходів за рахунок виходу на ринки косметичної продукції з високим потенційним попитом; підвищення прибутковості завдяки вищій маржинальності косметичного бізнесу порівняно з фармацевтичним; диверсифікації ризиків діяльності за рахунок присутності у двох галузях з різними циклами та факторами впливу; посилення інвестиційної привабливості та зміцнення фінансової стійкості за рахунок розширення бізнесу тощо.

Косметичний бізнес є перспективним товарним напрямом української економіки, зокрема в часи тотальної цифровізації економіки. За останніми статистичними даними щодо обігу косметичної продукції, які обговорювалися під час 3-го Українського Форуму операторів ринку косметичної продукції та дезінфекційних засобів, відомо, що ринок косметичних товарів в Україні

демонструє стійке відновлення після спаду, спричиненого COVID-19 та війною. Очікувалося зростання продажів у натуральному вимірі на 36% та у грошовому еквіваленті на 86% до кінця 2023 р. порівняно з аналогічним періодом 2022 р.

Найбільш перспективними категоріями є догляд за обличчям для жінок, догляд за тілом (унісекс та для жінок), які разом становлять 63% ринку. Також зростає попит на засоби для догляду за волоссям та контуром очей. Люди схильні купувати більш дешеві косметичні продукти, особливо це стосується товарів для догляду за дитиною [54].

Враховуючи наявний досвід та виробничі потужності АТ «Фармак» у фармацевтичній галузі, підприємство може успішно диверсифікувати свій бізнес шляхом впровадження дерматокосметичного напрямку. Вважаємо, що для успішного входження на ринок дерматокосметики АТ «Фармак» доцільно зосередитися на популярних категоріях продукції з акцентом на якості та доступній ціновій політиці. Важливим фактором є налагодження ефективних каналів дистрибуції через аптечні мережі, оскільки значна частина косметичних товарів продається саме через аптеки.

Дерматокосметика – це косметика, що поєднує в собі доглядальну косметику та фармацевтичні препарати. Також її називають космецевтикою. Умовно її поділяють на лікувальну для боротьби зі складними специфічними проблемами шкіри (екземи, себореї, висипу) та селективну, покликану поліпшити стан шкіри й запобігти виникненню цих проблем. Зазвичай, виробництво таких засобів вимагає вищих стандартів якості, спеціальної ліцензії та результатів клінічних досліджень [55], що АТ «Фармак» вже практикує під час випуску фармацевтичних лікарських засобів. До того ж, розширення лінійки продукції за підсумками випуску дерматокосметики дозволяє диверсифікувати канали збуту – окрім аптечних мереж, підприємство може відправити свої вироби до спеціалізованих косметичних магазинів та салонів краси.

Приклад оформлення упаковки запропонованих нових продуктів представлено на рис. 3.6.

а) засоби для обличчя

б) засоби для тіла

Рисунок 3.6 – Приклад вигляду нових дерматокосметичних продуктів від АТ «Фармак» [56]

На сьогодні 50% всієї косметики на українському ринку – імпортного виробництва, проте у TOP-20 корпорацій входить лише 4 вітчизняних виробника. L’Oreal зберігає лідерство із великим відривом, на друге місце вийшла ВТМ Берьозка. Також швидке підвищення спостерігається в рейтингах СераВе (5 місце) і Фармапартнер (18 місце) [54]. Серед перелічених корпорацій у табл. 3.1 дерматокосметику виробляють лише вісім.

Таблиця 3.1 – TOP-20 корпорацій на українському ринку (рейтинг та частка ринку) [54]

Корпорація	Вересень, 2023 р.	
	Рейтинг	Частка ринку
1	2	3
L’OREAL	1	29,60%
BERIOSKA SL	2	5,88%
PIERRE FABRE	3	4,30%
BIODERMA	4	4,03%
CERAVE	5	3,83%
LABORATOIRES BIORGA	6	3,40%

Продовження табл. 3.1.

1	2	3
ELFA PHF S.P.A*	7	2,94%
BEIERSDORF	8	2,85%
NEPENTES	9	2,45%
AMALGAMA LUX*	10	2,34%
BIOKON*	11	1,99%
SVR LABORATORIES	12	1,81%
FILORGA LAB.	13	1,74%
LABORATOIRES NIGY-CHARLIEU	14	1,66%
BIOTRADE LTD	15	1,26%
OMEGA PHARMA GROUP	16	1,26%
GLAXOSMITHKLINE	17	1,04%
PHARMPARTNER LTD*	18	1,04%
BUBCHEN	19	0,94%
ALES GROUP	20	0,89%

*вітчизняні корпорації

Аналізуючи конкурентне середовище у сфері дерматокосметики (табл. 3.2), можна спостерігати особливу увагу до натуральних та органічних інгредієнтів. Покупці здебільшого обирають продукцію з природними компонентами, у якій відсутні синтетичні речовини, парабени, сульфати та інші потенційно шкідливі компоненти. Також помітною тенденцією є використання інноваційних технологій та активних інгредієнтів. Це демонструє прагнення корпорацій розробляти більш дієві рецепти з інноваційними біотехнологічними інгредієнтами, мезококтейлями, вітамінними комплексами тощо.

Виробники дерматокосметики прагнуть розширювати асортимент та пропонувати лінійки засобів, які пристосовані до різних типів шкіри й вікових змін, та розробляють спеціальні лінійки для догляду за чутливою, схильною до алергій та роздратувань шкірою. Також спостерігається високий рівень уваги до екологічності та етичності виробництва, що характеризується відмовою від тестування на тваринах та використанням перероблених матеріалів.

З вищевказаного можна сформулювати такі рекомендації при виробництві дерматокосметики на базі АТ «Фармак»:

1. необхідно використовувати переваги фармацевтичного виробництва – високі стандарти якості, сучасні технології, науково-дослідницька база для розробки інноваційних технологій;
2. варто робити акцент на натуральності інгредієнтів;
3. потрібно розробити лінійки для різних типів шкіри, вікових змін та персональних потреб (чутлива шкіра, проблемна шкіра тощо);
4. треба використовувати інноваційні інгредієнти та обирати екологічно безпечну упаковку задля відповідності сталому розвитку.

Таблиця 3.2 – Аналіз конкурентного середовища АТ «Фармак» у сфері дерматокосметики

Компанія	Переваги	Недоліки	Країна
1	2	3	4
BIODERMA	використання міцелярної води, яка ефективно видаляє макіяж та забруднення; безсульфатна косметика; не містить парабенів та фталатів.	відносно висока ціна; деякі продукти можуть викликати алергічні реакції у людей з чутливою шкірою.	Франція
BIOTRADE LTD	використання натуральних інгредієнтів; екологічно чиста продукція.	обмежена доступність в Україні; відносно висока ціна.	Велика Британія
LABORATOIRES BIORGA	використання інноваційних компонентів, таких як мезококтейлі та біотехнологічні інгредієнти; висока ефективність продукції.	дуже висока ціна; обмежена доступність в Україні.	Франція
SVR LABORATORIES	використання натуральних інгредієнтів; підходить для чутливої шкіри; доступна ціна.	обмежений асортимент продукції; відносно низька ефективність деяких продуктів.	Франція
FILORGA LAB	використання інноваційних технологій, таких як NCTF (Nutricosmetics); висока ефективність продукції.	дуже висока ціна; обмежена доступність в Україні.	Франція
LABORATOIRES NIGY-CHARLIEU	використання натуральних інгредієнтів; підходить для чутливої шкіри; доступна ціна.	обмежений асортимент продукції; відносно низька ефективність деяких продуктів.	Франція

Продовження табл. 3.2.

1	2	3	4
CERAVE	безсульфатна та безпарабенова косметика; використання керамідів для зміцнення захисного бар'єру шкіри; доступна ціна.	обмежений асортимент продукції; деякі інгредієнти можуть викликати роздратування.	США
AMALGAMA LUX	доступна ціна; широкий асортимент продукції.	використання деяких синтетичних інгредієнтів; відносно низька ефективність деяких продуктів.	Україна
BIOKON	використання натуральних інгредієнтів; доступна ціна.	обмежений асортимент продукції; відносно низька ефективність деяких продуктів.	Україна

Будь-яке виробництво вимагає чіткого планування та розрахунку витрат. Визначення потрібних ресурсів для виробництва (табл. 3.3) необхідно для точної оцінки обсягу інвестицій, які необхідно здійснити для реалізації проекту. До того ж, це дозволяє на початковому етапі виявити потенційні ризики та запобігти можливим затримкам у постачанні чи дефіциті ресурсів на окремих етапах проекту.

Таблиця 3.3 – Необхідні ресурси для виробництва дерматокосметики під брендом «Farmak Cosmetics»

Ресурси	Деталі
1	2
Людські	1. Фахівці з розробки косметичних засобів (хіміки, технологи, дерматологи). 2. Виробничий персонал (оператори, контролери якості, логістика). 3. Маркетологи (брендинг, реклама, дослідження ринку). 4. Продавці та торгові представники.
Фінансові	1. Інвестиції у створення виробничої лінії (закупівля обладнання, облаштування приміщень). 2. Кошти на НДДКР (розробка формул, тестування, реєстрація продуктів). 3. Маркетингові витрати (реклама, просування, вихід на ринок, дослідження ринку). 4. Оборотний капітал для забезпечення операційної діяльності.

Продовження табл. 3.3.

1	2
Нематеріальні	1. Патенти та ліцензії на формули та технології. 2. Торгова марка та бренд «Farmak Cosmetics». 3. Ноу-хау та виробничі секрети. 4. Сертифікати якості та дозволи на виробництво.
Матеріальні	1. Виробниче обладнання (лінії розливу, фасування, пакування). 2. Сировина та інгредієнти (рослинні екстракти, масла, емульгатори). 3. Упаковка (флакони, туби, етикетки). 4. Виробничі та складські приміщення.

Етапи впровадження проекту з виробництва дерматокосметики «Farmak Cosmetics» (рис. 3.7) безпосередньо пов'язані з ефективністю використання фінансових ресурсів АТ «Фармак», адже чітке дотримання запропонованих етапів забезпечує системний контроль та управління інвестиціями на кожному етапі реалізації проекту, мінімізуючи ризики, усуваючи витрати та максимізуючи фінансові результати від виробництва.

Реалізація проекту з виробництва дерматокосметики на базі АТ «Фармак» з брендом «Farmak Cosmetics» має на меті досягнення як якісних, так і кількісних результатів, які матимуть накопичувальний характер та, в результаті, підвищать ефективність використання фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

З точки зору якісних результатів, запланована диверсифікація продуктового портфелю підприємства, що, у свою чергу, дозволить знизити залежність від фармацевтичного сегменту та розподілити ризики. Водночас, вихід на ринок дерматокосметики під особистим брендом посилить імідж підприємства як інноваційного та надійного виробника високоякісної продукції для догляду за шкірою тіла та обличчя. Це, відповідно, підвищить конкурентоспроможність АТ «Фармак» на ринку косметичних засобів та сприятиме розширенню присутності на міжнародних ринках завдяки асоціації з якісним українським брендом.

Що стосується кількісних показників, то передбачається збільшення річної рентабельності реалізації на 15-20% протягом перших трьох років після запуску

Рисунок 3.7 – Запропонований процес впровадження у виробництво дерматокосметики

виробництва дерматокосметики. Таке припущення базується на аналізі показників рентабельності реалізації АТ «Фармак» за попередні роки. Вважаємо, що прогнозований показник буде найнижчим за виявленні показники фінансового стану протягом 2021-2023 рр. Це пов'язано з тим, що це абсолютно новий вид продукції для підприємства. Поряд з тим, що АТ «Фармак» вже має налагоджені виробничі потужності, перевірені канали збуту, досвідчених технологів, ефективну систему маркетингу тощо, ми не можемо бути абсолютно впевнені, що нова продукція матиме попит на ринку, тому ми орієнтуємося на найнижчий результат роботи підприємства протягом досліджуваного періоду. До того ж, враховуємо, що косметичний бізнес має вищу маржинальність порівняно з фармацевтичним. Це реалістичне та амбітне цільове значення, яке дозволить підприємству покращити ефективність використання фінансових ресурсів.

Очікується також досягти зростання чистого прибутку з виробництва дерматокосметики на 12-18% вже на другий рік реалізації проекту завдяки випуску продукції з високою доданою вартістю. Це пов'язано з тим, що у перший рік значна частина доходів буде спрямована на покриття інвестиційних витрат. Однак вже на другий рік, коли інвестиції окупляться, а виробництво вийде на розрахункову потужність, підприємство зможе повною мірою використовувати переваги високомаржинального бізнесу та нарощувати прибутки. Враховуючи динаміку чистого прибутку АТ «Фармак» у 2021-2023 рр., цільове значення 12-18% виглядає обґрунтованим.

За п'ять років планується досягти 5% частки ринку дерматокосметики в Україні, а протягом семи років – вийти на міжнародні ринки з часткою 2-3%. Тут слід врахувати декілька факторів. По-перше, АТ «Фармак» є сильним гравцем на українському фармацевтичному ринку з часткою близько 6%. По-друге, завдяки впізнаваності бренду та наявності налагоджених каналів збуту підприємство матиме конкурентне переважання при виході на ринок дерматокосметики. По-третє, АТ «Фармак» вже експортує свою продукцію до понад 50 країн світу, тому вихід на нові ринки з дерматокосметичною продукцією посилить географічну

диверсифікацію та стане додатковим джерелом зростання доходів та прибутків підприємства. Отримання навіть незначної частки на міжнародних ринках є цілком реалістичним завданням для обізнаного експортера.

Отже, можна зробити висновок, що одним із найперспективніших заходів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак» є впровадження проекту з виробництва дерматокосметики під власним брендом «Farmak Cosmetics».

АТ «Фармак» пропонується диверсифікувати свій бізнес, вийшовши на ринок дерматокосметики зі спеціалізованою лінійкою засобів для догляду за шкірою обличчя та тіла. Це дозволить підприємству більш ефективно використовувати наявні фінансові ресурси за рахунок розширення джерел доходів, підвищення рентабельності (прибутковості) косметичного бізнесу, диверсифікації ризиків між різними галузями та покращення інвестиційної привабливості.

Реалізація проекту включає в себе вісім етапів – від дослідження ринку до запуску виробництва, реєстрації продуктів, маркетингових кампаній та розширення присутності на ринку, у тому числі міжнародному. Очікуваними результатами є збільшення річного доходу на 15-20%, зростання чистого прибутку на 12-18%, досягнення 5% частки ринку в Україні за 5 років та 2-3% - на зарубіжних ринках за 7 років. Проект потребує залучення фінансових, людських, матеріальних та нематеріальних ресурсів, однак використання переваг АТ «Фармак», таких як високі стандарти якості, науково-дослідна база та просування преміального бренду, дозволить підприємству ефективно реалізувати проект та підвищити рентабельність від ефективнішого використання фінансових ресурсів.

3.3 Економічне обґрунтування запропонованих заходів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»

В умовах сучасних змін попиту й пропозиції та потреби залучення додаткового капіталу як основи формування фінансових ресурсів для АТ

«Фармак», одного із найбільших гравців на ринку української фармацевтичної галузі, істотним є впровадження оновлення асортименту товарів та створення інноваційної продукції, а саме лінійки дерматокосметики під власним брендом «Farmak Cosmetics». Новою продукцією для підприємства є догляд для обличчя з натуральних інгредієнтів, шампуні з біотехнологічними компонентами, гелі для душу з рослинними екстрактами, креми зі зволожувальними властивостями, пінки та гелі для вмивання з міцелярними комплексами тощо.

Вважаємо доцільним першочергово ввести такі лінійки дерматокосметичних засобів:

1. Шампуні проти випадіння волосся, для фарбованого волосся, для об'єму, зволоження та зміцнення.
2. Гелі для душу з ароматами лаванди, цитруса та шовковиці.
3. Денний та нічний крем для обличчя з вітамінами та керамідами.
4. Тонуюча емульсія з SPF для захисту шкіри від УФ-випромінювання.

Саме ці категорії продукції відповідають тенденціям та структурі попиту на ринку дерматокосметики. За даними, наведеними в попередньому підпункті, найбільш перспективними категоріями є засоби для догляду за обличчям, тілом, волоссям. Шампуні, креми для обличчя, гелі для душу покривають ці основні категорії. Тонуюча емульсія з SPF-захистом додана для збільшення асортименту та задоволення попиту на засоби із сонцезахисним ефектом. Завдяки широкому асортименту підприємство зможе охопити різні сегменти споживацького ринку, а також запропонувати повну лінійку продуктів для комплексного догляду.

До того ж, АТ «Фармак» – це фармацевтичне підприємство, яке має досвід роботи з рідкими та кремоподібними формами препаратів, тому паралельне використання вже існуючого виробничого потенціалу дасть можливість оптимізувати витрати на запуск виробництва дерматокосметики.

Передбачається, що основною конкурентною перевагою буде те, що АТ «Фармак» одним з виробників дермакосметики в Україні, що використовує в своїй

продукції інноваційні компоненти, зокрема фулерен, кераміди, вітаміни, муцин равлика, кислоти тощо.

Створення якісної та дієвої дерматокосметики потребує ретельного вибору інгредієнтів та технологій виготовлення. Для реалізації інвестиційного проекту необхідні інвестиції у сучасне європейське обладнання з метою забезпечення повної автоматизації виробництва. Орієнтовний розмір вкладень становитиме 25 млн. грн. (табл. 3.4), з яких 20 млн. грн. підуть на придбання необхідного обладнання, а також операційні витрати, а 5 млн. грн. – на формування резерву для непередбачуваних витрат.

Таблиця 3.4 – Статті витрат на впровадження виробництва дерматокосметики на базі АТ «Фармак»

Стаття витрат	Сума, млн. грн.
1	2
1. Придбання обладнання.	10,0
1.1. Лінія розливу.	4,0
1.2. Лінія фасування.	3,5
1.3. Лінія пакування.	2,0
1.4. Допоміжне обладнання.	0,5
2. Монтаж та налагодження обладнання.	2,0
3. Облаштування приміщень.	3,0
3.1. Ремонт і підготовка виробничих цехів.	1,5
3.2. Обладнання складських приміщень.	1,0
3.3. Системи вентиляції, кондиціонування.	0,5
4. Витрати на НДДКР.	3,0
4.1. Розробка формул.	1,6
4.2. Лабораторні випробування.	0,8
4.3. Клінічні дослідження.	0,6
5. Реєстрація продуктів.	0,5
6. Маркетингові витрати.	1,5
6.1. Рекламна кампанія.	1,2
6.2. Промо-заходи.	0,5
6.3. Дослідження ринку.	0,3
7. Непередбачувані витрати.	5,0
Всього	25,0

Аналіз фінансових показників АТ «Фармак» за період 2021-2023 рр. продемонстрував, що підприємство зберігає стійкий рівень рентабельності (прибутковості) та має значні обсяги чистого доходу від реалізації продукції, що свідчить про наявність внутрішніх фінансових ресурсів, які можна використати для реінвестування у розвиток бізнесу.

У той же час, одних тільки внутрішніх ресурсів може виявитися недостатньо для реалізації великого проекту з виробництва преміальної лінії дерматокосметики із загальним бюджетом в 25 млн. грн., тому необхідно залучати додаткові кошти від інвесторів і партнерів.

Одним з варіантів є використання частини чистого прибутку підприємства за попередні роки. Згідно з аналітичними даними [48], у 2023 р. чистий прибуток АТ «Фармак» досяг 1547604 тис. грн. Навіть якби частина цього прибутку була реінвестована у виробництво косметики, все одно виникла б потреба в зовнішньому фінансуванні в розмірі 23,5 млн. грн.

Для залучення цих коштів АТ «Фармак» може розглянути кілька варіантів:

1. Пошук стратегічних інвесторів, зацікавлених у розвитку косметичного бізнесу підприємства. В результаті структура капіталу може змінитися за рахунок додаткових внесків або випуску нових акцій.

2. Отримання банківського кредиту або іншої позики для реалізації проекту, що не вплине на структуру капіталу, але збільшить борг підприємства.

3. Залучення портфельних інвесторів шляхом додаткової емісії акцій знову змінить структуру капіталу.

Незалежно від обраного варіанту, залучення зовнішніх інвестицій свідчитиме про використання досліджуваним підприємством нових можливостей для диверсифікації та розширення бізнесу за рахунок виходу на дерматокосметичний ринок з інноваційною продукцією. Це, у свою чергу, дозволить підприємству посилити конкурентні позиції, збільшити доходи, підвищити ефективність використання фінансових ресурсів та покращити інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі.

На наступному етапі визначимо доходи від реалізації проекту, враховуючи, що планова пропускна здатність автоматизованої лінії виробництва дерматокосметичних засобів бренду «Farmak Cosmetics» на базі АТ «Фармак» становитиме:

1. 1800 одиниць шампунів різних видів за добу;
2. 1200 одиниць гелів для душу за добу;
3. 900 одиниць денних/нічних кремів для обличчя за добу;
4. 600 одиниць тонуючих емульсій з SPF за добу.

Планова пропускна здатність визначена окремо для кожної категорії з урахуванням їхньої популярності та потенційного попиту. Шампунь зазвичай купуються частіше і використовуються щодня або через день, тому їхні обсяги продажів будуть вищими. Стандартне упакування шампунів мають менший обсяг – 200-500 мл, звідси випливає, що їх потрібно замінити частіше. Щодо гелів для душу ситуація схожа – їх використовують регулярно під час прийняття душу, але вони зазвичай більші за обсягом (500 мл – 1 л), що дозволяє рідше їх закуповувати.

Водночас денні й нічні креми для обличчя та емульсії з SPF мають більш спеціалізоване застосування та використовуються в менших кількостях. Тубу чи баночку крему вистачає на довший період, оскільки його наносять тонким шаром лише на обличчя, а тонуючі емульсії потрібні лише в певні періоди року чи ситуації.

При цьому обладнання за планом працюватиме у дві зміни (під контролем), тобто 16 годинний робочий день, 7 денний робочий тиждень. За таких умов, у 2025 р. АТ «Фармак» виготовлятиме обсяг продукції, що розраховано у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Обсяг виробництва та реалізації дерматокосметичних засобів АТ «Фармак у 2025 р.

Період	Обсяг виробництва у міс., шт.				Обсяг реалізації у міс., грн.
	Шампуні	Гелі	Креми	Емульсії	
1	2	3	4	5	6
Січень	55800	48000	36000	24000	6878400,0
Лютий	50400	43200	32400	21600	6195600,0

Продовження табл. 3.5.

1	2	3	4	5	6
Березень	55800	48000	36000	24000	6878400,0
Квітень	54000	46800	34800	23200	6663600,0
Травень	55800	48000	36000	24000	6878400,0
Червень	54000	46800	34800	23200	6663600,0
Липень	55800	48000	36000	24000	6878400,0
Серпень	55800	48000	36000	24000	6878400,0
Вересень	54000	46800	34800	23200	6663600,0
Жовтень	55800	48000	36000	24000	6878400,0
Листопад	54000	46800	34800	23200	6663600,0
Грудень	55800	48000	36000	24000	6878400,0
Всього за рік	657000	567600	423600	282400	81037200,0

Протягом першого року реалізації дерматокосметичної продукції АТ «Фармак» очікуваний обсяг реалізації становитиме 8103 тис. грн. До того ж, середні обсяги для обраних категорій протягом місяця наступні: шампуні – 54750 шт.; гелі – 47200 шт.; креми – 35300 шт.; емульсії – 22533 шт. у місяць.

Планова собівартість одиниці продукції очікується наступна:

1. шампунь – 28 грн. (структура витрат: сировина та компоненти (екстракти рослин, ПАР, консерванти, парфумерна композиція тощо) – 16 грн.; пакувальні матеріали – 2 грн.; оплата праці – 4 грн.; комунальні витрати – 2 грн.; інші виробничі витрати (амортизація, ремонт тощо) – 4 грн.);

2. гель – 32 грн. (структура витрат: сировина та компоненти (гелеутворювачі, рослинні екстракти, ПАР, парфумерна композиція тощо) – 18 грн.; пакувальні матеріали – 3 грн.; оплата праці – 5 грн.; комунальні витрати – 2 грн.; інші виробничі витрати – 4 грн.);

3. крем – 55 грн. (структура витрат: сировина та компоненти (емолієнти, вітаміни, кераміди, екстракти, консерванти тощо) – 30 грн.; пакувальні матеріали – 5 грн.; оплата праці – 8 грн.; комунальні витрати – 4 грн.; інші виробничі витрати – 8 грн.);

4. емульсія – 75 грн. (структура витрат: сировина та компоненти (емолієнти, сонцезахисні фільтри, екстракти, барвники тощо) – 40 грн.; пакувальні матеріали –

7 грн.; оплата праці – 10 грн.; комунальні витрати – 6 грн.; інші виробничі витрати – 12 грн.

Проект розрахований на довгострокову перспективу, але окупність очікується вже у 2026 році (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Обсяг виробництва та реалізації дерматокосметичних засобів АТ «Фармак» у 2026-2027 рр.

Період	Обсяг виробництва у міс., шт.				Обсяг реалізації у кв., грн.
	Шампуні	Гелі	Креми	Емульсії	
1	2	3	4	5	6
2026					
I кв.	198900	162000	121500	81000	25861770,0
II кв.	201150	163800	122850	81900	26150355,0
III кв.	203400	165600	124200	82800	26438940,0
IV кв.	203400	165600	124200	82800	26438940,0
Всього	806850	657000	492750	328500	104890005,0
2027					
I кв.	220590	178200	133650	89100	31353725,7
II кв.	222615	180540	135135	90090	31701606,8
III кв.	224640	182880	136620	91080	32049487,8
IV кв.	224640	182880	136620	91080	22957426,8
Всього	892485	724500	542025	361350	118062247,1

У майбутніх періодах заплановано зростання обсягу виробництва та реалізації дерматокосметичних засобів бренду «Farmak Cosmetics» на базі АТ «Фармак» на 29,4% у 2026 р. порівняно з 2025 р. та на 12,56% у 2027 р. порівняно з 2026 р. При цьому збільшення собівартості очікується на 10% щорічно (2026 р.: шампунь – 30,8 грн. за шт.; гель – 35,2 грн. за шт.; крем – 60,5 грн. за шт.; емульсія – 82,5 грн. за шт.; 2027 р.: шампунь – 33,9 грн. за шт.; гель – 38,7 грн. за шт.; крем – 66,6 грн. за шт.; емульсія – 90,8 грн. за шт.). Відповідно, у 2026 р. планується виробництво продукції на загальну суму 104,89 млн. грн., а у 2027 р. – 118,062 млн. грн.

Дослідимо ефективність реалізації проекту, розрахувавши рентабельність інвестицій та чистого приведенного доходу, внаслідок впровадження проекту на АТ «Фармак» у табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Чистий приведений дохід від впровадження виробництва та реалізації дерматокосметичних засобів «Farmak Cosmetics» за 2025-2027 рр.

Показники	Інвестиції у 2024 р.	Роки			Всього
		2025 (план)	2026 (план)	2027 (план)	
1	2	3	4	5	6
Обсяг інвестицій, грн.	-25000000,0				-25000000,0
Шампуні					
Обсяг виробництва, шт.		657000	806850	892485	2356335
Ціна одиниці, грн.		47,6	52,4	57,6	157,6
Собівартість одиниці, грн.		28,0	30,8	33,9	92,7
Обсяги реалізації продукції, грн.		31273200,0	42246666,0	51403566,1	124923432,1
Собівартість реалізації, грн.		18396000,0	24850980,0	30237391,8	73484371,8
Валовий прибуток, грн.		12877200,0	17395686,0	21166174,3	51439060,3
Податкові платежі, грн.		2317896,0	3131223,5	3809911,4	9259030,9
Чистий приведений дохід, грн.		10559304,0	14264462,5	17356262,9	42180029,4
Гелі					
Обсяг виробництва, шт.		567600	657000	724500	1949100
Ціна одиниці, грн.		57,6	63,4	69,7	190,7
Собівартість одиниці, грн.		32,0	35,2	38,7	105,9
Обсяги реалізації продукції, грн.		32693760,0	41627520,0	50494752,0	124816032,0
Собівартість реалізації, грн.		18163200,0	23126400,0	28052640,0	69342240,0
Валовий прибуток, грн.		14530560,0	18501120,0	22442112,0	55473792,0
Податкові платежі, грн.		2615500,8	3330201,6	4039580,2	9985282,6
Чистий приведений дохід, грн.		11915059,2	15170918,4	18402531,8	45488509,4
Креми					
Обсяг виробництва, шт.		423600	492750	542025	1458375
Ціна одиниці, грн.		99,0	108,9	119,8	327,69
Собівартість одиниці, грн.		55,0	60,5	66,6	182,1
Обсяги реалізації продукції, грн.		41936400,0	53660475,0	64929174,8	160526049,8
Собівартість реалізації, грн.		23298000,0	29811375,0	36071763,8	89181138,8
Валовий прибуток, грн.		18638400,0	23849100,0	28857411,0	71344911,0
Податкові платежі, грн.		3354912,0	4292838,0	5194334,0	12842084,0
Чистий приведений дохід, грн.		15283488,0	19556262,0	23663077,0	58502827,0
Емульсії					
Обсяг виробництва, шт.		282400	328500	361350	972250
Ціна одиниці, грн.		135,0	148,5	163,4	446,9
Собівартість одиниці, грн.		75,0	82,5	90,8	248,3
Обсяги реалізації продукції, грн.		38124000,0	48782250,0	59026522,5	145932772,5
Собівартість реалізації, грн.		21180000,0	27101250,0	32792512,5	81073762,5
Валовий прибуток, грн.		16944000,0	21681000,0	26234010,0	64859010,0
Податкові платежі, грн.		3049920,0	3902580,0	4722121,8	11674621,8
Чистий приведений дохід, грн.		13894080,0	17778420,0	21511888,2	53184388,2

З табл. 3.7 бачимо, що протягом 2025-2027 рр. АТ «Фармак» планує чистий приведений дохід на суму 13894,08 тис. грн. у 2025 р., 17778,42 тис. грн. у 2026 р., 21511,89 тис. грн. у 2027 р. Всього загальний чистий приведений дохід становить 53184,39 тис. грн., що підтверджує позитивний вплив на ефективність використання фінансових ресурсів від реалізації проекту.

Розрахуємо кумулятивний чистий приведений дохід та окупність проекту у табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Кумулятивний чистий приведений дохід реалізації проекту виробництва дерматокосметики під брендом «Farmak Cosmetics» на базі АТ «Фармак» за 2025-2027 рр.

Показники	Інвестиції у 2024 р.	Роки			Всього
		2025 (план)	2026 (план)	2027 (план)	
1	2	3	4	5	6
Обсяг інвестицій, грн.	-25000000,0				-25000000,0
Чистий приведений дохід, грн.		13894080,0	17778420,0	21511888,2	53184388,2
Кумулятивний чистий приведений дохід, грн.		-11105920	6672500	28184388,2	34856888,2

У перший рік реалізації проекту розрахований показник є негативним (-11105920 грн.), що свідчить про те, що інвестиції ще не окупилися, і проект працює у збиток, проте це абсолютно очікувано для початкового етапу, коли витрати на запуск виробництва та маркетинг перевищують доходи від продажів. У 2026 р. кумулятивний чистий приведений дохід стає позитивним (6672500 грн.), що означає, що проект починає приносити прибуток, і інвестиції поступово окупаються.

Період окупності (ПО) проекту складатиме:

$$ПО = 1 + 12 \times \left(\frac{11105920}{17778420} \right) = 1 \text{ рік та } 8 \text{ міс.}$$

Індекс рентабельності проекту (IP), який показує, скільки прибутку припадає на 1 грн. інвестицій, дорівнюватиме:

$$IP = \frac{53184388,2}{25000000} = 2,13.$$

Відповідно, інвестиції у виробництво дерматокосметики «Farmak Cosmetics» окупляться вже у 2026 р. Індекс рентабельності проекту становить 2.13, що означає, що кожна вкладена гривня принесе 2,13 грн прибутку протягом життєвого циклу проекту, тобто це свідчить про високу економічну ефективність проекту та його інвестиційну привабливість.

Отже, можна зробити висновки про те, що реалізація проекту з виробництва лінійки дерматокосметичних засобів під брендом «Farmak Cosmetics» на базі АТ «Фармак» потребує залучення інвестицій у розмірі 25 млн. грн. Розрахунки показують, що після запуску виробництва у 2025 р. очікується обсяг реалізації продукції 104,89 млн. грн., а у 2026 – 118,06 млн. грн. При цьому прогнозується щорічне зростання обсягів на 29,4% та 12,56% відповідно.

Чистий приведений дохід від реалізації проекту за період 2025-2027 рр. має скласти 53,18 млн. грн., що свідчить про позитивний вплив на ефективність використання фінансових ресурсів АТ «Фармак». Згідно з проведеними розрахунками, період окупності інвестицій становитиме 1 рік і 8 місяців. Індекс рентабельності проекту дорівнює 2,13, що означає високу економічну ефективність та інвестиційну привабливість проекту.

Звідси випливає, що реалізація проекту дозволить АТ «Фармак» підвищити ефективність використання наявних фінансових ресурсів у довгостроковій перспективі. Це підкріплено економічними показниками проекту, які є досить привабливими, що обґрунтовує доцільність його впровадження для досліджуваного підприємства з метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та загальної прибутковості діяльності.

Отже, у третьому розділі запропоновано комплекс заходів для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів за такими напрямками: оптимізація управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, забезпечення стабільності фінансових результатів, удосконалення бюджетування, фінансового планування, підвищення кваліфікації фінансових менеджерів, ефективності операційної діяльності та інвестиційної привабливості.

Одним з ключових заходів визначено диверсифікацію бізнесу шляхом впровадження виробництва дерматокосметики під власним брендом «Farmak Cosmetics». Це дозволить розширити джерела доходів, підвищити рентабельність за рахунок високомаржинального косметичного сегменту, диверсифікувати ризики між галузями та посилити інвестиційну привабливість.

Проаналізовано економічне обґрунтування запропонованих заходів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак», що включає впровадження виробництва власної лінійки дерматокосметики. Визначено перелік основних категорій дерматокосметичних засобів для виробництва та їх планову пропускну здатність виробничої лінії. Отримано показники економічної ефективності проекту: чистий приведений дохід за 2025-2027 рр. складе 53,18 млн. грн., період окупності – 1 рік 8 місяців, індекс рентабельності – 2,13. На основі отриманих даних, зроблено висновок, що впровадження проекту дозволить АТ «Фармак» підвищити ефективність використання фінансових ресурсів у довгостроковій перспективі завдяки привабливим економічним показникам та високій інвестиційній привабливості проекту.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, що представлені в бакалаврській дипломній роботі, необхідно відзначити наступне:

1. Фінансові ресурси відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, конкурентоспроможності та максимізації прибутку підприємства. Під фінансовими ресурсами пропонується розуміти комплекс власного капіталу, позикового капіталу та залученого капіталу, еквівалентних активів та інших оборотних активів. Для ефективного управління фінансовими ресурсами необхідно дотримуватися принципів інтегрованості, узгодженості зі стратегією, ефективного використання, оптимізації структури та систематичного моніторингу тощо. Управління фінансовим станом, в тому числі фінансовими ресурсами, вимагає послідовного виконання певних етапів: підготовка, аналіз і формування рекомендацій.

2. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства залежить від впливу багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх належать: виробничий менеджмент, маркетинг, фінансове планування, стратегія розвитку, стан майна, корпоративна культура тощо. Зовнішні фактори включають стан економіки, законодавство, інфляцію, оподаткування, кредитну політику, галузеві особливості тощо. Фінансові ресурси формуються з власних, залучених та позичених джерел. Власні кошти включають внутрішні та зовнішні надходження. Для ефективного формування та використання фінансових ресурсів важливо досягти оптимальної структури їх джерел, уникаючи надмірної залежності від кредиторської заборгованості та недовикористання власних коштів.

3. У роботі було визначено чотири основних методи економічної діагностики ефективності використання фінансових ресурсів підприємства: діагностика фінансового стану за допомогою R-аналізу, оцінка забезпеченості підприємства власним оборотним капіталом, аналіз відповідності розвитку підприємства принципу ефективного розвитку та дослідження ймовірності банкрутства

підприємства. Комплексне застосування зазначених методів дозволяє всебічно оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, виявити існуючі проблеми та резерви підвищення ефективності, а також розробити відповідні заходи з оптимізації формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

4. АТ «Фармак» є одним із провідних фармацевтичних українських підприємств, що активно просуває свою продукцію як на внутрішньому ринку, так і на зовнішніх ринках. Товариство має чітку організаційну структуру лінійно-функціонального типу, а також слідує принципам сталого розвитку, активно впроваджуючи соціальні та екологічні проекти. Військові дії в Україні у 2022-2023 рр. негативно вплинули на діяльність підприємства, адже призвели до скорочення персоналу та внесли корективи в плани розвитку, проте АТ «Фармак» продовжує функціонувати, забезпечуючи населення та військових необхідними ліками, а також працює над розширенням своєї присутності на міжнародних ринках.

5. За результатами структурного аналізу фінансово-економічних результатів діяльності АТ «Фармак» було визначено, що у 2023 р. фінансовий стан підприємства покращився порівняно з 2022 р. Спостерігалось зростання прибутку, власного капіталу, оптимізація структури активів у бік збільшення частки оборотних активів та структури зобов'язань у бік зменшення довгострокових кредитів.

6. На основі даних фінансової звітності АТ «Фармак» розрахували показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, які демонструють, що товариство ефективно використовує фінансові ресурси, про що свідчать високі показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та низький ризик банкрутства за моделлю Альтмана. Водночас у діяльності підприємства виявлено слабкі місця, пов'язані з прибутковістю, ефективністю використання активів і капіталу, а також деякі невідповідності принципу ефективного розвитку. Ймовірно, це пов'язано з загальною економічною ситуацією в країні на фоні військових дій.

7. У прикладній частині, за результатами аналізу фінансово-економічної діяльності АТ «Фармак», визначили основні напрями покращення ефективності використання фінансових ресурсів, що дозволять поступово усунути виявлені слабкі місця, підвищити ефективність формування та використання існуючих фінансових ресурсів, забезпечивши зростання фінансової результативності та інвестиційної привабливості підприємства.

8. Важливим кроком для покращення ефективності використання фінансових ресурсів як власних, так і залучених, вважаємо впровадження проекту з виробництва дерматокосметики під власним брендом «Farmak Cosmetics» на базі АТ «Фармак». Це дозволить підприємству більш ефективно використовувати наявні фінансові ресурси за рахунок розширення джерел доходів, підвищення рентабельності (прибутковості) косметичного бізнесу, диверсифікації ризиків між різними галузями та покращення інвестиційної привабливості.

9. Аналізуючи доцільність впровадження проекту виробництва дерматокосметики на базі АТ «Фармак», було визначено, що реалізація проекту потребує залучення інвестицій у розмірі 25 млн. грн. Реалізація проекту дозволить досліджуваному підприємству диверсифікувати бізнес, вийти на нові ринки, посилити конкурентні позиції, збільшити доходи та підвищити ефективність використання наявних фінансових ресурсів у довгостроковій перспективі. Це підкріплено економічними показниками проекту, які є досить привабливими, що обґрунтовує доцільність його впровадження для досліджуваного підприємства з метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та загальної прибутковості діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Яременко В. Г., Салманов Н. М. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 19(3). С. 158–162.
2. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 400 с.
3. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. посіб. 2-ге вид. К.: КНЕУ, 2005. 240 с.
4. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось більше? *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 14. С. 28–31.
5. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник. 7-ме вид. К.: Вид-во КНЕУ, 2008. 552 с.
6. Сіліна І. В., Хацер М. В. Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах. *Економіка та держава*. 2015. № 11. С. 85–88.
7. Філімоненков О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: МАУП, 2004. 328 с.
8. Гудзь О. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.
9. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. №3. С. 42–45.
10. Герман М. Управління фінансовими ресурсами підприємства та їх вплив на його фінансовий стан. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 5. Т. 1. С. 175–181.
11. Абрамова І., Віленчук О., Дема Д. та інші. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія. Житомир: ЖНАЕУ. 2015. 364 с.
12. Чорна Л. О., Євась Т. В., Мельничук Ю. М. Сутність, завдання, принципи та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Подільський науковий*

вісник. 2023. №1 (25). С. 75–80. URL: https://pnuv.in.ua/images/Magazine/1_2023/Chorna_Yevas.pdf (дата звернення: 14.05.2024).

13. Горпинченко А. П. Принципи формування фінансових ресурсів підприємства. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2013. Вип 2(1). С. 111–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_2%281%29__18 (дата звернення: 14.05.2024).

14. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern economics*. 2020. № 19. С. 32–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2020_19_7 (дата звернення: 14.05.2024).

15. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент. Житомир: ЖІТІ, 2001. 440 с.

16. Хотомлянський О. Л. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. №2. С.145–151.

17. Куцай Н. С., Демчук В. О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Modern Economic*. 2021. № 25. С. 92–97. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/25-2021/kutsay.pdf> (дата звернення: 14.05.2024).

18. Гарасим П. М., Пшик Б. І., Живко З. Б. Фінанси підприємств: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

19. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Економіка. 2013. Вип. 2. С. 140–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_ekon_2013_2_19 (дата звернення: 14.05.2024).

20. Пірус В. О., Зовнішні та внутрішні фактори впливу на інноваційний розвиток вищих навчальних закладів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 12(2). С. 90–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12%282%29__20 (дата звернення: 14.05.2024).

21. Бердар М. М. Управління процесом формування та використання фінансових ресурсів на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 5. С.133–138.

22. Мельник С. І. Основні чинники впливу на фінансову стабільність у контексті управління фінансовою безпекою підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. Вип. 5(73). 2019. С.92–97.

23. Добринь С. В. Вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на фінансові ресурси підприємств машинобудівної галузі України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21. С. 64–67.

24. Абрамова І. В., Віленчук О. М., Дема Д. І. та ін. «Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи»: монографія. Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 364 с.

25. Дикань В. Л., Токмакова І. В., Овчиннікова В. О. та ін. Економічна діагностика: підручник. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 284 с.

26. Єсіна В. О. Конспект лекцій з дисципліни «Економічна діагностика» (для студентів-магістрів усіх форм навчання спеціальності 051 – Економіка). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 65 с.

27. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз. Навчально-методичний посібник для практичних занять і самостійної роботи (для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання ступеня вищої освіти Бакалавр освітньо-професійної програми Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування). Полтава: ПДАУ, 2021. 99 с.

28. Чайка Т.Ю. Лошакова С. Є., Водоріз Я. С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. *Економіка та суспільство*. 2018. №15. С.900–908.

29. Турпак Т. Г., Бойко Н. В., Бойко А. А. Аналіз та аудит структури капіталу транспортних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. №47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-91> (дата звернення: 16.05.2024).

30. Фаріон В. Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств. *Інноваційна економіка*. 2013. № 10. С. 27–33.

31. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз. Навчально-методичний посібник для практичних занять і самостійної роботи (для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання ступеня вищої освіти Бакалавр освітньо-професійної програми Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування). Полтава: ПДАУ, 2021. 99 с.

32. Лахтіонова Л. А. Наявність власних оборотних джерел фінансування – абсолютний показник фінансової стійкості суб'єктів господарювання у внутрішньому фінансовому аналізі. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 18, ч.ІІ. С. 14–22.

33. Косова Т., Ярошевська О. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» (за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» спеціалізацією «Облік і аудит»). URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/60871/1/%D0%A4%D0%90_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9_071.pdf (дата звернення: 16.05.2024).

34. Кодекс України з процедур банкрутства від 08.03.2024 №2597–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 16.05.2024).

35. Олександренко І. В., Іщук Л. І. Основні причини банкрутства підприємств. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 222–226.

36. Янковець Т. М., Чернюк Ю. В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №20. С. 58–62.

37. Офіційний сайт АТ «Фармак». URL: <https://farmak.ua/> (дата звернення: 20.05.2024).

38. Асоціація «Виробники ліків України». URL: <http://www.avlu.org.ua/about/1.htm> (дата звернення: 21.05.2024).

39. Сторінка АТ «Фармак» на YouControl. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/00481198/ (дата звернення: 20.05.2024).

40. У 2023 році «Фармак» випустив 22 нові лікарські засоби. URL: <https://eba.com.ua/u-2023-rotsi-farmak-vypustyv-22-novi-likarski-zasoby/> (дата звернення: 20.05.2024).

41. «Фармаку» потрібна покупка або об'єднання з іншими підприємствами. Interfax Ukraine: вебсайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/pharmacy/663594.html> (дата звернення: 21.05.2024).

42. Звіт зі сталого розвитку 2020 р. АТ «Фармак». URL: <https://farmak.ua/wp-content/uploads/2021/12/zvit-zi-stalogo-rozvitku.-farmak-2020.pdf> (дата звернення: 21.05.2024).

43. «Фармак» і ГО «Українська медична місія» підписали меморандум про співпрацю задля збереження здоров'я населення України. АТ «Фармак» - офіційний сайт: вебсайт. URL: <https://farmak.ua/news/farmak-i-go-ukraïnska-medichna-misiyapidpisali-memorandum-pro-spivpraczyu-zadlya-zberezhennya-zdorovya-naselennyaукраїни/> (дата звернення: 21.05.2024).

44. Конспект лекцій з менеджменту. URL: <http://studbase.com/manuals/46/87> (дата звернення: 21.05.2024).

45. Інвестувати в перемогу. П'ять реформ, які потрібні Україні для економічного прориву. URL: <https://farmak.ua/publication/investuvati-v-peremoguryat-reform-yaki-potribni-ukrayini-dlya-ekonomichnogo-prorivu-5-lipnya-1133/> (дата звернення: 21.05.2024).

46. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 21.05.2024).

47. Вертикальний аналіз. URL: <https://uk.economy-pedia.com/11039068-vertical-analysis> (дата звернення: 21.05.2024).

48. Фінансова звітність АТ «Фармак» за 2020–2023 р. URL: https://clarity-project.info/edr/00481198/finances?current_year=2023 (дата звернення: 21.05.2024).

49. Нікольчук Ю. М., Лопатовська О. О. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства: теоретико-методичні та практичні аспекти оцінки. *Трансформаційна економіка*. 2023. №4 (04). С. 59–65.

50. Швець Ю. О., Цикало К. С. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки промислових підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 25(1). С. 162–168.

51. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Методика оцінювання прибутковості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 251–254.

52. Вітюк А. В., Куран О. В. Інтегральне оцінювання фінансової складової економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. Iss. 4. С. 147-159.

53. Грицино О. М., Бусленко В. В. Оптимізація структури капіталу підприємств України. *Фінанси, облік і аудит*. 2017. Випуск 1 (29). С. 77-97.

54. Український ринок косметики-2023: найгірше позаду? URL: <https://thepharma.media/uk/business/33740-ukrayinskii-rinok-kosmetiki-2023-naigirse-pozadu-14122023> (дата звернення: 04.06.2024).

55. Онлайн-магазин визначив топ-5 кращих дерматокосметологічних продуктів. URL: <https://espresso.tv/onlayn-magazin-viznachiv-top-5-krashchikh-dermatokosmetologichnikh-produktiv> (дата звернення: 04.06.2024).

56. Capilot. URL: <https://www.bing.com/images/create/> (дата звернення: 04.06.2024).

57. Вітюк А. В., Несен Л. М., Куран О. В. Провідні машинобудівні підприємства Вінницької області: аналіз інвестиційної привабливості. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2022.pdf (дата звернення: 04.06.2024)..

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
(обов'язковий)
Протокол перевірки дипломної роботи
на наявність текстових запозичень

Назва роботи: «Удосконалення ефективності використання фінансових ресурсів на прикладі акціонерного товариства «Фармак»»

Тип роботи: бакалаврська дипломна робота

Підрозділ: кафедра ММЕ, факультет МІБ
(кафедра, факультет)

Показники звіту подібності Unicheck

Оригінальність 91,3% Схожість 8,7%

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне)

» Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.

» Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання.

» Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Особа, відповідальна за перевірку

(підпис)

Карачина Н. П.

(прізвище, ініціали)

Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck щодо роботи.

Автор роботи

(підпис)

Куран О. В.
(прізвище, ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Вітюк А. В.
(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

Фінансова звітність підприємства АТ «Фармак»
за 2021-2023 роки

Фінансова звітність за 2021 рік

2023 рік 2022 рік **2021 рік** 2020 рік

Дата звіту	24.03.2022
Період	2021 рік, 12 міс
Бухгалтер	Першко Олена Володимирівна
КАТОТТГ	UA80000000000719633
Кількість працівників	2 889

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	153 372.00	187 218.00
первісна вартість	1001	267 149.00	339 389.00
накопичена амортизація	1002	113 777.00	152 171.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 597 797.00	743 682.00
Основні засоби	1010	2 084 500.00	3 581 922.00
первісна вартість	1011	4 140 501.00	6 043 595.00
знос	1012	2 056 001.00	2 461 673.00
Інвестиційна нерухомість	1015	1 346.00	341.00
первісна вартість	1016	4 154.00	3 122.00
знос	1017	2 808.00	2 781.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	4 917.00	5 042.00
інші фінансові інвестиції	1035	566 049.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	8 154.00	630 231.00
Відстрочені податкові активи	1045	6 052.00	6 140.00
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	187 000.00	166 691.00
Усього за розділом I	1095	4 609 187.00	5 321 267.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 327 167.00	1 635 802.00
Виробничі запаси	1101	667 798.00	852 314.00
Незавершене виробництво	1102	159 627.00	191 724.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Готова продукція	1103	487 214.00	557 024.00
Товари	1104	12 528.00	34 740.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 258 692.00	1 544 025.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	61 248.00	118 153.00
з бюджетом	1135	136 196.00	160 211.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 978.00	5 633.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	1 350.00	271 546.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 241 966.00	980 455.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	1 241 966.00	980 455.00
Витрати майбутніх періодів	1170	6 946.00	8 240.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	3 691.00	2 646.00
Усього за розділом II	1195	4 046 234.00	4 726 711.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	8 655 421.00	10 047 978.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36 366.00	36 366.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	29 465.00	30 479.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	8 181.00	9 195.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6 587 032.00	8 081 964.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	6 652 863.00	8 148 809.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	37 123.00
Пенсійні зобов'язання	1505	145 827.00	155 403.00
Довгострокові кредити банків	1510	277 923.00	148 347.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	122 915.00	94 368.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	546 665.00	435 241.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	174 343.00	161 141.00
товари, роботи, послуги	1615	785 191.00	745 347.00
розрахунками з бюджетом	1620	63 895.00	120 618.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	49 654.00	104 664.00
розрахунками зі страхування	1625	9 226.00	11 623.00
розрахунками з оплати праці	1630	320 809.00	356 734.00
за одержаними авансами	1635	37 616.00	12 200.00
за розрахунками з учасниками	1640	449.00	436.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточні забезпечення	1660	25 000.00	32 334.00
Доходи майбутніх періодів	1665	3 791.00	3 583.00
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	35 573.00	19 912.00
Усього за розділом III	1695	1 455 893.00	1 463 928.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	8 655 421.00	10 047 978.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 205 794.00	7 410 007.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	4 041 082.00	3 129 796.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	5 164 712.00	4 280 211.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	14 225.00	22 389.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	997 877.00	814 317.00
Витрати на збут	2150	1 530 079.00	1 341 307.00
Інші операційні витрати	2180	643 688.00	514 593.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	2 007 293.00	1 632 383.00
Дохід від участі в капіталі	2200	3 949.00	2 945.00
Інші фінансові доходи	2220	17 647.00	16 517.00
Інші доходи	2240	32 991.00	0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	42 010.00	48 429.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		120 439.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2 019 870.00	1 482 977.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-381 947.00	-275 122.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 637 923.00	1 207 855.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410	1 014.00	990.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	-2 982.00	-1 381.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-1 968.00	-391.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-1 968.00	-391.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 635 955.00	1 207 464.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	3 092 967.00	2 158 973.00
Витрати на оплату праці	2505	1 624 777.00	1 472 344.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	295 558.00	249 495.00
Амортизація	2515	519 331.00	458 346.00
Інші операційні витрати	2520	1 680 093.00	1 460 855.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Разом	2550	7 212 726.00	5 800 013.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7 273 200.00	7 273 200.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7 273 200.00	7 273 200.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	225.20	166.07
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	225.20	166.07
Дивіденди на одну просту акцію	2650	19.25	13.75

Фінансова звітність за 2022 рік

2023 рік

2022 рік

2021 рік

2020 рік

Дата звіту	28.02.2023
Період	2022 рік, 12 міс
Бухгалтер	Першко Олена Володимирівна
КАТОТТГ	UA80000000000719633
Кількість працівників	2 625

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	187 218.00	182 963.00
первісна вартість	1001	339 388.00	351 348.00
накопичена амортизація	1002	152 170.00	168 385.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	743 682.00	547 541.00
Основні засоби	1010	3 581 922.00	3 630 569.00
первісна вартість	1011	6 043 595.00	6 524 482.00
знос	1012	2 461 673.00	-2 893 913.00
Інвестиційна нерухомість	1015	341.00	191.00
первісна вартість	1016	3 122.00	3 122.00
знос	1017	2 781.00	2 931.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	5 042.00	6 939.00
інші фінансові інвестиції	1035	630 231.00	708 097.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	6 140.00	5 285.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	166 691.00	81 861.00
Усього за розділом I	1095	5 321 267.00	5 163 446.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 635 802.00	1 710 625.00
Виробничі запаси	1101	852 314.00	863 017.00
Незавершене виробництво	1102	191 724.00	126 352.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Готова продукція	1103	557 024.00	680 312.00
Товари	1104	34 740.00	40 944.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 544 025.00	2 395 412.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	118 153.00	717 562.00
з бюджетом	1135	160 211.00	128 509.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	3 000.00
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 633.00	5 293.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	271 546.00	400.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	980 455.00	1 101 288.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	980 455.00	1 101 288.00
Витрати майбутніх періодів	1170	8 240.00	6 237.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	2 646.00	379.00
Усього за розділом II	1195	4 726 711.00	6 068 705.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	10 047 978.00	11 232 151.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36 366.00	36 366.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	30 479.00	29 253.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	9 195.00	7 970.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	8 081 964.00	9 354 574.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	8 148 809.00	9 420 193.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	37 123.00	124 540.00
Пенсійні зобов'язання	1505	155 403.00	114 233.00
Довгострокові кредити банків	1510	148 347.00	114 611.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	94 368.00	41 537.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	435 241.00	394 921.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	161 141.00	38 185.00
товари, роботи, послуги	1615	745 347.00	920 409.00
розрахунками з бюджетом	1620	120 618.00	48 675.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	104 664.00	43 898.00
розрахунками зі страхування	1625	11 623.00	225.00
розрахунками з оплати праці	1630	356 734.00	327 561.00
за одержаними авансами	1635	12 200.00	26 707.00
за розрахунками з учасниками	1640	436.00	436.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Поточні забезпечення	1660	32 334.00	31 902.00
Доходи майбутніх періодів	1665	3 583.00	1 482.00
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	19 912.00	21 455.00
Усього за розділом III	1695	1 463 928.00	1 417 037.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	10 047 978.00	11 232 151.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7 774 735.00	9 205 794.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3 115 014.00	4 041 082.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	4 659 721.00	5 164 712.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	17 389.00	14 225.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	917 136.00	1 013 613.00
Витрати на збут	2150	1 171 382.00	1 530 079.00
Інші операційні витрати	2180	1 360 938.00	627 952.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 227 654.00	2 007 293.00
Дохід від участі в капіталі	2200	4 479.00	3 949.00
Інші фінансові доходи	2220	14 541.00	17 647.00
Інші доходи	2240	303 031.00	32 991.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	47 756.00	42 010.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 501 949.00	2 019 870.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-274 890.00	-381 947.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 227 059.00	1 637 923.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410	-1 226.00	1 014.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	45 551.00	-2 982.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	44 325.00	-1 968.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	44 325.00	-1 968.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 271 384.00	1 635 955.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	2 718 069.00	3 092 967.00
Витрати на оплату праці	2505	1 478 591.00	1 624 777.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	281 922.00	295 558.00
Амортизація	2515	555 151.00	509 760.00
Інші операційні витрати	2520	1 606 261.00	1 689 664.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Разом	2550	6 639 994.00	7 212 726.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7 273 200.00	7 273 200.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7 273 200.00	7 273 200.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	168.71	225.20
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	168.71	225.20
Дивіденди на одну просту акцію	2650		19.25

Фінансова звітність за 2023 рік

2023 рік	2022 рік	2021 рік	2020 рік
----------	----------	----------	----------

Дата звіту	27.02.2024
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	Перішко Олена Володимирівна
КАТОТТГ	UA80000000000719633
Кількість працівників	2 610

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	182 963.00	195 609.00
первісна вартість	1001	351 348.00	387 773.00
накопичена амортизація	1002	168 385.00	192 164.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	547 542.00	415 470.00
Основні засоби	1010	3 630 569.00	3 606 686.00
первісна вартість	1011	6 524 482.00	6 918 913.00
знос	1012	2 893 913.00	3 312 227.00
Інвестиційна нерухомість	1015	191.00	95.00
первісна вартість	1016	3 122.00	3 029.00
знос	1017	2 931.00	2 934.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	6 939.00	6 402.00
інші фінансові інвестиції	1035	708 097.00	1 031 358.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	5 285.00	6 011.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	81 861.00	192 828.00
Усього за розділом I	1095	5 163 447.00	5 454 459.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 710 625.00	2 046 319.00
Виробничі запаси	1101	863 017.00	1 147 736.00
Незавершене виробництво	1102	126 352.00	149 069.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Готова продукція	1103	680 312.00	691 147.00
Товари	1104	40 944.00	58 366.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 393 591.00	2 517 108.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	294 803.00	196 489.00
з бюджетом	1135	128 509.00	43 068.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	3 000.00	3 801.00
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	486 380.00	572 334.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	400.00	469 358.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 101 288.00	2 121 034.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	1 101 288.00	2 121 034.00
Витрати майбутніх періодів	1170	6 237.00	10 140.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	379.00	43.00
Усього за розділом II	1195	6 125 212.00	7 979 694.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	11 288 659.00	13 434 153.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36 366.00	36 366.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	29 253.00	32 571.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	7 969.00	11 288.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9 400 910.00	10 954 078.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	9 466 529.00	11 023 015.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	124 540.00	180 889.00
Пенсійні зобов'язання	1505	114 233.00	124 920.00
Довгострокові кредити банків	1510	114 611.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	41 537.00	130 509.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	394 921.00	436 318.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	38 184.00	180 988.00
товари, роботи, послуги	1615	920 410.00	1 095 240.00
розрахунками з бюджетом	1620	58 848.00	152 464.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	54 069.00	136 946.00
розрахунками зі страхування	1625	225.00	10 710.00
розрахунками з оплати праці	1630	327 561.00	471 009.00
за одержаними авансами	1635	26 707.00	8 942.00
за розрахунками з учасниками	1640	436.00	436.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточні забезпечення	1660	31 902.00	32 682.00
Доходи майбутніх періодів	1665	1 482.00	105.00
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	21 454.00	22 244.00
Усього за розділом III	1695	1 427 209.00	1 974 820.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	11 288 659.00	13 434 153.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 690 236.00	7 774 735.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	4 424 513.00	3 115 014.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	5 265 723.00	4 659 721.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	22 563.00	17 389.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	1 168 504.00	917 136.00
Витрати на збут	2150	1 575 678.00	1 171 382.00
Інші операційні витрати	2180	707 640.00	1 360 938.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 836 464.00	1 227 654.00
Дохід від участі в капіталі	2200	3 398.00	4 479.00
Інші фінансові доходи	2220	91 363.00	14 541.00
Інші доходи	2240	41 576.00	359 539.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	65 078.00	47 756.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 907 723.00	1 558 457.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-360 119.00	-285 062.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 547 604.00	1 273 395.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410	3 318.00	-1 226.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445	5 564.00	45 551.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	8 882.00	44 325.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	8 882.00	44 325.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 556 486.00	1 317 720.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	3 103 212.00	2 718 069.00
Витрати на оплату праці	2505	2 031 085.00	1 478 591.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	352 207.00	281 922.00
Амортизація	2515	555 740.00	532 990.00
Інші операційні витрати	2520	2 172 597.00	1 552 898.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Разом	2550	8 214 841.00	6 564 470.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7 273 200.00	7 273 200.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7 273 200.00	7 273 200.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	212.78	175.08
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	212.78	175.08
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

ДОДАТОК В
(обов'язковий)

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ
РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ АТ «ФАРМАК»

Таблиця 1 – Трактування сутності поняття «фінансові ресурси»

Автор	Визначення	Змістовні недоліки
1	2	3
Філімоненков О. С.	Фінансові ресурси – це сукупність власних, позикових і залучених грошових коштів, що використовуються підприємством для формування активів і здійснення виробничої та фінансової діяльності з метою отримання відповідного доходу і прибутку [2].	Поняття розкрито досить вузько, що не розкриває повною мірою сутність фінансових ресурсів. Акцент лише на грошових коштах, адже фінансові ресурси охоплюють ширший спектр активів.
Опарін В. М.	Фінансові ресурси – це сума коштів, інвестованих в основні та оборотні активи підприємства, які характеризують його фінансовий потенціал, тобто здатність підприємства здійснювати витрати з метою отримання доходу. Фінансові ресурси включають не тільки кошти, що лежать в основі виробничого процесу, а й кошти, що забезпечують виробничий процес [3].	Увагу зосереджено на інвестиційній складовій фінансових ресурсів, але не вказує їхньої ролі в операційній діяльності підприємства. Не вказано нічого про позикові кошти.
Рибалко Н. О.	Фінансові ресурси – це сукупність активів суб'єкта господарювання, що формуються за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел, перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання на правах власності або тимчасового володіння і використовуються для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності діяльності суб'єкта господарювання [4].	Акцент лише на активах, але фінансові ресурси можуть також формуватися за рахунок залучених коштів, які не є активами. Не розкрито мету та напрямки використання фінансових ресурсів.
Поддєрьогін А. М.	Фінансові ресурси – грошові засоби, що є в розпорядженні підприємства (грошові фонди та частина грошових коштів, що використовуються у нефондовій формі) [5].	Вузьке та загальне визначення, що не розкриває складових фінансових ресурсів.
Сіліна І.	Фінансові ресурси – джерело коштів, що спрямовуються на формування активів підприємства, по суті, являють собою грошовий капітал, який використовується підприємством для формування власних активів і здійснення виробничо-господарської діяльності [6].	Визначення фінансових ресурсів як капіталу, що вкладений в активи, але вони можуть покривати також поточні витрати та зобов'язання.
Філімоненков О.	Фінансові ресурси підприємства – це грошовий капітал, інвестований у підприємство з метою отримання доходу та прибутку. Це пов'язано з тим, що сьогодні термін "кошти" (як організаційна форма грошових потоків у фінансовій звітності підприємств) замінюється терміном "капітал" [7].	На нашу думку, визначення фінансових ресурсів як «грошового капіталу» не зовсім є коректним, бо капітал – це широкі поняття, що не обмежується лише грошовими коштами.
Гудзь О.	Фінансові ресурси – сукупність високоліквідних активів, доступних компанії для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, обсяг і склад яких пов'язані з платоспроможністю компанії [8].	Обмеження фінансових ресурсів лише високоліквідними активами. Вони можуть формуватися і за рахунок позикових коштів, які не завжди високоліквідні.
Журавльова Т. О.	Фінансові ресурси – матеріальне вираження фінансових відносин на рівні суб'єктів господарювання. Вони включають грошові кошти та частину грошових коштів, що використовується суб'єктом господарювання в інших формах, ніж грошові кошти [9].	Трактування поняття абстрактне та не розкриває складових та форм існування фінансових ресурсів на підприємстві.
Герман М.	Фінансові ресурси – це частина капіталу підприємства, що утворюється в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту і національного доходу, отриманого за рахунок власного, позикового і наявного капіталу суб'єктів комерційної діяльності та необхідні для виконання фінансових зобов'язань, витрати на забезпечення розширення процесу відтворення та витрати на отримання прибутку від здійснення господарсько-виробничої діяльності [10].	Занадто детальне визначення втрачає свою стислість і є складним для розуміння. Крім того, виникає питання, чи слід включати національне багатство або ВВП у фінансові ресурси підприємства.

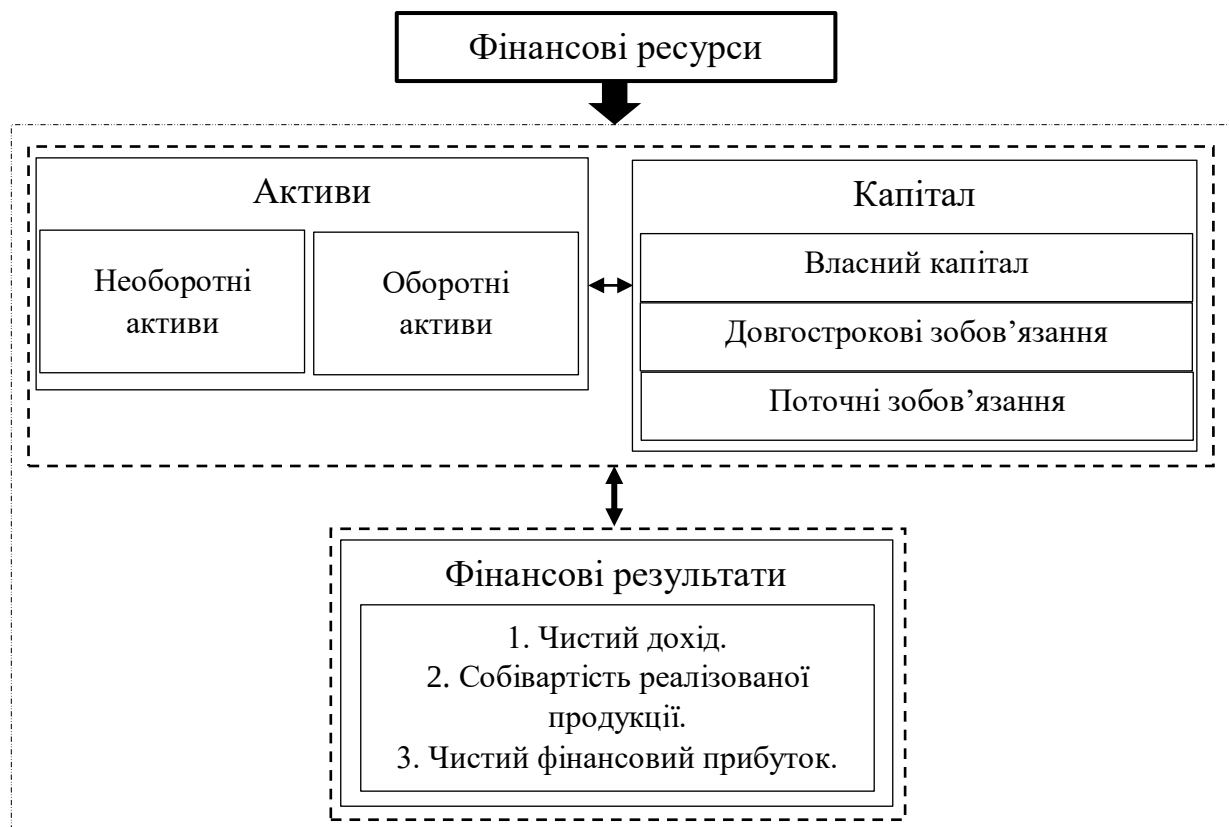

Рисунок 1 – Зв'язок між фінансовими ресурсами та активами підприємства, капіталом і фінансовими результатами

Рисунок 2 – Основні внутрішні фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, та приклади їхньої дії [21]

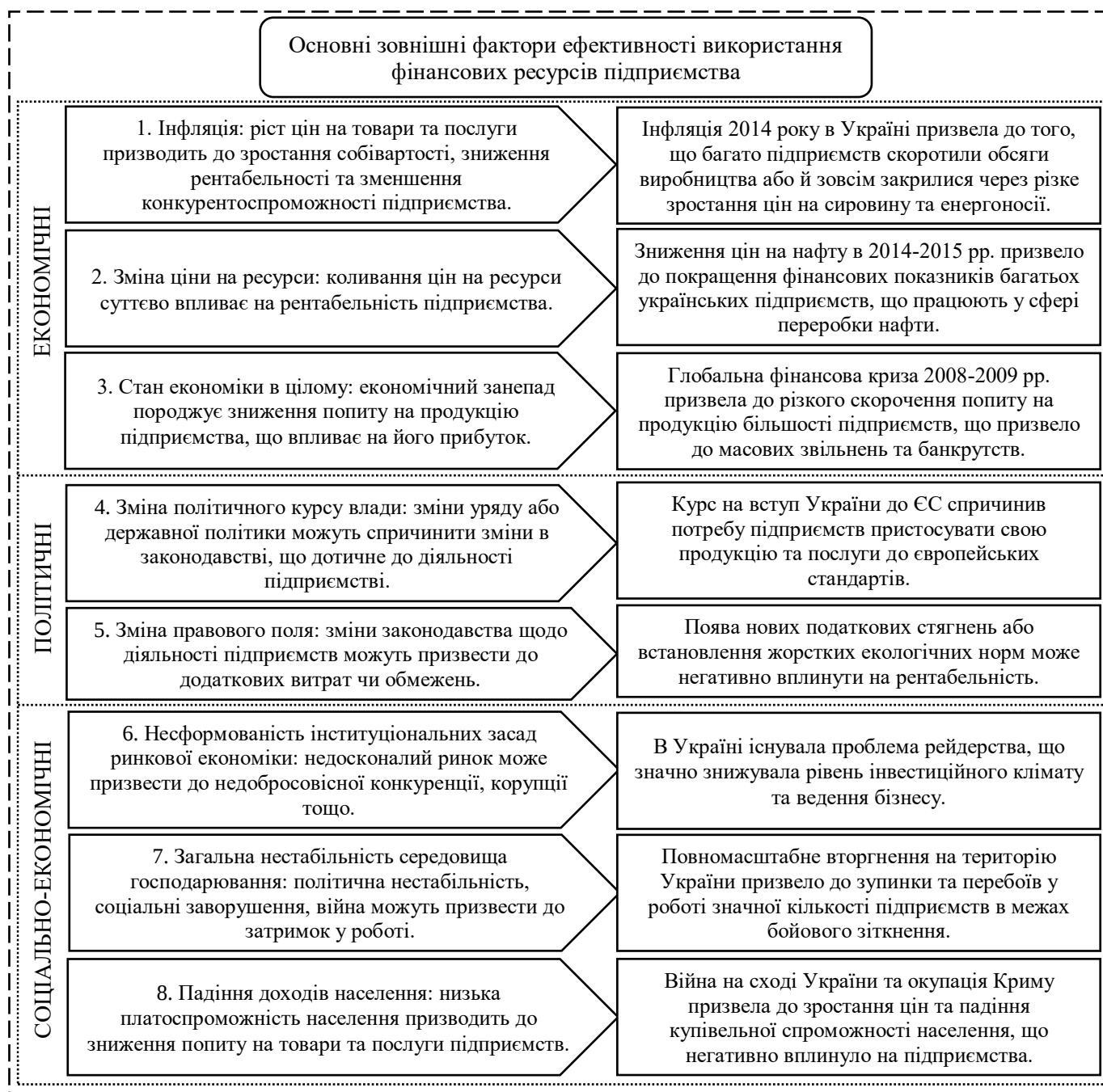

Рисунок 3 – Основні зовнішні фактори, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, та приклади їхньої дії [21; 23]

Рисунок 4 – Методи економічної діагностики ефективності використання фінансових ресурсів [26; 27]

Таблиця 2 – Основні поняття менеджменту АТ «Фармак» [37; 42]

Поняття менеджменту	Зміст
Місія	Робити доступним лікування сучасними ефективними лікарськими засобами, допомагаючи людині бути здоровою та щасливою.
Бачення	«Фармак» – успішна міжнародна фармацевтична компанія, лідер фармацевтичної галузі в Україні з постійно зростаючою часткою ринку, яка має сталу репутацію відповідального бізнесу та надійного партнера. Більша частина прибутку «Фармак» щорічно реінвестується у зростання та розвиток компанії, що дає змогу розширювати бізнес із європейськими стандартами якості в Україні та зміцнювати позиції на міжнародній арені.
Кредо	Прозорість та відкритість.
Цінності	1. Якість – забезпечення найвищих стандартів і вимог як до продукції компанії, так і до роботи кожного співробітника й колективу в цілому. 2. Зростання – розвиток людини всередині компанії та компанії у масштабах України й усього світу. 3. Професіоналізм – висока кваліфікація кожного співробітника та компанії в цілому, як основа успіху і гарантія якості. 4. Залученість – сприйняття співробітниками себе частиною компанії та прагнення виконувати роботу якнайкраще, допомагаючи підприємству в реалізації своєї місії. 5. Інноваційність – застосування передових практик у виробництві та управлінні, пошук вирішення завдань інноваційним способом.
Цілі	1. Розширення асортименту продукції шляхом впровадження інноваційних технологій виробництва. 2. Розробка нових лікарських препаратів для задоволення зростаючих потреб населення в лікарських засобах. 3. Збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції шляхом розширення каналів збуту та просування продукції на міжнародних ринках. 4. Підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом впровадження сучасних систем управління та контролю якості. 5. Забезпечення фінансової стабільності та прибутковості підприємства.

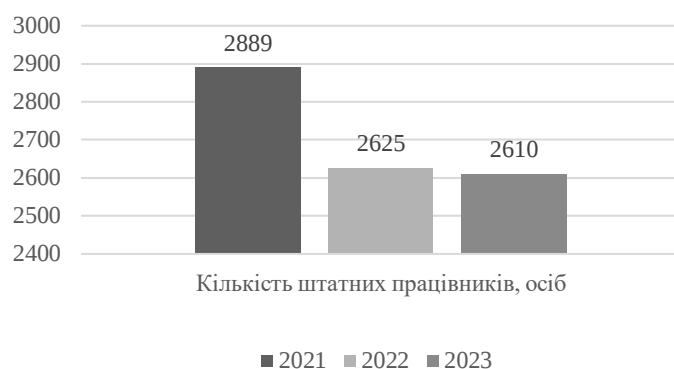

Рисунок 5 – Динаміка кількості штатних працівників АТ «Фармак» за 2021-2023 рр., осіб [37; 39]

Рисунок 6 – Динаміка структури активів підприємства за 2021-2023 рр., %

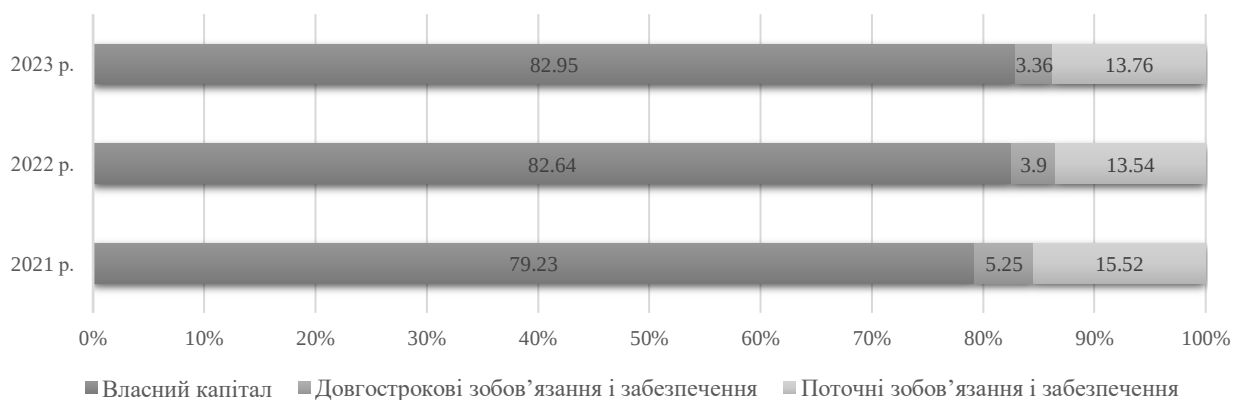

Рисунок 7 – Структура капіталу АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

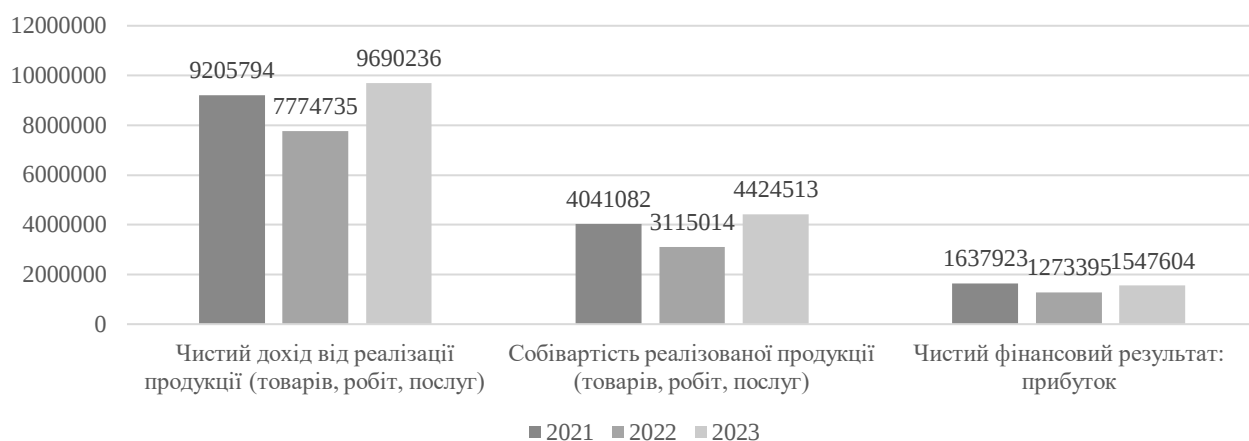

Рисунок 8 – Динаміка основних фінансових результатів за 2021-2023 рр.

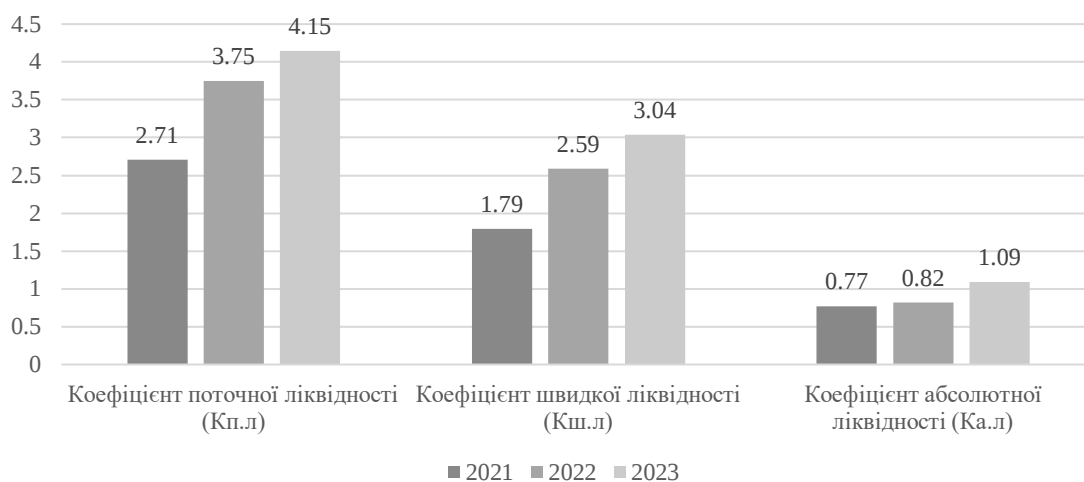

Рисунок 9 – Динаміка показників ліквідності АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

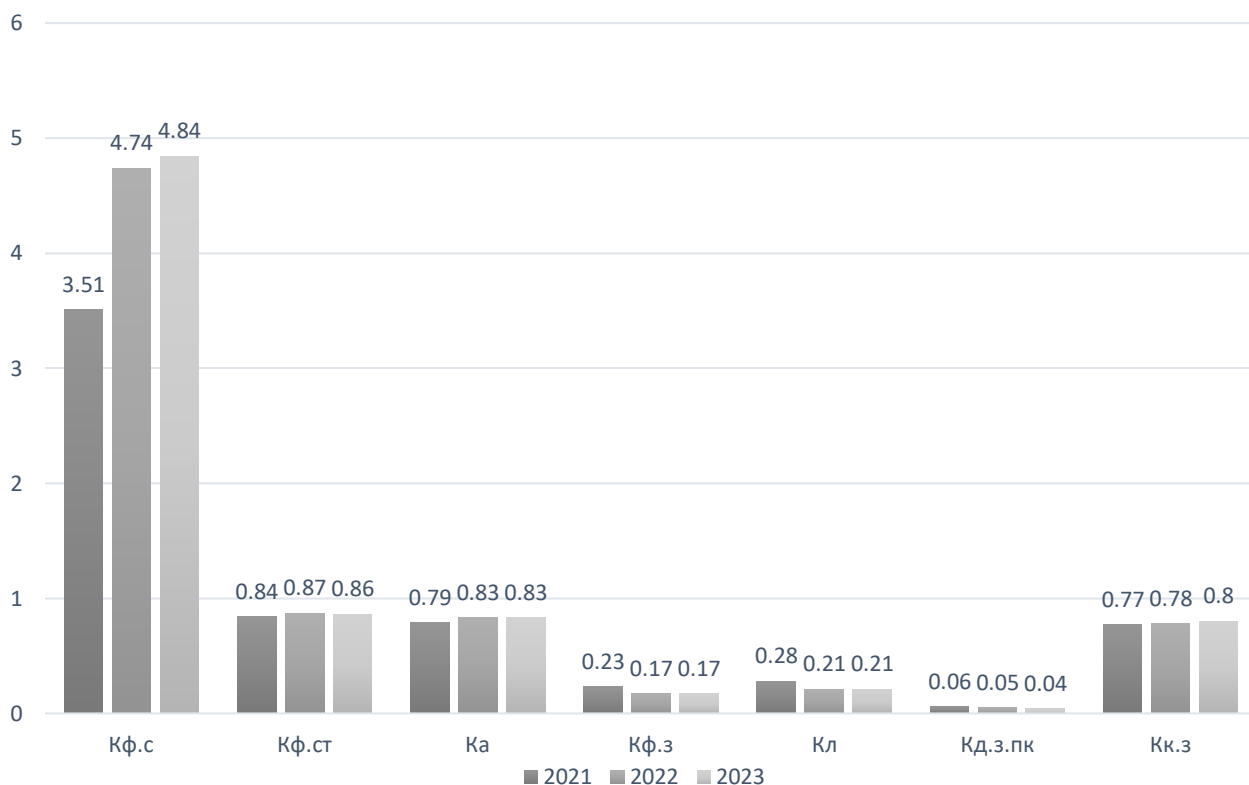

Рисунок 10 – Динаміка показників структури капіталу АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

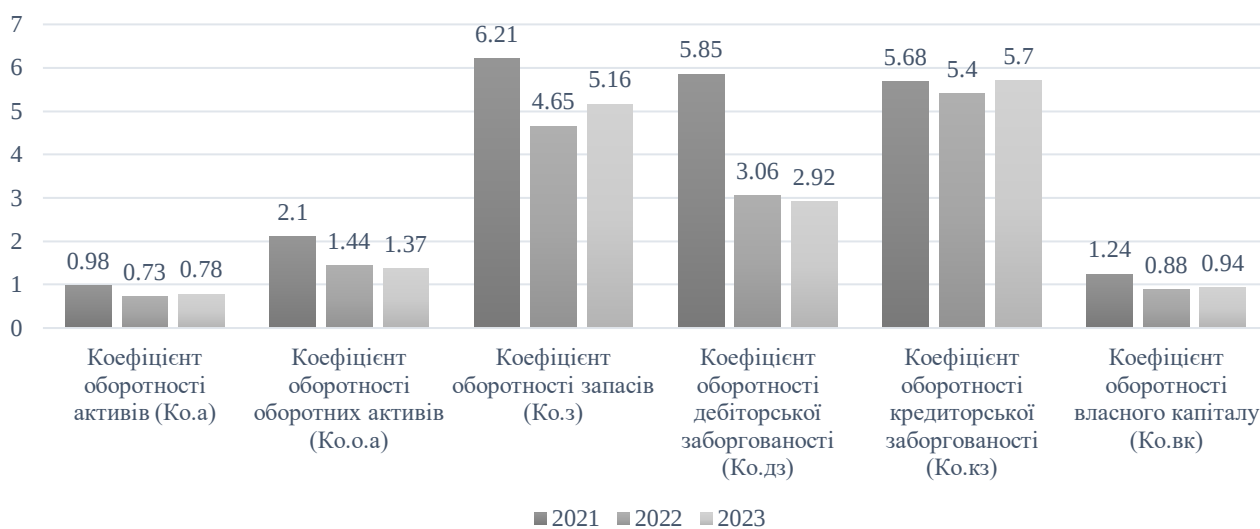

Рисунок 11 – Динаміка показників ділової активності АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

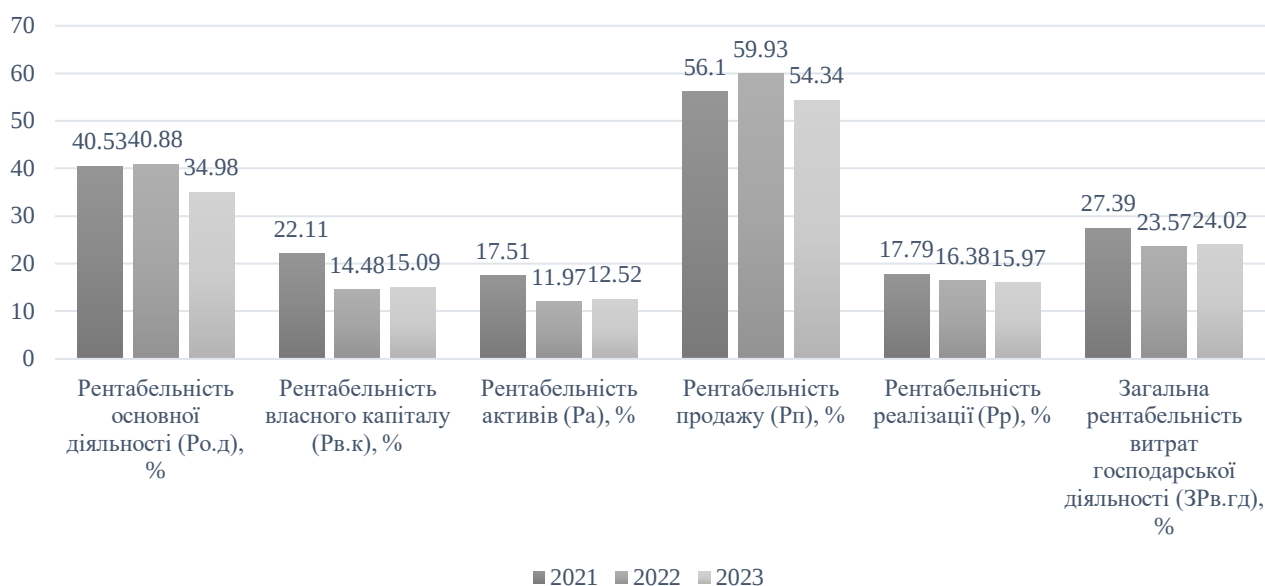

Рисунок 12 – Динаміка показників прибутковості (рентабельності) АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

Рисунок 13 – Динаміка власного оборотного капіталу АТ «Фармак» за 2021-2023 рр.

Таблиця 3 – Розраховані значення показників X_i для моделі Альтмана

Позначення	Розраховані значення		
	2021	2022	2023
1	2	3	4
X_1	0,47	0,51	0,57
X_2	0,78	0,82	0,82
X_3	0,21	0,12	0,15
X_4 *	-	-	-
X_5	0,98	0,73	0,78

*вихідні дані, що в знаменнику, дорівнюють нулю

Рисунок 14 – Динаміка Z-показника моделі Альтмана за 2021-2023 рр.

Таблиця 4 – Аналіз темпів приросту фінансово-економічних показників АТ «Фармак», 2020-2023 рр.

Темпи приросту за 2020-2021 рр., %									Відповідність тенденції ефективного розвитку
Тчп	Тпод	Тпдз	Твп	Тчд	Тоа	Твк	Та	Тпз	
35,61	24,11	36,20	20,66	24,23	22,44	21,34	20,61	26,84	Значення всі позитивні, проте тенденції згідно з співвідношенням не досконалі
Темпи приросту за 2021-2022 рр., %									Негативні темпи приросту вказують на погіршення ситуації на підприємстві, тенденції в цілому задовільні
Тчп	Тпод	Тпдз	Твп	Тчд	Тоа	Твк	Та	Тпз	
-25,08	-2,49	-25,64	-9,78	-15,55	23,05	18,70	13,78	-0,0001	
Темпи приросту за 2022-2023 рр., %									Спостерігаються невідповідності принципу ефективного розвитку, проте значення значно покращилися порівняно з попереднім періодом.
Тчп	Тпод	Тпдз	Твп	Тчд	Тоа	Твк	Та	Тпз	
26,12	-1,93	27,02	13,01	24,64	30,66	16,73	16,18	18,09	

*колір вказує на відповідність співвідношенню: білий – відповідає, сірий – не відповідає

Рисунок 15 – Основні напрямки покращення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Фармак»

а) засоби для обличчя

б) засоби для тіла

Рисунок 16 – Приклад вигляду нових дерматокосметичних продуктів від АТ «Фармак» [56]

Таблиця 5 – Статті витрат на впровадження виробництва дерматокосметики АТ «Фармак»

Стаття витрат	Сума, млн. грн.
1. Придбання обладнання.	8,0
1.1. Лінія розливу.	3,0
1.2. Лінія фасування.	2,5
1.3. Лінія пакування.	2,0
1.4. Допоміжне обладнання.	0,5
2. Монтаж та налагодження обладнання.	2,0
3. Облаштування приміщень.	3,0
3.1. Ремонт і підготовка виробничих цехів.	1,5
3.2. Обладнання складських приміщень.	1,0
3.3. Системи вентиляції, кондиціонування.	0,5
4. Витрати на НДДКР.	3,0
4.1. Розробка формул.	1,6
4.2. Лабораторні випробування.	0,8
4.3. Клінічні дослідження.	0,6
5. Реєстрація продуктів.	0,5
6. Маркетингові витрати.	1,5
6.1. Рекламна кампанія.	1,2
6.2. Промо-заходи.	0,5
6.3. Дослідження ринку.	0,3
7. Непередбачувані витрати.	2,0
Всього	25,0

Таблиця 6 – Чистий приведений дохід від впровадження виробництва та реалізації дерматокосметичних засобів «Farmak Cosmetics» за 2025-2027 рр.

Показники	Інвестиції у 2024 р.	Роки			Всього
		2025 (план)	2026 (план)	2027 (план)	
1	2	3	4	5	6
Обсяг інвестицій, грн.	-25000000,0				-25000000,0
Шампуні					
Обсяг виробництва, шт.		657000	806850	892485	2356335
Ціна одиниці, грн.		47,6	52,4	57,6	157,6
Собівартість одиниці, грн.		28,0	30,8	33,9	92,7
Обсяги реалізації продукції, грн.		31273200,0	42246666,0	51403566,1	124923432,1
Собівартість реалізації, грн.		18396000,0	24850980,0	30237391,8	73484371,8
Валовий прибуток, грн.		12877200,0	17395686,0	21166174,3	51439060,3
Податкові платежі, грн.		2317896,0	3131223,5	3809911,4	9259030,9
Чистий приведений дохід, грн.		10559304,0	14264462,5	17356262,9	42180029,4
Гелі					
Обсяг виробництва, шт.		567600	657000	724500	1949100
Ціна одиниці, грн.		57,6	63,4	69,7	190,7
Собівартість одиниці, грн.		32,0	35,2	38,7	105,9
Обсяги реалізації продукції, грн.		32693760,0	41627520,0	50494752,0	124816032,0
Собівартість реалізації, грн.		18163200,0	23126400,0	28052640,0	69342240,0
Валовий прибуток, грн.		14530560,0	18501120,0	22442112,0	55473792,0
Податкові платежі, грн.		2615500,8	3330201,6	4039580,2	9985282,6
Чистий приведений дохід, грн.		11915059,2	15170918,4	18402531,8	45488509,4
Креми					
Обсяг виробництва, шт.		423600	492750	542025	1458375
Ціна одиниці, грн.		99,0	108,9	119,8	327,69
Собівартість одиниці, грн.		55,0	60,5	66,6	182,1
Обсяги реалізації продукції, грн.		41936400,0	53660475,0	64929174,8	160526049,8
Собівартість реалізації, грн.		23298000,0	29811375,0	36071763,8	89181138,8
Валовий прибуток, грн.		18638400,0	23849100,0	28857411,0	71344911,0
Податкові платежі, грн.		3354912,0	4292838,0	5194334,0	12842084,0
Чистий приведений дохід, грн.		15283488,0	19556262,0	23663077,0	58502827,0
Емульсії					
Обсяг виробництва, шт.		282400	328500	361350	972250
Ціна одиниці, грн.		135,0	148,5	163,4	446,9
Собівартість одиниці, грн.		75,0	82,5	90,8	248,3
Обсяги реалізації продукції, грн.		38124000,0	48782250,0	59026522,5	145932772,5
Собівартість реалізації, грн.		21180000,0	27101250,0	32792512,5	81073762,5
Валовий прибуток, грн.		16944000,0	21681000,0	26234010,0	64859010,0
Податкові платежі, грн.		3049920,0	3902580,0	4722121,8	11674621,8
Чистий приведений дохід, грн.		13894080,0	17778420,0	21511888,2	53184388,2

Таблиця 7 – Кумулятивний чистий приведений дохід реалізації проекту виробництва дерматокосметики під брендом «Farmak Cosmetics» на базі АТ «Фармак» за 2025-2027 рр.

Показники	Інвестиції у 2024 р.	Роки			Всього
		2025 (план)	2026 (план)	2027 (план)	
1	2	3	4	5	6
Обсяг інвестицій, грн.	-25000000,0				-25000000,0
Чистий приведений дохід, грн.		13894080,0	17778420,0	21511888,2	53184388,2
Кумулятивний чистий приведений дохід, грн.		-11105920	6672500	28184388,2	34856888,2

Період окупності (ПО) проекту [57] складатиме:

$$ПО = 1 + 12 \times \left(\frac{11105920}{17778420} \right) = 1 \text{ рік та } 8 \text{ міс.}$$

Індекс рентабельності проекту (ІР), який показує, скільки прибутку припадає на 1 грн. інвестицій, дорівнюватиме:

$$ІР = \frac{53184388,2}{25000000} = 2,13.$$